

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

437
100/1
82

IDUNS · JUL · NUMMER · 1902 ·

• Pris • 1 • krona •

• UTGIVARE • • • • •
• FRITHIOF • HELLBERG •

Allmänna Lifförsäkringsbolaget:

STOCKHOLM nr 10 VASAGÅTAN

Vanliga { lifförsäkringar med goda årliga vinster.
REFORM { försäkringar med „öfverkurs„
Barnförsäkringar · Lifräntor

Margarin-

Aktiebolaget

ZENITH

MALMÖ

tillverkar . . .

Gräddmargarin

och

Vanligt margarin

Zeniths

Gräddmargarin

är på grund af sin friska, naturliga smörsmak och smörarom i godhet enastående.

Guldmedalj i Gefle 1901.

”Välkommen Jul-Present!”

En liten förseglad låda med några flaskor

No. 4711

Eau de Cologne

4711 är idealet för alla vällukter

4711 öfverträffar alla andra märken i styrka, friskhet och varaktighet.

Försäljes öfverallt i hela riket.

FABRIKEN GRUNDADES I KÖLN 1792

Generalagent: Emil Boström, Stockholm.

Telegramadress 4711; Rikstelefon 4711; Allm. Telefon 4711.

Joh. Öberg & Co. Lärftskramhandel

Etablerad 1854

RIKSTELEFON 21 47

ALLM. TELEFON 58 10

Specialitet:

Damast- o. Drälldukyger, Lakan o. Örngottslärfter, Handdukar, Hvita väfnader, Näsdukar, Filtar, Sängtäckan, Bolstervar m. fl. utstyrselartiklar o o o o o o o o o

STOCKHOLM

Drottninggat. 15

HENRIK GAHNS

• BENZOJN •

FÖR TOILETTEN
(med tillsats af Borax)

att användas i tvättvattnet, i badkaret m. m.

Af gammalt anses borax-benzoe såsom ett af de yppersta hudmedel, som existerar.

Benzojn är sammansatt af dessa ingredienser med tillsats af en del andra för huden välgörande antiseptiska beståndsdelar. Benzojn gör vattnet mjukt, behagligt och väldoftande.

HENRIK GAHNS

• MANULIN •

(glycerinpasta i tuber för hudens vård)

är ett utmärkt medel till förekommande och botande af torr, sträf och sprucken hud. Uppsuges helt af huden, torkar lätt och kan därför med fördel användas när som helst.

Att dricka kaffe

ARLA

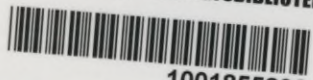
ARLA

ARLA

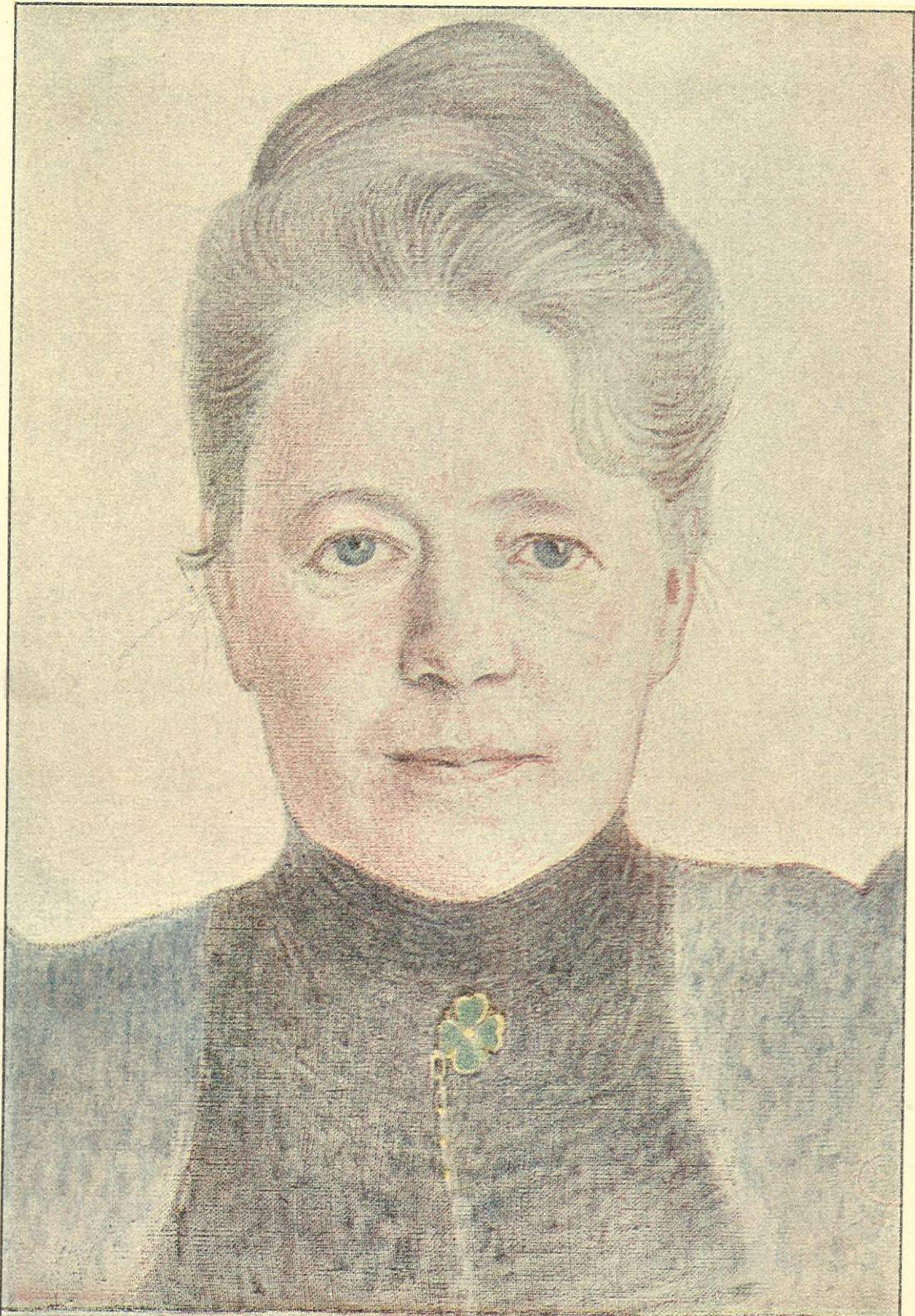
enbart kan vara ett ytterst farligt gift, hvarför man alltid bör blanda sitt kaffe med Stockholms Kaffe-Aktiebolags berömda *Intubikaffe* (märkt *ARLA*), som af de mest framstående professorer och läkare intygas att göra kaffet godt, *hälsosamt*, välsmakande, ytterst drygt och billigt samt *förhindra kaffeförgiftning*.

Paketer à 25 och 10 öre i alla speceri- och diverseaffärer. *Obs!* att firmans namn, *Stockholms Kaffe-Aktiebolag*, samt ordet *ARLA* i rött är tryckt å alla paket, ty *endast dessa* äro verkligt äkta och garanterade att innehålla den bästa kaffe-tillsättning.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIKLIOTEK

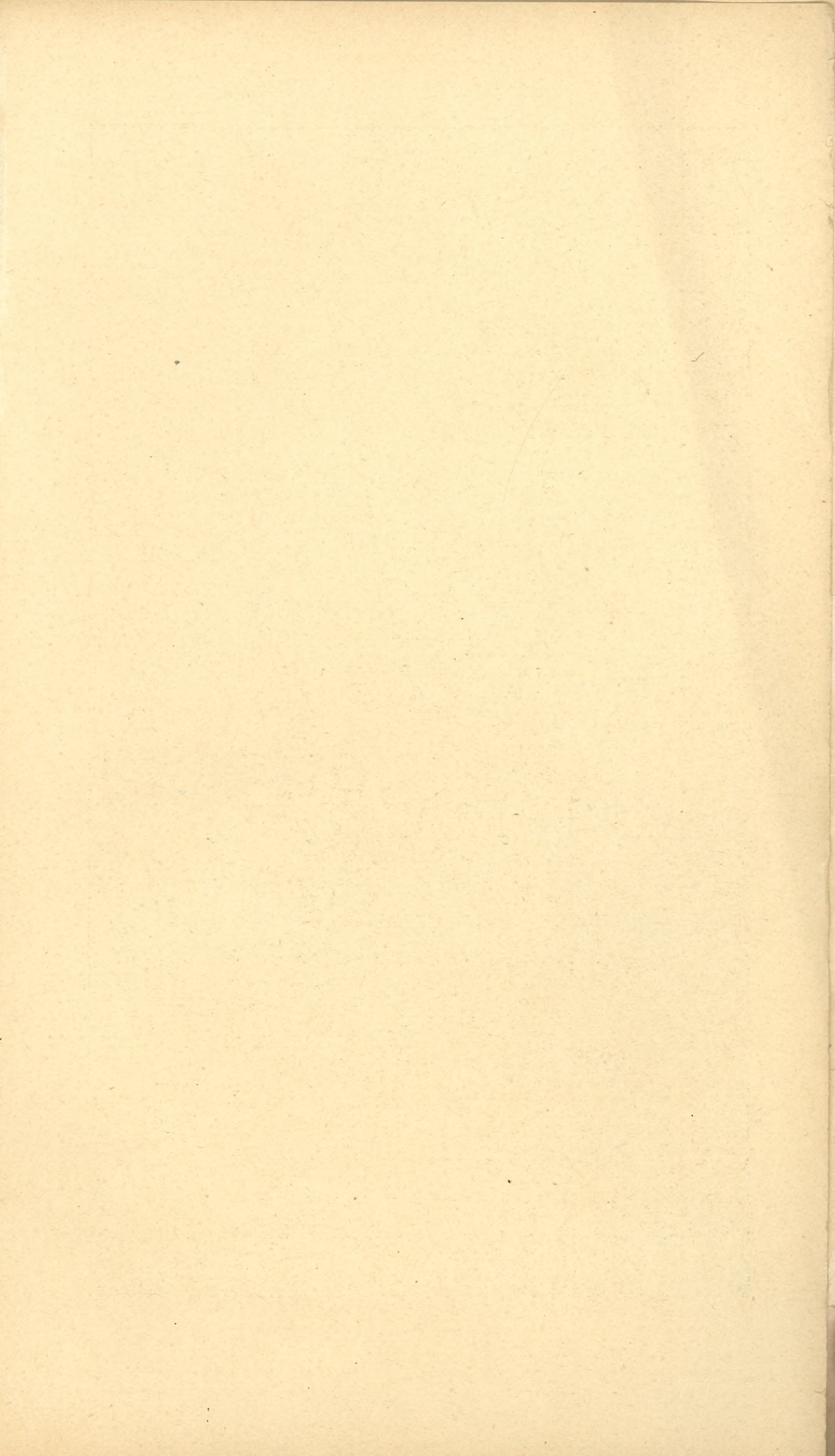

1001855836

SELMA LAGERLÖF FALVN 1909

IDUNS JULNUMMER

UTGIFVET AF
FRITHIOF HELLBERG

Omslagsvignett EFTER ORIGINALTECKNING AF V. ANDRÉN
◊ *Titelplansch*: SELMA LAGERLÖF. AF CARL LARSSON ◊
JULHYMN. AF E. N. SÖDERBERG. Illustr. J. KINDBORG ◊
SELMA LAGERLÖF. ETT UTKAST AF HELLEN LINDGREN ◊
ANNI. EN JULHISTORIA. AF ALFHILD AGRELL. Illustr.
VICTOR ANDRÉN ◊ STADEN. AF DANIEL FALLSTRÖM.
Illustr. E. TRYGGELIN ◊ UNDRET. EN GAMMALJUDISK
LEGEND. AF SOPHIE ELKAN. Illustr. GEORG PAULI ◊
PANDELI. ETT RESEMINNE. AF ANNIE QUIDING. Illustr.
JOHAN TIRÉN ◊ VÅRT HJÄRTAS FRU, NOTRE DAME. AF
K. G. OSSIAN-NILSSON. Illustr. D. LJUNGDAHL ◊ EN
HÄLSNING. BERÄTTELSE AF HENNING BERGER. Illustr.
EDVARD FORSSTRÖM ◊ HELIGA TRE KONUNGAR. EN
ÖSTERLÄNDSK LEGEND AF ANNA KNUTSSON. Illustr. OLLE
HJORTZBERG ◊ INFÖR DET STÖRRE. BERÄTTELSE AF
ANNA WAHLENBERG. Illustr. JENNY NYSTRÖM ◊ MÅN-
SKENSREFLEXER PÅ EN LJUS VÄGG. AF MATHILDA MAL-
LING. Illustr. CARL PRINTZENSKÖLD ◊ PÅ EN GAMMAL
KYRKOÅRD. AF ELLEN LUNDBERG, född NYBLOM. Illustr.
GEORG PAULI ◊ EN DISSONANS. BERÄTTELSE AF AMAN-
DA KERFSTEDT. Illustr. GERDA TIRÉN ◊ EN LITEN
HISTORIA OM TVÅ NYGIFTA OCH EN BANJO. AF MARI
MIHI. Illustr. VALDEMAR LANGLET ◊ SMÅ FUNDERINGAR.
TVÅ DIKTER AF ANNA M. ROOS. Illustr. OTTILIA ADEL-
BORG ◊ IDUNS NYA HEM. AF ERNST HÖGMAN ◊ AN-
NONSER ◊ ANMÄLAN ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊ ◊

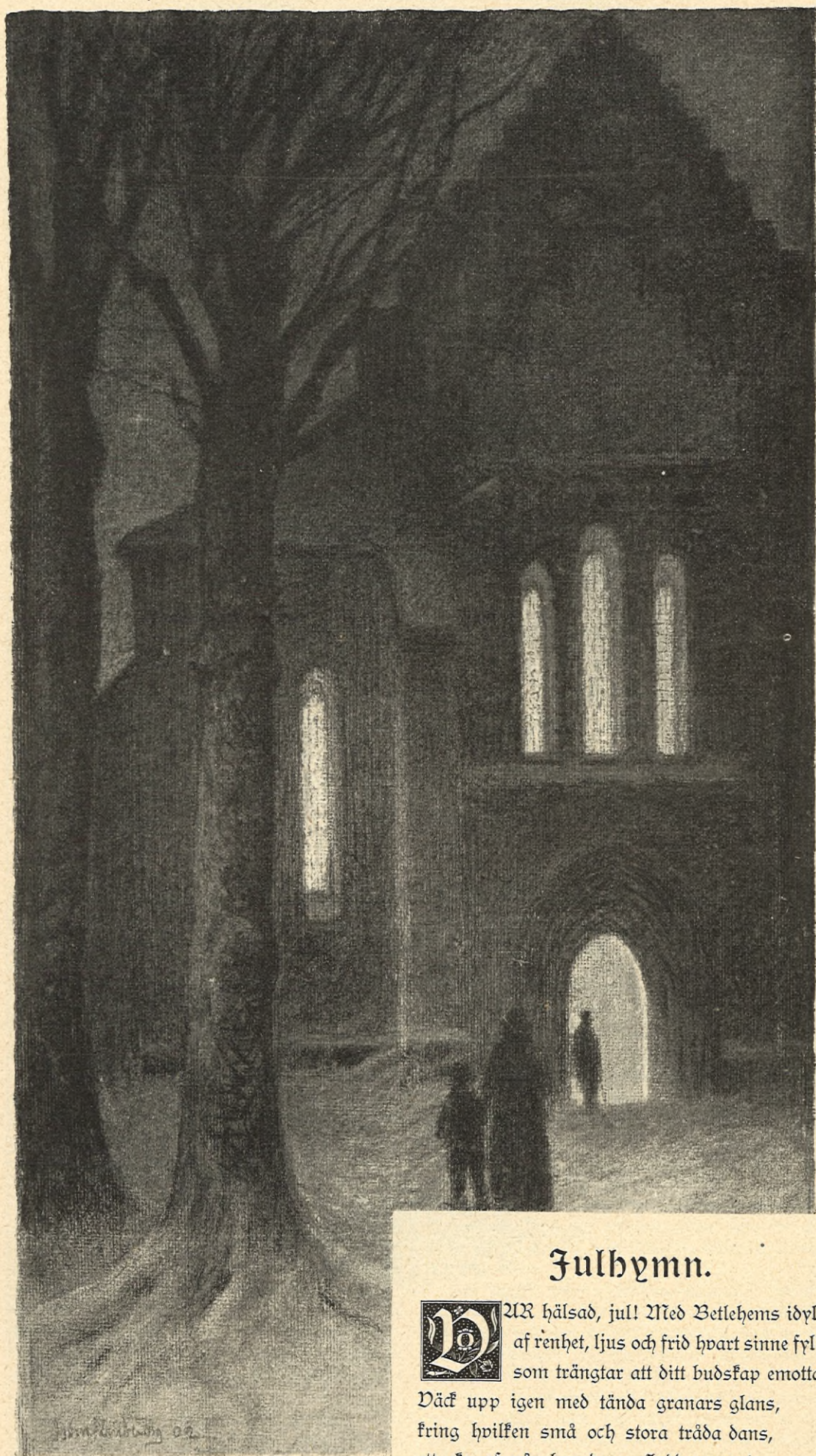

◊ 1902 ◊

STOCKHOLM
TRYCK OCH REPRODUKTIONER FRÅN
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI
1902

Julhymn.

DU hälsad, jul! Med Betlehems idyll
af renhet, ljus och frid hvart sinne fyll,
som trängtar att ditt budskap emottaga!
Väck upp igen med tända granars glans,
fring hvilken små och stora tråda dans,
ett eko af vår barndoms flydda saga!

Låt än som fordom otteflockors ljud
i stjärnflar morgonväkt oss ge ett bud
att upp till Herrans gårdar styra färden
och där på våra fromma fäders vis
med bön och sånger bära fram vårt pris
till frubbans barn, som kom att frälsa
världen!

Du helga fest, du är en medelpunkt
för allt hvad obesudladt, skärt och ungt,
som våra minnen och vår längtan fanna,
du drager oss med obetvinglig makt
emot det mål, som vardt oss förelagdt
och där en gång det godas stridsmän
hamna.

Uf jordisk äflan fylls vår forta dag,
vår vilja lider ofta nederlag,
när självviskhetens frestelser förleda,
men kraft vi hämta vid Din första bädd,
Guds helige, som kom, i ringhet klädd,
att oss ett oförgätligt mål bereda.

Du lär, att det vår flofskap aftar stort
är icke nyckeln till det rikets port,
som sefel efter sefel trår att finna;
blott saftmod, oskuld, ödmjukhet och tro
från jord till himmel kunna slå en bro,
blott såsom barn vi till vår fader hinna!

Förty till Dig, som låg på frubbans strå,
vi liksom Österlandens vise gå,
och våra bästa häfvor Dig vi ägna.
Vårt lif, vårt verk vi vige åt Din tjänst,
och blir vår väg af ära ej beglänt,
ljus blir den dock, blott Du den täckes hägna.

Var hälsad, jul! I sägnomsusad kväll
besök med frid från ofvan våra tjäll,
låt helgad fröjd vårt väsen genomströmma,
men minn oss ock, att intet vi förstått
af hvad du är oss, om, när du förgått,
ditt kärleksbudska vi på nytt förglömma.

E. H. Söderberg.

SELMA LAGERLÖF I SITT ARBETSNUM. ANNA SCHRÖDER FOTO.

SELMA LAGERLÖF, "JERUSALEMS FÖRFATTARINNA".

ETT UTKAST AF HELLEN LINDGREN.

DET är något af det profetiska språkets och den profetiska tankegångens dystra färgprakt och färgglöd i skildringarna i Selma Lagerlöfs sista bok *Jerusalem*, kanske framför allt i andra delen. Hon har iklädt sig den konstnärliga rustningens oangripliga måtta i uttrycket, men bakom detta yttre lugn skälver och bäfvar harmen och frågan: *hvar det äkta Jerusalem finnes*. Stänk af idylliskt herdelif, glimtar af lyckans solskens genombryta molnen, som hänga tunga öfver den mörka himmel, som hvälfver sig öfver detta landskap af den heliga staden. De tjusa desto mera, som författarinnan, om någon, kan teckna det ljufva i kontrast mot det hotande. Men något af vreden hos profetians sibylla, af tröttheten hos världserfarenhetens frågare ger oss känslan af samma mäktiga hänförelse, som en gång fyllde dessa gudsmän, som sade sanningen till konungar och folk, och när jag sluter boken för ett ögonblick, är det, som om jag vaknade. Hvar är jag? Tapeter på väggarna, man dukar bordet för middagen. Så underligt! Så litet! Så prosaiskt! Jag behöfver en stund för att sätta mig in i hvardagslivet. Ja, visst går det, men det är nästan litet tråkigt. Läs boken och säg sedan, om jag har orätt!

*

Hvem kommer där? Korsbäraren — en stackars usling, känd af hvar och en på Jerusalems gator, släpande sitt tunga kors på ryggen. Halfgalen går han sin väg fram, be-

spottad, hvart han kommer, med sin tunga börda, med sitt outplånligt lidande uttryck, bortstött från de ställen, där Jesus en gång vandrade. Och så en dag kommer bogöraren på vägen och ser ett tåg af obekanta människor, pilgrimer, som dra honom till möte. Det är dalabönderna, som gjort uppbrott från hemmet i Dalom, sålt allt, hvad de äga, för att följa den inre rösten, som bjuder dem att draga dit, där den Ende Rättfärdige har trampat sina tunga, men välsignelserika fjät. I hvarje öga, han möter, läser han den djupa medkänslan. »Han stod kvar med armarne upplyfta i en ställning af obeskriflig hänförelse.» Följande morgon fanns det väldiga korset framför trappan till det hus, där pilgrimerna tagit in. Den stackars korsbäraren syntes aldrig mer på Jerusalems gator. Han behöfde ej mer gå där till spott och spe, sedan han en gång sett människor, som icke föraktade den minsta af de små på jorden, utan älskade så, som Människones Son älskade, utan anseende till personen.

Det ligger icke i fröken Lagerlöfs natur att predika. Skulle man tro detta, därför att här användas bibliska uttryck, som möjligen användts af obegåfvade predikanter, skulle man alldeles taga fel. Jag ser i hennes bok en öfversättning på modernt tungomål af något, som jag vågar kalla det bibliska problemet: hvar finns det äkta Jerusalem — det som den gamla boken kallade: frid och fröjd i en helig ande? Eller hur kan

det förverkligas? Här i *Korsbäraren* ha vi mött den mäktiga fläkt af andlig höghet, af idealistisk ringaktning af jordisk värdesättning, som så starkt färgar hela Selma Lagerlöfs författarskap. Mänsklig jämlikhet mellan hög och låg, tillvarons ve, beroende på människornas stolthet och ofördragsamhet, lumpenheten af högmodets kyla eller hänfulla stolthet läsa vi mellan raderna här.

Och i en af inspirerad kraft uppbyren skildring, med blodig ironi benämnd »Guds heliga stad, Jerusalem», frågar sig författarinnan om anledningen till det mystiska uttrycket: han eller hon har dött af Jerusalem. Hvad betyder detta ord? Hon vill söka efter detta Jerusalem, som dödar. Hela staden genomsöker hon, stadsdel efter stadsdel. Det är i den nya stadsdelen, i de ståtliga missionspalatsens stad, hon finner det Jerusalem, som dödar, där pilgrimerna vandra mellan bodar af heligt kram. Jag är färdig att låna de bibliska orden från domedagens förfärliga rättvisa: »Jag kände eder aldrig, gån bort från mig, I ogärningsmän,» när jag läser dessa ord, som påminna om en Savonarolas ljungande kraft:

»Här är det, som katoliken talar illa om protestanten, metodisten om kväkaren... här öfvas ingen misskund, här hatar man för Guds högre äras skull hvarje människa... Här är själahjaktens Jerusalem, här är de onda tungornas Jerusalem, lögnens, förtalets och smådelsens Jerusalem. Här förföljer man utan hvila, här mördar man utan vapen. Detta är det Jerusalem, som dödar människor.»

Hos oss har Selma Lagerlöf spunnit vidare på den tråd, som Ibsen spunnit på i »Per Gynt», som Lie spunnit på i »den Fremsynte» och »Troll» — drömlifvets tråd.

Hvad är det Lie menar med »troll»? Han säger det själf i en inledning till sin bok med denna titel. Den kunde ha varit skriven af Selma Lagerlöf. »De ligga inne i personligheten,» säger han, »och binda den som orörligt fjällstycke, nyckfullt haf och ostyrig vind — stora och små odjur — från det väldiga berg- och hafstrollet, som kan lägga sig med sin vilja in i lufsströmmen, till näcken, alfen, tomtgubben eller nissen, som huserar och sätter sina oberäkneliga infall och förvändheter in i folk.» Ja, det menar Lie med troll och just hon, som vi nu studera, också. Hon vet, att det finns ett dunkelt, halfmedvetet drömrrike inom oss, djupast i vår natur, om vi äga något af fantasins farliga gåfva...

Minns ni, hur Gunnar Hede i »En herrgårdssågen» blef sjuk? Han hade fått en stor skrämsel i sig, i kroppen lika väl som själen, vid en vandring i snöstorm, då han skulle drifva getter till en marknad. Djuren förgingos, och han höll själf på att förgås. Och drömmen om denna förfärliga natt för-

FRÅN SELMA LAGERLÖFS HEM I FALUN: MATSALEN.

följer honom sedan som ett förbannelsens spöke. Hans förstånd omtöcknas, och han kan ej möta ett djur utan att bli dödligt rädd. Han niger för dem i vanvettig fruktan. Han är löjlig. Och när han så vaknar öfver sitt tillstånd, och förnuftet återvänder, är han i sin förtviflan färdig att sjunka tillbaka i sitt mörker och vanvett. När han inser det löjliga i hvad han varit, önskar han sig tokig igen, ty han kan icke, tycker han, lefva med skammen att ha varit sådan. Minns ni flickan, som gör honom frisk igen? Hon visar honom, att hon älskar honom, och så tänds en gnista af själfaktning midt i själföraktet, som håller på att förlama all hans kraft. Men kampen är hård. Att väcka hans vilja, att egga hans stridslust mot sitt eget jag, mot drömmens förlamning är en hård kamp. Hon både ber och hotar. I ett ögonblicks förtviflan utbrister hon ock i vrede: »Blif tokig igen!»

»Han kände vid full sans den samma onämbara skräck, han burit på som vansinnig. Men nu var det ej skräck för något utanförstående, nu var han rädd för sig själf.»

Men hon säger: »Det är just karlaktigt att bli tokig för att slippa litet ångest... För att slippa ångest — säger du — men det är ingen ångest för den, som väntat på dig hela sitt lif, att du aldrig kommer. Om du hade hjärta för någon annan än dig själf, kunde du väl stå en strid med det onda och bli frisk. Men du har inte hjärta för någon.»

Jag vill här påpeka två saker: För det första: skulle icke Solvejg kunnat säga det samma åt Peer Gynt? För det andra: skulle vi icke kunna kalla detta den *lyckliga* upplösningen på Gösta Berlings saga, omsatt i annan form, ty flickan segrar. Äfven i Gösta Berling trollass fram då och då för den inre blicken hos läsaren den gamla bibliska taflan af en Saulsande, för hvilken någon blid David spelar på luta och så lugnar ett brusande, upprördt sinnes oroliga böljor. Äfven i Gösta Berling är det mycket af oroliga fantasimänniskors feber i blodet, författarinnan berättar för oss om. I de nyss anförda sista

SALONGEN. ANNA SCHRÖDER FOTO.

orden ur »En herrgårdssägen» har för öfrigt författarinnan gått på djupet af frågan. Fantasimänniskan »har icke hjärta», icke hjärta för någon, om hon *blott* är fantasivarelse, tar icke vara på sig själf en gång, har icke ens hjärta för sig själf. Hon drifves omkring som en lekboll för sina stämningar, lefver i drömmens värld utan verklighetsintressen. Från alla håll komma till henne syner och röster, och hennes kraft domnar i ett evigt byggande på luftsloft. Än är det skimrande hägringar, än är det fasans boningar, hon vandrar i. Det är drömmens *vilja utan att kunna*. Hon irrar bland sina egna föreställningars gyckelbilder, än lycklig som ett barn, än rädd för sina egna bilders öfvermakt. Hur skall hon då kunna fästa sig, kunna älska, jag menar icke blott den eller den, men något som hälst? Hon kan det icke heller. Ty kärlekens storhet är att vara verklighetssinne och fantasi på samma gång, att tro och hoppas på något verkligt som på ett oändligt godt, där man har hvila och frid, därför att man får rotfästa sig. Ingrid's kärlek i »En herrgårdssägen» är just af denna äkta sort. Den är kärleken i oändlig tro och ödmjukt hopp, hvilken likt en ledstjärna leder henne fram att segra öfver den älskades ödesfanatism.

I Selma Lagerlöfs sista bok, *Jerusalem*, har ett liknande ämne sysselsatt henne, fast i större omfattning och med mäktigare konturer. En hel socken omvändes från sina onda vägar genom makten af en inspirerad apostels ord, denne Hellgum, som med den blinda tron hos en fanatiker pekar ut för dessa dalbönder den enkla sanningen, att det ej är lyckan att bryta mot tio Guds bud, att lefva i kif och strid och köttsliga begärelser, som de göra. Att lefva i frid, vore det icke bättre? Att lefva som bröder och systrar, med Gud som fader? Och småningom öfvertalar han de betänksamma bönderna att följa med till Jerusalem, till den nybildade amerikanska kolonien därborta. De följa honom, kufvade af ett nytt intresse, kärlekens stora samkänsla, enighetens lycka.

Men det är för mycket af bortkastandet af jordiska band och förhållanden i denna plötsliga omplantering. Det är för mycket af drömmens rastlösa lyckohägringar, som hit följer de viljestarka kärnnaturena, när de sälja allt hvad de äga för att komma bort från sitt onda väsen och realisera ett paradys på jorden, i hopp att finna lyckans sagoland, där hvarest den Ende Rättfärdige lefvat och lidit. Öfverallt bär dock människan med sig detta jordiska jag, som kräfver personliga förhållanden, personliga inskränkningar, ett hemlif, ett familjelif, en släktkärlek till hela sin krets, som också, omedvetet kanske, är en kärlek till fädernesland och landsmän,

till det stora hemmet och dess barn. Och därborta, på den främmande marken, bland främmande människor, där stå de stackars barnen från ett främmande land i djupare mening husvilla, som en planta, hvilken kommit i orätt jordmån, så att säga utan hemkänslans och kärlekens miljö. Duktiga äro de — icke en klagan — men de tvina, trots sina sjuka och sina fattiga, som de uppoffra sig för. Där nedbäddas, på Jerusalems begravningsplatser, den ena först och den andra sen. Själftva solen dödar med sina pilskott därborta, själfva vattnet är odrickbart — allt är nytt och hemskt i det främmande landet. Och när Gertrud, en af författarinnans härligaste kvinnogestalter, måste ge sitt brinnande hjärta luft och hvarje morgon vid soluppgången går upp på Oljoberget i den fasta förtröstan, att Frälsaren skall komma i dag eller i morgon, »på morgonrodnadens vingar», lefver hon i ett fantasirus, som för henne uppåt höjder, där hon icke längre kan andas, utan börjar yra i en salig hänryckning, som står på sinnessjukdomens gräns.

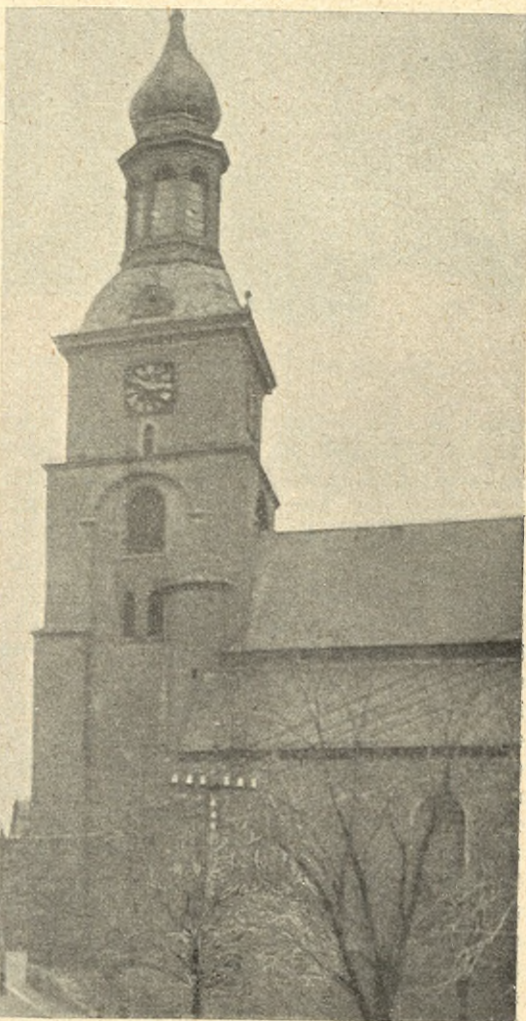
Kristus har ju uppenbarat sig för henne där borta i Dalarne och befallt henne att göra färden hit. Och nu möter henne samme Kristus, som hon såg där i den oförgätliga synen, lifslevande på Jerusalems gator. I en yrselns hänryckning söker hon ut, hvar han finnes — hon bespejar honom — nu skall undret komma — han står där omgifven af sina lärjungar. Och de börja röra sig i allt häftigare och häftigare rörelser, hon vill ej tro sina ögon, det är dansande dervischer, hon ser... han själf är en dervisch...

Så underbart sammansatt är detta drömmens sagomod, som besjalar dessa människor, att man ej rätt vet, om man bör kalla det en dygd eller ett fel, en svaghet eller en styrka, ett äfventyrlighetens humbugslyne eller en fantasiens skarpblick, en inbillningens lycka eller en dess vända. Men när vet man egentligen, hvad det underbara i en sådan själsstämning betyder eller bör kallas? Och hur intressant är det icke, när mänsklig

hjärtevärmé äfven som här framdrifver drifhusplantor, att beundra naturens underbara cellväfnader i mänskligt fantastisk blombildning! Det obegripliga något, som är visionärens, drömskadarens öfver förmåga, »over evne», griper oss. Låt vara att man har en känsla af trolskhet, af att man icke är fullt vaken ibland, att man vandrar i hallucinationernas värld. Låt vara, att den överkighetssinnets brist på lagom, som gör lifvet till en dröm, har något tyngande och beklämmande, som liknar den verkliga drömmens narrspel. Här erinras vi på det blidaste sätt om den verkliga drömmens äfventyrssaga, där man hisnar, gripes af svindel och fruktar att falla, men också ibland sväfvär i en obeskrifligt lätt atmosfär.

Fantasin är då på en gång dämonen och förlossaren inom människan. Den *måste* alltid peka bort från hvardagslifvet, det är dess rättighet, ty det är dess natur, men den får icke förrinta världen i trotsande laglöshet, ty då förintar den människan själf — som trots allt är världsbarnt. Fantasin kan vara det mest egoistiska på jorden, när den blott skapar drömmar åt det egna jaget — det är då den har till valspråk Per Gynts allbekanta: *vare sig selv nok*. Men den kan också vara det mest lyftande öfver det enskilda lilla målet mot högre mål, sedda i en slags framtidshistoriens belysning. Det är

tasin som talisman: den är diktargåfvan hos människan, som kan skapa illusionen, men framför allt framtidsperspektivet, hoppet. I en liten skiss, som jag vill minnas återfinnes i »*Drottningar i Kungahälla*», förekommer en berättelse om den stora drottning Maria Te-

FRÖKEN LAGERLÖF PÅ BALKONGEN UTANFÖR SITT HEM. A. SCHRÖDER FOTO.

åt denna dess dubbla karaktär Selma Lagerlöf gett diktens omklädnad på ett mästerligt sätt. Den gamle påfven i *Antikrists mirakler* förkunnar sin lefnadsvishet i orden: »Ingen kan frälsa människorna från deras sorger, men den förlåtes mycket, som ger dem mod att bära dem.» Här ha vi uttrycket för fan-

resia, när hon kom till sina holländska undersåtar efter en öfersvämming. Allt är bestörtning — kvidande kvinnor och barn och modfälda män. Men drottningen står där bland alla dessa människor, hög, likt en mänsklig försyn. Hon har med sig en skatt, säger hon, som hon vill deponera i kyrkans hvalf. I tider af yttersta nöd — men ej förr — får den tillgripas. Men nu veta de, att de hafva den. Och hon går, följd af deras välsignelser. Om hon har någon skatt, må väl betviflas, och i så fall må moralisterna väl tvista, om hennes medel varit tillätligt. Hon har gifvit dem fantasins skatt — tron på räddningen, och så arbeta de med friska tag — drottningens skatt är där, i händelse af misslyckande.

Allegorin är djupsinnig och betecknande för Selma Lagerlöf. Fantasins skatt är ett lifskapital, lika reelt som något annat. Låt oss känna kraften af kärleken, eller sympatin eller medkänslan eller den högre makten under någon form omfatta oss i sitt skydd, och vi blifva starka, vi äro ej längre en-

samma. Då jubla vårens sångtoner genom människovarelsen. Djärft har det varit att visa, att äfven inom bondlifvets prosaiska ram finnas ansatser till svärmeri, troshänförelse, diktarglöd. Det har lyckats vår författarinna öfver all förväntan, på ett inom världslitteraturen, efter hvad jag vet, alldeles enastående sätt. Hennes »Jerusalem» genomfläktas af den trosstarka vissheten om att vi alla, äfven hvardagsmänniskorna, äro icke blott kálmaskar, evigt fjättrade vid vårt blad. Äfven hos oss kan någon gång något af en diktarandes fjärilsvingar bryta sig lös ur opinionens, räds-lans och fördomsfullhetens bojor. Hon har gett oss många af dessa ögonblick, då det tröga verklighetssinnet, allt detta småaktiga, som eljes gör oss sjuka af längtan, försvinner, då människoanden drar ett djupt andetag och fritt och stolt vågar säga: här står jag och kan ej annorlunda. Såsom den svällande andliga lifskraftens tolk i fantasins ögonblick, i dess frukter på såväl godt som ondt har Selma Lagerlöf framför allt visat sig i denna sista bok, och jag tror, att vi nu för en tid böra utbyta det gamla namnet af *Gösta Berlings författarinna* mot ett nytt: *Jerusalems författarinna*.

Det är svårt att, då det gäller Selma Lagerlöf, bestämma, huruvida man skall säga, antingen hon är objektiv eller subjektiv. Hon är nämligen bäggedera, utan att man rätt vet, hur hon lyckats förmå dessa bägge konstnäreans sätt att uppfatta. Läger hon in sitt eget temperament — eller står hon utanför, skrifver hon historia? Bäggedera. Hur bär hon sig egentligen åt att låta Ingmar Ingmarsson växa till hjälte i boken Jerusalems sista del. Det möjligen kärnstarka, men framför allt bond-envisa, inbundna, säfliga — ej med ett ord har fröken Lagerlöf tagit parti för eller emot — vi känna blott, att denne Ingmar kufvar oss, läsarne, som han kufvar alla, men icke med ett direkt uttalande eller en påpekande kommentarie visar författarinnan, att hon älskar honom. Han beskrifves som nästan afskräckande ful till det yttre — nåja, detta kan ju tyckas vara en småsak — men han är nästan otymplig dessutom — men under detta, som jag vill minnas, röda, glesa hår arbetar en stark, viljestark hjärna — och så — inom detta bröst klappar ett hjärta, som vill det rätta. Jag skall strax vidare förklara den sista alltför obestämda och ofta använda frasen. Och denne Ingmar är vidare ej ideal, nej fullt mänsklig. En gång ställd på frestelsens berg, med all världens härlighet — enligt dalastugornas synpunkt — lagd inför sina fötter, har han lydt frestarens råd och sålt sin själ för guld — han har således icke en alltför vacker ungdomshistoria. Men hur har icke författarinnan på många omvägar ledt oss att se denne mans innersta gry som den stort tänkande och den stolt kännande andlige

adelsmannen. Och det stora, rättänkande hjärtat består däri, att han vill *alla* väl. Inom bondevärlden likasom alla världar är det ju alltför vanligt att vilja kottieriet, partiet eller, som det här heter, släkt och vänner väl och bete sig mot andra likgiltigt eller måhända rent af fientligt: det finns däremot något hos Ingmar af denna opartiska människokärlek, som imponerar, både därför att den är så ovanlig och så själfbehärskad. Han sjuder icke upp, brusar icke upp. När han kommer dit till Jerusalem, där han tycker, att det är så på tok i många fall, blir lifvet svårt för honom, ungefär som för en gammal välsinnad statsman, som har alltför många järn i elden, alltför många intressen att sköta. Han är af den gamla bondesläkten däruppe, Ingmarssönerna, som sedan gammalt har hela socknens vidskepliga vördnad. Ty från far till son har det varit en af dessa, som varit en af dem, till hvilka socknen vändt sig. Fadern har varit karl för att kasta sig i älfven och förgås för att rädda tvänne barn vid en timmerflottning. Af samma art är också sonen. När denne bondekung utan rike kommer till Jerusalem och uppsöker dalfolkskolonin därute, kommer han till dem under en bönestund. Han ställer sig tyst i ett hörn, men dalabönderna resa sig för honom, påverkade af gammal tradition. Och snart visar han, hvad han duger till. Han låter alls icke imponera på sig af den Gordonska kolonins kommunistiska principer om otillåtligheten att ta emot lön för arbete. Han låter en vacker dag mrs Gordon veta, i de allra säfligaste ordalag, att det är på tok. Och hon jämkar på principerna, ty hon märker, instinktmissigt, att han är en af dessa viljans

SELMA LAGERLÖF VID SKRIFBORDET. A. SCHRÖDER FOTO.

SELMA LAGERLÖFS BARNDOMSHEM, MÅRBACKA I VÄRMLAND. FOTO.

måktiga, som man måste lyda, som äro födda att genomskåda lifvets svårigheter, att kunna behärska och råda andra, dessa, som hafva talangen att gissa lifskonstens gåtor, statsmannagenierna. Och en af hans största förutsättningar att lyckas ligger däri, att han skapar *förtroende* omkring sig. Hvad mrs Gordon känner — att hon har en *vän* i honom — det känna alla, att han har ett hjärta som är rikt och gifmildt, och denna typ går igen hos Selma Lagerlöf, så att jag känner det, såsom om själfva lifsnerven i hennes diktning kunde sägas vara att taga reda på en slags svensk människovänlighet, något faderligt eller moderligt beskyddande, något patriarkaliskt »snällt». För min del har jag ofta vid resor utomlands känt saknaden häraf bland de främmande som vild hemlängtan, och jag undrar, om icke svenskar och svenskor sköla förstå mig, när jag säger, att det är denna ton och denna grundstämning af en dylik välviljans generositet, som ger ett så specifikt svenskt behag åt de mera markerade karaktärerna i fröken Lagerlöfs böcker.

I samband därmed står också impulsiviteten. Såsom till exempel den gången, då kraften bryter konvulsiviskt fram hos Ingmar, hos denna nordiskt vulkaniska natur, då han ser, att man på en kyrkogård söker gräfvu upp ett lik för någon trosfanatismens skull. Han går hela tiden och talar för sig själf. Det är hans vana. Det är bara dumhet, säger han, jag borde icke blanda mig däri. Men plötsligt stiger en omätlig vrede upp inom honom, och han kastar sig öfver dödgräfvorne. Han blir illa skamfilad, och han kunde ha blifvit ihjälslagen. Och Ingmar Ingmarsson är all-

tid denne praktiske hjälte, som, när han någon gång blir opraktiskt heroisk, blir det därför, att han vill *alla* väl, äfven en staccars invalidgumma, som är död och begrafven, men som han tycker bör hvila i fred.

Man kan tyvärr icke inom en kort skildrings ram återge det karaktäristiska och egenartade hos Selma Lagerlöf: å ena sidan det, att hon följer verkligheten, tecknar historiskt, och å andra sidan att hon förstår det sagolika, det sällsamma, det våldsamma i den mänskliga impulsen. Hur sällsamt klinga icke Ibsens ord som kommentar till alla dessa karaktärer:

»Att leve er krig med trolde
i hjertets og hjernens hvælv;
at digte — det er at holde
dommedag over sig selv.»

* * *

Fröken Lagerlöf har gifvetvis under den sista månaden haft mycket brådtom med sin roman. Hon har dock velat ge Iduns läsare en och annan upplysning, då jag frågat henne i bref på intervjuarvis om ett och annat.

På en af mina frågor svarar hon så, som om jag förutsett frågans svar. Frågan gällde, om hon genast fann sin form. Och hvad hon svarar tyckes mig betyda, att hon alltid sett den visionärt, men aldrig funnit den direkt. Och just detta är den äkta diktarens känsla gent emot sitt stoff. I någon mån osäker var jag, när jag framställde frågan, om äfven hon skulle behöfvu trefvande söka sin väg fram, men jag trodde innerst, att svaret skulle blifva precis som det blef. Den inre rösten hos Selma Lagerlöf är full-

komligt dunkel till en början. Det är först, när den preciserar sig, som den talar med väl-talighet och patos. Hon säger, att hon är rent af »dum» gent emot sina ämnen, innan hon börjat på allvar. Hon måste pröfva på att skriva utkastet, för att förstå det språk, romanen skall tala.

Hör själf:

»Det lyckas mig aldrig att skriva någon bok, förrän jag genom flere försök funnit, hvilket språk den vill tala. Och då jag börjar ett nytt arbete, är jag så dum, som om jag aldrig förr skrivit ett ord. Men så tycka väl alla?»

Jag skall försöka besvara frågan: »så tycka väl alla?» i slutet på denna uppsats. Det finns nog de, som tycka sig vara kvicka från begynnelsen också.

Hvad Selma Lagerlöf alltså med detta säger, tyckes mig vara, att hon behöfver experimentets föröfning, och att denna ofta från början är en irrfärd bland olika möjligheter. Jag tillät mig därefter en fråga: hvad hon trodde om naturinspiration. För den, som ej läst Jerusalem, är frågan kanske barnslig nog, och för den, som, med fullkomligt naturalistiska förutsättningar, ej ens tagit kännedom om vår författarinna, är den naturligtvis blott ett slag i luften. Selma Lagerlöf uppfattade den, som jag hoppades, ej alls så. Hon säger:

»Jag tror fullt och fast, att det finnes en inner-
varelse, det omedvetna, eller hur ni vill kalla det,
som talar till alla, men somliga kunna höra talet,
andra kunna det ej.»

Och i fortsättningen heter det, att ingen »begåfning kan komma till sin rätt utan bildning och stränga studier.»

Jag fruktar, att om en tysk filosof finge fatt i detta, skulle han kunna utbilda en hel konsteori därur. Så mycket tycker jag man kan se: att hon tror på en inre röst, som talar till *hvarje* människa; den obildade hör nog också denna inre röst oklart, men kan ej tyda den, ej låta den tala. Och så blir uttalandet om bildning och stränga studier fullt förklarligt — ingen utom den, som har dessa, kan *skriva*. Inspirationen — detta synas mig hennes ord betyda — kan finnas hos hvem som helst, men formandet och diktandet blott hos den öfver formerna maktmedvetna eller den i allt fall formsträfvande anden.

En af mina frågor gick ut på att få några upplysningar om Selma Lagerlöfs barndomshem med anledning af Idunsbilderna. Hon säger först, att hon skildrat det i »Liljekronas hem», sådant som det väl såg ut i farföräldrarnas tid.

»I min fars tid blef det naturligtvis moderniseradt. Torftaket kom bort, fönsterna blefvo upphuggna. Trädgården blef dubbelt förstorad. Kryddsängarna fingo ej ligga midt i trädgården, utan flyttades längre bort. Boningshuset förblef dock

lika litet. På landet i Värmland har man ju så otaliga många byggnader, flyglar med gästrum etc., så att vi just ej hade någon olägenhet däraf. Att det var det allra bästa och treffligaste ställe i världen, behöfver jag ej säga er. Det äro alla hem på landet...»

Enligt hvad hon tycker sig se på fotografierna, är nu allt förändradt. Verandan har ramlat ned, inga slingerväxter stiga uppåt väggarna. »Själf har jag ej sett det, sedan jag 1889 sade det farväl. Det gick då ur min släkt. Och då främlingar slagit sig ner i ens barndomshem, är det ju ej lönt att besöka det mer.»

I ett fall tror jag, att fröken Lagerlöf har gett en själfbekännelse i dessa mycket diskreta antydningar om sitt lif. Jag tror, att om jag vände mig till hvilken som helst af någon af de små förnumstigheter, som nu ofta nog, tack vare välvilligt trumpetande i pressen, tåga Skandinavien rundt på småförnumstighetens vingor, skulle jag fått en själfbiografi, som gifvit mig mera än jag ville ha. Men fröken Lagerlöf har dock i ett fall gett mig en slags bikt, eller hvad jag betraktar som en sådan. Det var, när jag framställde till henne frågan, när hon först började känna behöfvet att dikta. Hon börjar med att säga, ganska skämtsamt: »Alltsedan jag hade läst min första roman, när jag var sju år, började jag känna det. Det var en indianroman. Jag läste om den i fjor. Den var gräslig. Den har ett så grannt namn, att jag ej kan komma ihåg det.»

Men, fortsätter hon, och nu är hon allvarsam: »Alltifrån den tiden hade jag klart för mig, att detta skulle bli mitt lefnadskall.» Det är denna styrka i kallelsen, som knappast kan tydas på annat sätt än som ett karaktärens särmärke, när man känner författarinnsans produktion.

Jag minns, apropå detta, ett ord, som den gamle Josephson, teaterdirektören, sade mig under ett af dessa samtal, där man njöt af hans intressanta världserfarenhet och kvickhet, på samma gång man kände sig rätt nedstämd ibland af hans skepticism: »Ser herrn,» sade han en gång, ungefärligen återgifvet, »det är lifvet i konsten: att ha tron. Det betyder icke det, att hvar liten teater-elev kommer, som de ha kommit till herrn och mej och *sagt*, att de ha gnistan, det är att man *kämpar* sig fram — inte smickrar och lurar sig fram, men kämpar sig fram, med seger här, med nederlag där — men något nytt. Något, som öfverraskar äfven mig, gamle teaterlurifax, som jag alltså icke vill ge mig för i början — det är gnistan, ser herrn.» Jag erinrar mig dessa ord, när jag tänker tillbaka på Selma Lagerlöfs karriär. Hon har haft något af denna gnista, som »besegrat allt motstånd. Äfven hos gamla »teaterlurifaxar» — hon har småningom vunnit oss alla.

ANNI. EN JULHISTORIA.

AF ALFHILD AGRELL.

DET låg någonting ystert öfver henne. Man ville se henne med utslaget hår dansa fandango i solljus eller vid gassken göra halsbrytande volter på en hästrygg.

Hon läspade mjukt, när hon talade, och sjöng täckt små visor vid gitarr. Bedårande voro de sammetsbruna ögonen och de små fransyska fötternas kända klirrande, när de snabbt förde den smidiga, af sport härdade flickgestalten framåt.

Föräldrarna ägnade icke mycken tid åt enda barnet; fadern hindrad af sina djupa handelsintressen och modern af arbetet att finna sig själf till rätta i det främmande landet. Men lyckligtvis fanns »chère madame mère», denna förtjusande chère madame mère i evigt grått siden och en sky af blonder öfver det milda ansiktet.

Invid hennes stol, i det af stark fransysk stämning pudrade rummet, emottog Anni både sina lifligaste andliga intryck och fick »lektioner», lektioner i konsten att nedsjunka mjukt framför den heliga madonnans bild, att taga upp en näsduk med grace, att föra sitt släp comme il faut och framför allt

lektioner i att kunna »vända sitt rygg» — denna i Sverige alldeles okända konst. »Ah, ces jeunes demoiselles suédoises, si charmantes, ju sig vända på en gång, comme une groda! Quelle horreur! Nej, först ansiktet; så, tout lentement, bröstet: le dos, »rygget» fick man jamais, jamais vända du tout...»

Och Anni neg, repeterade »sitt rygg», knäböjde i äkta andakt framför den heliga moderns bild, tillgodogjorde sig allt, med denna jublande solskensglädje, som strömmade genom hela hennes väsen och slutade i regel med att falla den afgudade »mère-mère», Annis smeknamn på den gamla, kring halsen, och trots förbud gång på gång kyssa de vissnade, men ännu lätt rosenfärgade kinderna... Så bort till sport eller ridlektioner; eller också fladdrade hon genom huset som en sysslös snöflinga. Föräldrarna hade nämligen smak nog att icke vilja ens med smycken tynga hennes aldrig växlande passion för korta musslinsklädningar.

En dag upptäcktes, att den lilla chansnetterösten var en stor operaröst, och efter två års studier i Paris var Anni färdig att

Hon slutade i regeln med att falla mère-mère om halsen.

uppträda, ej på operan, men på konserttribunen.

Hela hennes umgänge var samladt den kvällen. Salen redan på förhand uppvärmd af soliga blickar. Särskildt hade hennes tillbedjare samlats i tät fylking, färdiga att lyfta hvarje hennes nummer på sköldar. Men någon upparbetad entusiasm behöfdes ej... Man *måste* applådera detta varma, framströmmande: »Hör ni, hur vackert jag sjunger, sjunger för er där ute, er, som jag håller af!»

Konserten blef en vacker »framgång»; äfven kritiken förblef ej obestucken af den smärta flickgestaltens varma charme. Enligt moderns oupphörliga klagan hade chère Anni »ett fel, ett stort, ett svenskt fel — hon var i fråga om hjärtesaker förbehållsam som ett lås».

Visserligen gick i hemmet en sägen, att Anni de två sista åren chère madame mère lefde brukade hvarje kväll gråta i hennes knä, gråta så bittert och lidelsefullt, som om hon burit på all lifvets sorg — ej på all lifvets glädje. Men som sagdt — detta var endast en sägen. Visshet däremot var, att Anni »skämtade bort» hvarje sin friare, gjorde det på ett sådant sätt, att endast den mycket ofine vågade försöka tränga öfver den så kyskt och så energiskt skyddade gränsen.

Då Anni var ett par och tjugu år, råkade fadern genom en för blind tro på en barndomsväns heder in i en affärs cyklon, och var förstörelsen så komplett, att knappt ens lifvet hann räddas, ty vid underrättelsen om det skamliga förräderi, för hvilket han varit utsatt, föll den af olyckan träffade mannen till marken och var sedan dess endast en förlamad börda.

Upprifningen af hemmet började omedelbart och så brådslande, att Anni nästan fattades af svindel. Vägg efter vägg refs hennes gyllene slott ned och människor, om hvilkas tillvaro hon hittills icke ens haft en aning, sträckte fram snåla, smutsiga fingrar för att ur spillrorna rädda några uns af det guld, de fordom så djupt afundats. Fula tankar, simpla ord, beräkningar så i detalj, att Anni icke ens förstod dem, kamp till döds, om också endast om en vrakspilla — in i allt detta, in i den dolda nödens blyknappsvärld — kom Anni utan alla förberedelser, ja, så hufvudstupa, att hon icke ens hann aftaga sin hvita dräkt... Och här inne stod hon sedan ensam med sina två älskade sjuka, ty äfven moderns redan förut slitna nerver gåfvo nu vika helt och hållet...

Då gaf Anni sin andra — eller kanske rättare sin första verkliga konsert, gaf den af nöd.

Men hur förtunnad var ej fylkingen, hur sval ej luften, hur skärpt ej kritiken! Med ångest kände Anni, att hon ingenting hade att gifva åt dessa kallsinniga främlingar. »En slarfvtigt utbildad salongsröst, utan all volym» — så löd tidningsdomen *nu*. Endast en af recensenterna, Annis bäste skridskokavaljer under den förflutna vintern, vågade några uppmuntrande ord »om möjliga resultat efter fortsatta allvarliga studier.»

Dagen efter konserten stod Anni vid fönstret i den trerumslägenhet hennes fars vänner i hast anskaffat åt den husvilla familjen. Bredvid henne stödde sig mot ett bord en ännu ung man med en egendomlig snöhvit, som af tiden på lek dragen strimma i det mörka håret, fin mun och en kammarlärds trötta hållning.

»Hvad tänker du nu göra?» frågade han till sist.

Anni vände sig om med denna snabba, muskelstarka smidighet, som han så väl kände igen och — så högt älskade.

»Jag vet inte» — svaret föll lugnt — »men något galet blir det.»

Ifrigt, nästan snålt räckte mannen handen mot henne och såg upp med en glimt af glädje i de tungsinta ögonen. Anni vek hastigt undan och hennes sakta: »Ah!» var så tungt af missräkning, att mannen blygselfullt sänkte hufvudet.

De hade icke träffats på fem långa, långa år... Nu, när hon skickat bud, var det då underligt, om han hoppats, trott...

»Än sen,» sade han till sist, nästan trotsigt. »Det är ju så litet som skiljer oss åt...»

»Litet?!» Anni lyfte hastigt den varma blicken mot madonnans härinne ännu helt husvilla bild. Att upptaga en utkämpad kamp — hvad tjänade det till? Och ändå sade mannen:

»Ja, litet. Ty former *är* någonting litet — och annat än former gäller det ju inte...»

När Anni teg, fortsatte han allt häftigare:

»Din religion är en afgud, som föder sig med människosjälar, Anni.»

»Vi, du och jag kunna ju, bara genom att förpanta möjligen kommande människosjälar — köpa hans bifall... Men förstår du ännu inte, ännu inte, att det som *kan* köpas är värdelöst.»

»Åh, Anni, Anni! Var sann — mot — oss...»

Snabbt lutade Anni sig framåt och lade handen på hans mun.

»Jag skickade bud, därför att jag var i nöd,» sade hon till sist lågt, men fast...

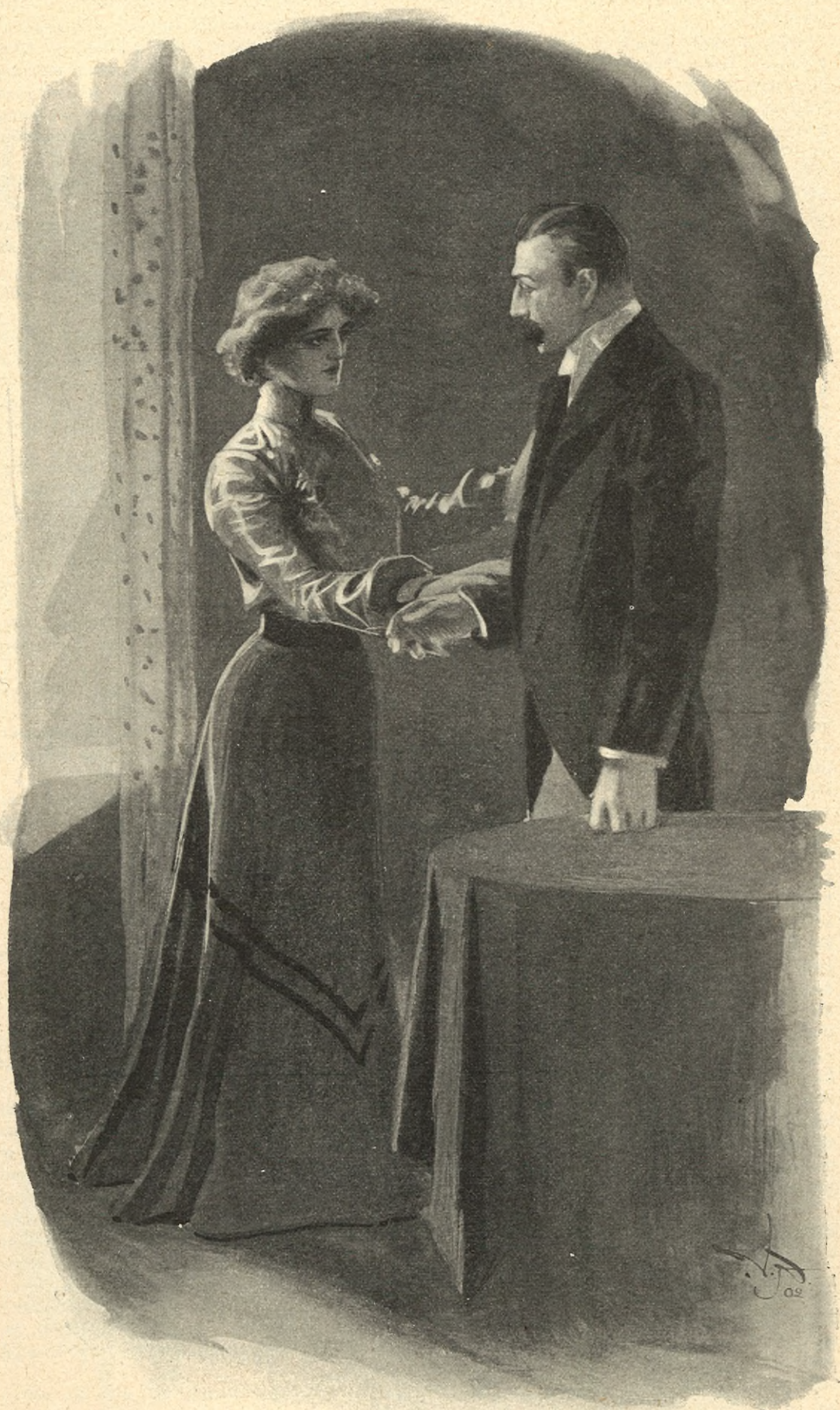
»I nöd och lust, vet du ju... Från lusten har jag för alltid afstått, men *nöden* den är min, måste *alltid* förblifva min, eljes...»

Hon vände sig bort och läpparna skälfdes till. Då äntligen förstod den man, som älskade henne så lidelsefullt, och som så lidelsefullt och så förgäfves kämpat mot rökelsemolnens makt, hvad hon kräfdes af honom — hvad hon *måste* ha, för att orka lefva sitt ensamma lif. Hans ord dröjde litet, men när de till sist kommo, buros de fram af en lugn, praktisk kamratton.

»Vi ska naturligtvis skaffa dig lektioner.»

Öfver Annis hela väsen drog lättnad, ja, nästan tacksamhet. Men så skakade hon på hufvudet.

»Lektioner här hemma tål icke far vid — att jag ger lektioner borta, tål icke mor vid. Dessutom — hvad *kan* jag? Ge ut stora penningssummor, det har varit *mina* lektioner — och *det* vill bestämdt ingen lära sig!» —

Bredvid henne stod en ännu ung man med en egendomlig, snöhvīt strimma i håret.

hon log litet. — »Det värsta är ändå, att jag är lika halfärdig ända i botten. Jag kan ju inte ens fransk grammatik.»

»Men konversationscirklar? Du talar ju språket som en...»

»Och genom den tråden försöka binda mig fast vid mitt gamla umgänge. Tror du, att det... Nej, då är det mycket bättre att med ens... Samtala ständigt? Nej det går heller inte, och ändå *måste* mina två kära lefva genom *mitt* arbete, inte genom...» Hon såg sig hastigt omkring... »Lyckligtvis duger rösten *ändå*, trots att den inte — duger. Duger genom sin höjd.»

»Hvar?»

Anni drog djupt in luft.

»Vid operans kör!» kom det sedan nästan likgiltigt.

»Du?»

»Nå, än se'n?»

»Du vet inte, hvad du säger, inte hvad det gäller,» bröt han häftigt ut.

»Jo, till fullo.»

»Där betalas visst dessutom uselt — Gud ske lof.»

»Inte så högt — kanske, men det är säkert. En snäll sjuksköterska, med hvars lilla gosse jag ska läsa, har lofvat sitta härinne, medan jag är på operan. Repetitionerna slipper jag nog ifrån — åtminstone de flesta — jag är ju så notsäker... Så ska jag rita mönster här hemma — som du vet är jag originel, åtminstone i fråga om *dem*. Det *kommer* att gå, säg att det kommer att gå!»

I sin ifver lade hon händerna på hans axlar, och nu kom det älskade ansiktet färgligt nära intill hans.

»Hvarför blir du då icke hellre skådespelerska?» Orden sades med svårighet, men så fullföljdes meningen raskt:

»Det kommer att gå!»

Anni vände bort hufvudet och teg. Hon visste, att just det skulle komma att gå... Teatern var ju hvad hon med hvarje sin blodsdroppe åtrådde; men hon visste också, att hvarje inlärd kärleksord skulle träffa henne, kärlek som smutskastning...

»Nej, jag kan inte heller *det*,» sade hon till sist, nästan kort.

Längtan efter henne, längtan att få föra henne med sig, att få *äga* detta fulltonande sjäslif, blef honom nästan övermäktig... ty ej ett ögonblick missförstod han orsaken till hennes vägran...

»Jag har pengar,» sade han till sist lågt, lik en schackrare som i ett rikt bo känner sig göra ett skamligt underbud.

Anni nickade.

»Ja, jag ville just ge dig den gåfvan till minne. Komma vi i nöd, så skall du bli den, som får... Men det kommer att dröja länge, länge till dess... Mycket länge — —»

Hon såg långsamt upp och nu blef mannens grepp kring stolskarmen kramande hårdt. Han kände, att nu skulle han åter stötas ut i mörker och ensamhet...

*

Det talades en tid rätt mycket om Anni Faxells fall från stjärna till korist, talades mycket, men dock med en viss lättnad. Man *kunde* ju helt enkelt icke känna en person i den samhällsställningen. Med undantag af två nyss gifta skolkamrater och deras män afföll också Annis hela umgänge med lugn. Hvarje kväll den slanka mörka flickgestalten gled in på scenen, behölls den visserligen energiskt inom många af hennes förra tillbedjares kikares synrand, men endast få af dem nalkades, och än färre kommo i håg att aflyfta hatten vid ett tillfälligt möte.

Anni log gäckande åt denna lilla banala akt ur världskomedin och arbetade, arbetade oförtrutet och snart med arbetsglädje. Hennes mönster funno marknad, och vid kören vann hon en framgång, som hon hvarken sökt eller hoppats på.

Här blef konsten att kunna vända »sitt rygg» uppskattad, hennes rörelsens rytmik likaså. Hvarje hennes gest var ju buren af ett omedvetet »hvarför», och så hände en dag, att sceninstruktören bad fröken Faxell vara god — hela repetitionen höll på att gå sönder vid det höfliga tilltalet — vara god och gifva sina kamrater några råd, några anvisningar...

Råden blefvo lektioner, lektionerna förde till ett intressant studium af personlighetens rytmik och snart arbetade Anni efter ett fast system. Den koleriske skulle icke göra en flegmatikers gester, den flegmatiske icke en kolerisks gester. Personligheten, intuitionen, det naivt äkta hos en hvar skulle tagas reda på som dyrbarheter, icke förkvävas...

Annis arbete belönades med oanade resultat i friskhet och växlande detaljrikedom. Snart anmälde sig privata lektioner, och sedan dess var Annis stig befriad åtminstone från ekonomiska törnen...

Trots den ömmaste omvårdnad afled likväl fadern redan efter ett par år. Modern däremot uppsteg från sin sjukbädd så förändrad, så förtjusande, slog så friska rötter i allt det fransyska, hvarmed Anni omgaf henne, att Anni ofta tyckte sig se sin älskade »mère-mère» växa fram ur den höga länstolen, en illusion, som än mer ökades genom moderns år för år tilltagande passion för grått siden och blonder.

Om »honom» visste Anni endast hvad hela världen visste, att han från en stilla kammarlörd förvandlats till en aggressiv politiker.

Hans med ömmaste omsorg ordnade pekuniära hjälpmöjligheter hade hon aldrig behöft anlita, och hans enda stormande bref hade hon ej besvarat. — Man besvarar ej relikter.

Annis hela väsens låga låg just däri, att hon ej kunde ångra — men längta kunde hon, ja, längta så brännande, så intensivt, att hon ibland bokstafligt måste stänga in sig, för att icke springa honom till mötes, icke rifva ned mère-mère's verk... I synnerhet var julen slitande, stark som den var af minnen...

Åren lade länk till länk; Annis pikanta

ansikte hade mist en del af sin varma charme. Religionen hade under omedveten kamp vidgats långt öfver rökelsemolnens kant. Men ännu höll Anni fast vid detta, som hon en gång gjort af tro för sin tros skull, höll fast vid det, som en vandrare håller fast vid sin slitna staf — älskad just därför att den är sliten . . .

Hon arbetade strängt, men aldrig slafviskt; därtill älskade hon lifvets små solskensstänk för högt och hade förstått att göra sitt hem älskadt . . .

Ändtligen en jul var den fruktade smärteökningen uteblifven. Slitningen förbi. Nu kunde hon gå.

Efter en sista blick på moderns fina ansikte invid trädet med de tunga syrenklasarna öppnade Anni dörren, men stannade på tröskeln. Nu ville hon ej längre gå . . . Det kändes ej längre, som om hon sprungit mot en lidelsefullt åtrådd glädje, utan från en glädje.

Anni förstod, att hon hade dröjt för länge, att lifvet gjort sitt verk. Hon var ej längre en ung kvinna, som älskade, utan en gammal, som mindes!

Sakta aftog hon den nyss så i jubel påkastade kappan.

En stund senare lämnade ett bud en härlig bukett af daggfriska rosor. Bland blommorna låg ett kort, under hvars namn nästan var präntadt: »Anni, Anni, jag minns!»

Hvad var väl detta budskap annat än ett jubelrop från en man, som likt henne väntat julens ökade smärta och funnit ro — ålderdomens svala, trygga ro?

Djupt böjde Anni hufvudet öfver de väl luktsberusande blommorna, kysste dem sakta, och ställde sedan buketten framför den heliga madonnans bild.

Så knäböjde hon bredvid sin älskade gamla moder, gömde hufvudet i det grå sidenet och hviskade: »Mère — mère, nu har julen kommit med frid till sist!»

Djupt böjde Anni hufvudet öfver de väl luktsberusande blommorna.

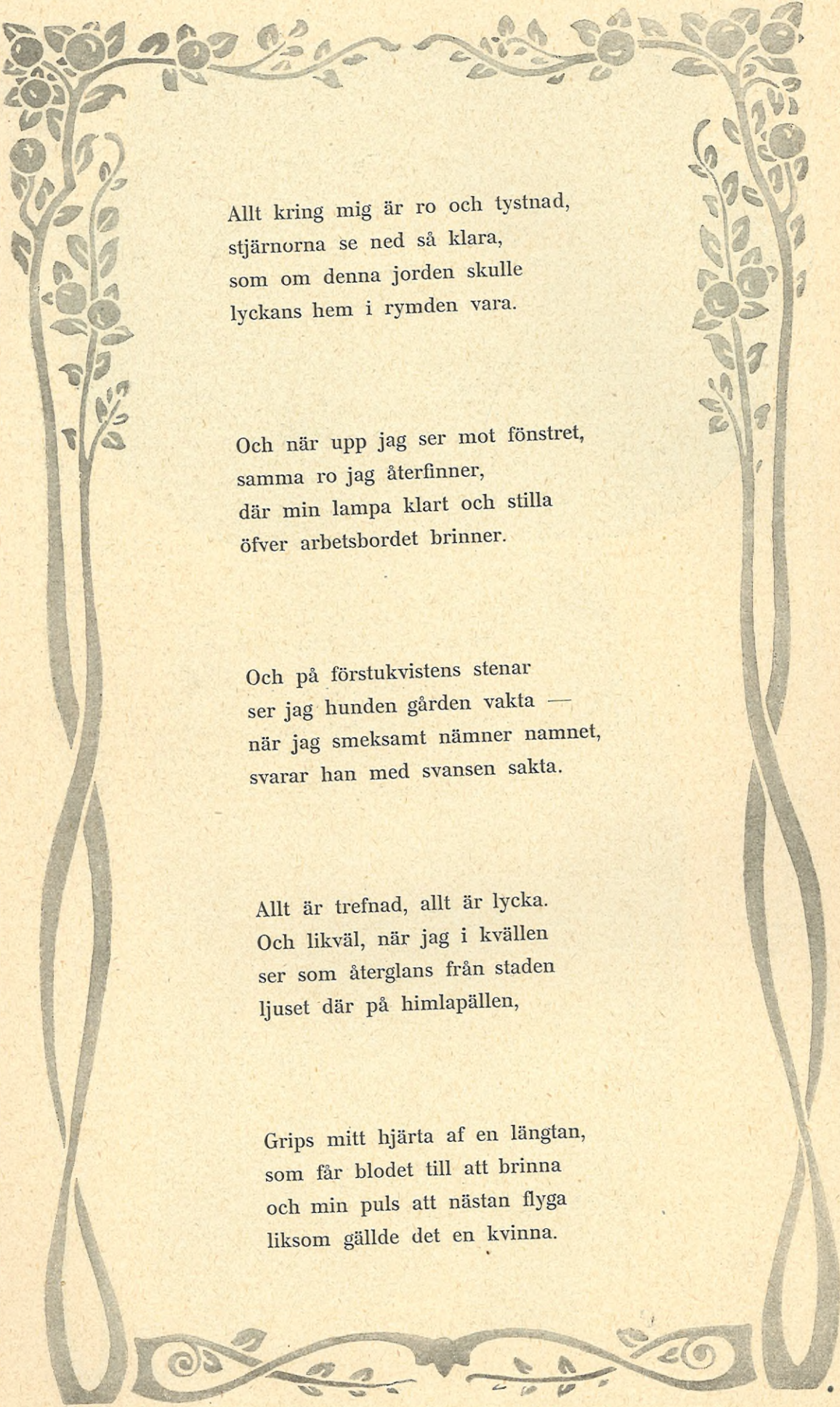

STADEN

NÄR septemberkvällens skymning
faller öfver skärgårdsstränder,
i sydväst på himlahvalfvet
sig en ljussky stilla tänder.

Där jag vet, att staden ligger
speglade i mörka vågor
kajernas och Strömparterrens
tusental af bloss och lågor.

Sakta, sakta brusar fjärden,
skogen rundt omkring den tiger,
öfver svarta furutoppar
månens hvita skära stiger.

Allt kring mig är ro och tystnad,
stjärnorna se ned så klara,
som om denna jorden skulle
lyckans hem i rymden vara.

Och när upp jag ser mot fönstret,
samma ro jag återfinner,
där min lampa klart och stilla
öfver arbetsbordet brinner.

Och på förstukvistens stenar
ser jag hunden gården vakta —
när jag smeksamt nämner namnet,
svarar han med svansen sakta.

Allt är trefnad, allt är lycka.
Och likväl, när jag i kvällen
ser som återglans från staden
ljuset där på himlapällen,

Grips mitt hjärta af en längtan,
som får blodet till att brinna
och min puls att nästan flyga
liksom gällde det en kvinna.

Ifrån denna djupa stillhet
längtar jag till gators vimmel,
till elektriskt ljus, som stänker
mjölkhvit glans på nattlig himmel.

Frestarlikt mig staden lockar —
dit jag måste återvända,
som en fjäril söker ljuset
för att dö med vingar brända.

DANIEL FALLSTRÖM.

UNDRET. EN GAMMALJUDISK LEGEND.

AF SOPHIE ELKAN.

DÄR finns en stad i Österlandet, hvars flesta invånare äro judar. Där äro basarerna stängda om lördagarne, där finnas flere synagogor än moskéer och en mångfald af gamla kyrkogårdar med halfförvittrade stenar, på hvilka stå hebreiska inskrifter, och under hvilka slumra i Herranom många af Israels gamle vise män.

En af dessa kyrkogårdar är så gammal, och så många människor ligga begrafna där, den ena generationen öfver den andra, att de stenar som en gång rests öfver de understa lagren nu knappt höja sig upp ur den torra, sönderspruckna marken. Dessa stenar trängas med andra minnesvårdar, som ännu, fastän lutande och fallfärdiga, stå helt ofvan jord, och mellan dessa hemska stenar, som likt spöken lyfta sig upp ur jorden, och dessa andra, som stå färdiga att sjunka ned i den, växer ej minsta blomma eller strå, och denna begrafningsplats är förfärande i sin steniga ödslighet.

Om denna kyrkogård berättas det sedan urminnes tider, att hvarje gång en af stadens helige män aflidit och där blifvit begrafven, faller det på aftonen af hans begrafningsdag ett ljus ned från himlen på hans graf och lyser där natten igenom, medan andra nybegrafnas sista hviloställen förblifva i djupaste mörker.

En gång bodde i denna stad tvänne judiske män i samma hus. Mannen, som bodde på nedre botten af huset, var mycket fattig, mannen, som bodde en trappa högre upp, var mäktig rik. Den fattige mannen hade dock ej varit så fattig, om han ej under hela sitt lif delat med sig af hvad han ägde åt mera nödställda likar, och den rike mannen hade ej varit så rik, om han ej förvärfvat sig sin rikedom på andras bekostnad medels ocker, utpressningar och på allsköns andra dåliga och orättfärdiga sätt.

Den fattige mannen var mycket from och gaf ej allenast allmoser, utan ålade sig också de svåraste arbeten och försakelser för att bispringa sin nästa. Han vakade hos de svårt sjuka, han hjälpte till att begrafva de döde, han besökte de blinde och läste för dem ur bibeln och talmud. Och denne fattige man hade en hustru, som gärna led försakelse och nöd, därför att hon älskade sin fromme make och var lycklig öfver att han lefde efter sin Guds vilja och befallningar.

Däremot var den rike mannens hustru, som också var en from kvinna, högst olycklig öfver sin mans leverne. Ty hennes make var hård och obarmhärtig mot de fattige och elända. Han hade lättfärdiga, slösande seder, var glömsk af alla utaf religionen föreskrifna plikter och satte aldrig sin fot i Herrans tempel.

Så hände en dag något högst besynnerligt i detta hus.

Det var en brännande het middag och den fattige mannen kom blek och skälfvande hem till sin hustru, som mötte honom på tröskeln.

— Min hustru, sade han, jag har haft nog af mödor och försakelser, af lidanden och umbäranden, af fattigdom och brist.

— Nog? frågade hon. Hvad menar du?

Han såg sig omkring i bostaden, som om han aldrig förut sett dess torftighet. Han såg på sina kläder, som om han aldrig förr märkt, hur trasig och smutsig hans kaftan var, han såg på sina nakna fötter, han lät sin magra, högra hand glida igenom sitt tofviga skägg och han sade åter:

— Jag har haft nog. Jag har i öfver fyrti år utan klagan och med undergifvenhet uppfyllt en from israelits mödosamma plikter. Jag har delat mitt bröd med den fattige och själf svultit. Jag har arbetat för andra och själf lidit nöd. Jag har i allt varit barmhärtig och i allt gifvit Gud äran. Min hvilotid har jag tillbragt med böner och fasta i synagogan. Men nu har jag haft nog. Denna ständiga själförnekelse kan jag ej längre uthärda.

— Jag förstår icke. Jag känner ej igen dig, hviskade hans hustru.

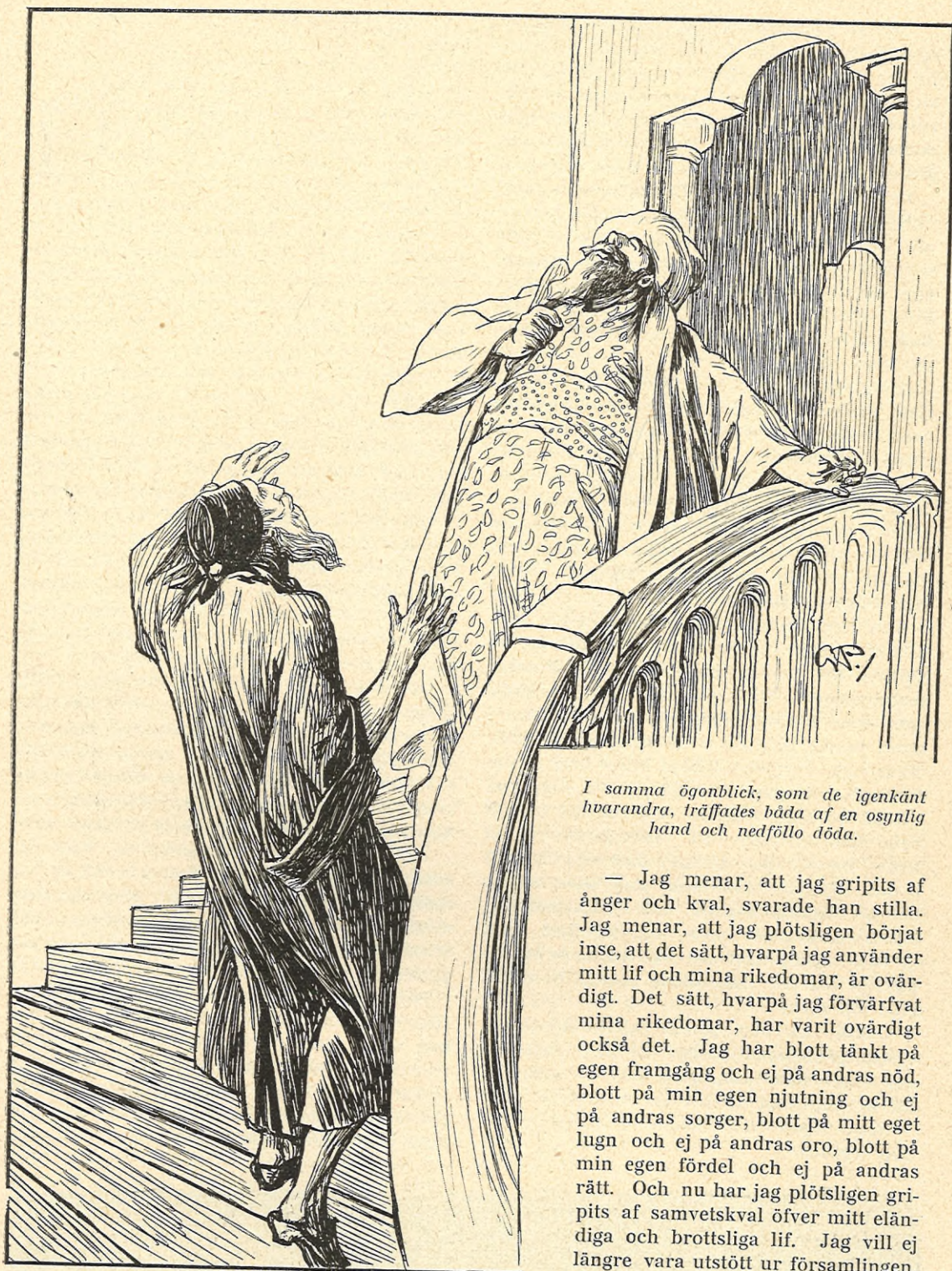
— Förstår du då inte, enfaldiga kvinna, att tvifvel och ånger gripit mig? Jag frågar mig, hvarför skall just jag alltid lasta på min ryggs tyngsta bördorna, hvarför skall just jag alltid rödja undan stenar för mina medmänniskor, som intet göra för mig? Också jag vill vara klädd i dyrbara sidendräkter, öfversällade af juveler. Också jag vill sitta vid ett yppigt bord och dricka eldigt vin, som skall smaka mig dubbelt skönt, därför att jag så länge tömt försakelsens bågare.

Han reste sig upp, och hans ögon brunno med en dyster glöd.

— Och först och främst vill jag gå upp till vår granne och fråga honom, hvad jag skall göra för att bli rik som han. Jag vill i allt taga honom till mönster.

Hans hustru ropade honom vid namn, men han hörde henne ej. Han hade redan gått ut genom dörren och vändt sig mot trappan för att uppför denna nå till den rike mannens bostad. Men under det han gick uppför trappan, låg hans fromma hustru på knä med sammanknäppta händer och framstammade med darrande läppar en bön till Gud, att han skulle rädda hennes man från synd och brott.

I samma stund, som detta samtal ägde rum i den fattige mannens bostad på nedre botten, satt den rike mannen bredvid sin hustru på den med mjuka mattor höljda divanen uppe på det platta taket under ett tält af dyrbara sidendukar, uppspänt för att

*I samma ögonblick, som de igenkänd
hvarandra, träffades båda af en osynlig
hand och nedföllu döda.*

— Jag menar, att jag gripits af ånger och kval, svarade han stilla. Jag menar, att jag plötsligen börjat inse, att det sätt, hvarpå jag använder mitt lif och mina rikedomar, är ovärdigt. Det sätt, hvarpå jag förvärfvat mina rikedomar, har varit ovärdigt också det. Jag har blott tänkt på egen framgång och ej på andras nöd, blott på min egen njutning och ej på andras sorger, blott på mitt eget lugn och ej på andras oro, blott på min egen fördel och ej på andras rätt. Och nu har jag plötsligen gripits af samvetsqual öfver mitt eländiga och brottsliga lif. Jag vill ej längre vara utstött ur församlingen. Jag vill skänka mina ägodelar till barmhärtighetsverk, och först och

främst vill jag begifva mig till vår fattige granne och bedja honom lära mig att blifva from och god som han. Jag vill dela hans mödor och vakor. Jag vill i allt ändra mitt lefverne.

Han stod några ögonblick försänkt i bön.

Så tryckte han en kyss på sin hustrus panna och gick öfver det med kostbara stenar inlagda golvet förbi cisternen, hvars rinnande vatten plaskade med silfverklang mot den hårda marmorn. Den röda praktfulla sidenkaftanen, kantad med dyrbart pälsverk, lyste, och juvelerna i hans mössa strålade i middagssolens glans, där han gick fram.

mildra solstrålarnas brännande hetta. Och medan det ständigt rinnande vattnet plaskade i den stora marmorcisternen, på hvars kant stodo krukor med doftande, färgrika blommor, talade den rike mannen med sin hustru.

— Jag är trött på allt detta, sade han och pekade på den yppiga rikedom, som öfverallt omgaf dem.

Hans hustru såg upp i hans ansikte. Det var högtidligt och allvarligt, som hon aldrig sett det förr. Ett saligt hopp kom hennes hjärta att bulsa.

— Hvad menar du? stammade hon.

Och nu hände det besynnerliga, att i samma ögonblick, som den fattige mannen satte sin fot på första trappsteget för att gå upp till sin rike granne och af honom bedja om råd och hjälp att bli rik som han, gick den rike mannen ner på trappan för att hos sin fattige granne bedja om råd att bli from som han.

Och midt på trappan möttes de bådamännen.

Så upptagna hade de varit af sina tankar, att ingendera af dem först märkte, hvem det var, som spärrade vägen för honom. Och det underbara hände, att i samma ögonblick, som de igenkände hvarandra, träffades båda af en osynlig hand och nedföllu döda.

De båda männen hade blifvit begrafna på den gamla kyrkogården, hvarom legenden talar. Men medan den fattige mannen, som stod i högt anseende för lärdom och fromhet, hade förts till grafven af hela församlingen med dess föreståndare och äldste, hade den rike mannen, som låg under församlingens bann, i anledning af sin gudlösa vandel, i all tysthet blifvit nedgräfd i en aflägsen vrå af den stora kyrkogården.

Det var nu begrafningsdagens afton, och alla stadens invånare strömmade till kyrkogården för att se undret på den fromme mannens graf. Dit kommo fattiga och elända, som han hulptit, män, kvinnor och barn i stora hopar, men dit strömmade också skriftlärde och vise, och främst bland dem syntes församlingens gamle, vördade rabbi, som nyss besökt de båda fromma änkorna för att till dem tala tröstens ord. Den gamle rabbin hade funnit den fattige mannens hustru i den djupaste förtviflan, som kom henne att för rabbin omtala den sinnesstämning, i hvilken hennes make dött, och han hade till sin häpnad hört den rike mannens hustru förtälja om det sista, sköna samtal, hon haft med sin man.

Också var den gamle rabbin försänkt i djupa, grubblande tankar, då han, stödd på sin unge sons arm, gick med de andra ut till kyrkogården för att åse undret.

Hans ögon voro skumma af ålder, och han frågade:

— Ser du ljuset öfver den fromme mannens graf, min son?

Sonen vid hans sida svarade:

— Jag ser det ej ännu, min fader.

— Kan du ej ännu se ljuset öfver den fromme mannens graf? frågade gubben åter.

— Jag ser grafven, svarade sonen sakt.

Efter en stund frågade rabbin ännu en gång, ty hans ålder hade gjort hans hörsel tung.

— Hvad är det folket ropar, min son?

— Det ropar, att den fromme mannens graf är sänkt i djupt mörker, men att långt borta på kyrkogården, där den rike mannen, hans granne, i dag blifvit nedsänkt, strålar en lysande eldkrona.

— Äfven jag ser den, sade rabbinen stilla och slöt ögonen. Och med sin inre syn såg han, att Gud låtit dessa båda män dö för att inskärpa, att ingen ånger är för sen, och att intet hjärtats lönligaste affall från dygd och rättfärdighet af Gud lämnas ostraffadt.

Men folket omkring den mörka grafkullen började gripas af ångestfull oro, den tysta kyrkogården började genljuda af larmande och kvidande frågor: »Hvarför visar undret orätt? Hvad menar den Allvise Guden, som också är den Rättvise? Rabbi, rabbi, tala till oss! Säg oss, hvad betyder detta?»

Och den gamle rabbin med det långa, hvita skägget nedhängande på bröstet sträckte sina båda händer mot himlen. Och de sågo honom alla i det himmelska skenet från den ensamma grafkullen. Och de hörde honom alla, då han med förunderligt kraftig stämma upprepade inför de församlade skriftens ord:

»Om en syndare omvänder sig från sin synd och gör det rätt och rättvist är, så skall han lefva och icke dö. Men om den rättfärdige vänder sig från rättfärdighet och öfverlämnar sig åt syndarens orätt och illgärningar, så skall han dö, icke lefva.»

Så öfvertygande voro den gamle rabbins röst och hållning, att de alla förstodo, att han visste mera om dessa båda män, än han ville säga. Och djupt gripna af stundens och ställets höga allvar nedföllu de alla inför Herran och ropade med en mun: »Lofvad vare Gud, den sanne domaren!»

PANDELI. ETT RESEMINNE.

AF ANNIE QUIDING.

DÅ man vill berätta och sagan icke låter fånga sig, tager man sin tillflykt till sannsagan. Men jag tvekar, om den ens kan bära detta namn, den minnesbild som nyss rann mig i hågen. Sann är den, men en saga? Knappast en episod, föga mer än ett intryck. Kanske kunde dikten gifva det färg och rikare skiftning, men jag föredrager att återgifva det i sin enkelhet, just såsom jag mottog det.

Det var i Athen, våren 1901. Vi skulle bese Evangelismós, det stora, för några år sedan inredda sjukhuset, beläget vid den raka, soliga och dammiga Kefissiavägen, bland pryddliga villor och trädgårdar. Fröken R., den danska öfersköterskan, ledsagade min reskamrat och mig. Sjukhuset var stort, luftigt och ljusst och skilde sig, åtminstone för mina oerfarna ögon, från andra efter nyaste fordringar inredda sjukhus endast därigenom att de stora fönstren i korridorerna bjödo en vy som innefattade Akropolis' pelarrader och begränsades af bergen bortåt Korinthos. Det hela gjorde ett nästan glädligt intryck; milda och vänliga anleten blickade emot oss öfverallt, från de hvita bäddarna och korridorernas spjalsoffor. Greken, allvarligare än italienaren, har icke dennes tillmötesgående och intagande väsen, men hans ögon uttrycka en hjärtegodhet som man icke i samma grad återfinner hos något annat folk — kanske bayraren undantagen.

Vi gingo genom trädgården, där rekonvalescenterna få dricka hälsa i Hellas' strålande solljus och rena luft. Bland buskarna lekte en flock barn; min reskamrat delade ut kakor åt dem — och fick glada »eucharisto!» till svar; en af de större flickorna fattade hennes hand och tryckte den mot panna och bröst. Den enda som icke sade något var lilla Georgios, två år gammal och fröken R:s favorit; trots hennes smekande »ti legeis?» bara granskade han oss med stora undrande kolsvarta ögon. När utdelningen var förbi, sågo vi till vår ledsnad en liten blek gosse, som icke hållit sig framme och därför, som i ty fall plägar gå, ingenting fått, men en af kamraterna skyndade genast till honom och delade med honom sitt lilla förråd.

Vi gingo vidare genom parken — vi skulle besöka Pandeli.

Pandeli var en ung soldat, sårad i kriget 1897 och sedan dess förlamad i händer och fötter; han hade legat här dessa fyra år och skulle väl ligga här lifvet ut — något hopp fanns icke för honom. Han bodde för sig själf i en liten annexbyggnad, halft dold bland träden.

»Det är en sådan god och bra ung man,» berättade fröken R.

En gammal sköterska öppnade dörren; vi stego in i det ljusa rummet, där Pandeli låg på sin järnsäng. Det var en storväxt, axelbred ung man, de bruna kinderna hade

hälsans färg. Stackars Pandeli, denna starka organism tycktes i stånd att hålla honom fångslad här, till dess hans hår hvitnat och hans panna fårats.

Han såg upp med milda, klara ögon, hälsade och smålog gladt och vänligt mot främlingarne, som kommit att beskåda honom — af nyfikenhet. Detta leende frapperade mig; det fanns icke spår af bitterhet däri. Ej heller talade det om resignationens långsamt tända smärta; tvärtom, det hade något af samma sol, som lyste öfver hans hemlands berg och haf. Det var en verkligt nöjd och lycklig människas leende; en människa som hade råd att dela med sig af sitt solsken åt andra.

Fröken R. sade honom några vänliga ord; vi kunde tyvärr för språkets skull icke börja något samtal. Vi nickade åt honom, sade farväl och gingo därifrån. Ännu en stund sutto vi i fröken R:s trefna blå och hvita rum, talade om Grekland och nordens, om människor och litteratur; så togo vi afsked och lämnade Evangelismós. Dagen efter lämnade vi också Athén och drogo norrut — norrut mot blekare himmel, kallare luft och mattare färger.

Nordens korta sommar var till ända, vintern kom med blytung himmel och skymmande dagar, regn och bläst öfver stad och land, öfver blygrått haf och svarta fält. Det var icke en dag, då jag ej tänkte på Hellas; en och annan gång också på Pandeli.

Lifvet gick sin vanda gång omkring mig med sorg och glädje — mest sorg; det gör att man reflekterar mera öfver sorgen än öfver glädjen. Sorgen är vårt släktes dagliga gäst; det gäller, hur man bäst skall möta den. Det får icke vara med fruktan och icke heller med bitterhet och knotande harm; det ena som det andra är oss ovärdigt. Nej, man skall möta den som Pandeli gjorde det, småle och blicka den förtroendefullt i ögonen som en vän, ty den är en vän. Den stora lyckan är en alltför sällsynt gäst att räkna med; det är sorgen, som lär oss känna lifvets storhet och pathos, som lyfter oss upp öfver den dagliga omtankens lilla cirkelgång. Sorgen har makt att adla äfven det hvardagligaste och gråaste af människolif.

»— strida hopplös strid och namnlös dö,
det är lifvets sanna hjältesaga —»

Är icke den vår vän, som vill göra oss till hjältar, blott vi själfva ha kraft att vilja det?

Det förekom mig, att Pandelis sjukrum, från hvilket han aldrig skulle gå ut på nytt i lifvet med återvunnen hälsa, hade en dylik lärdom att gifva. Det gjorde mig ondt, att jag ej visat honom någon vänlighet till tack, och en dag, när jag skrivit till fröken R., inneslöt jag i brevet ett tiofrancsstycke, för att Pandeli skulle kunna förskaffa sig någon liten förströelse eller omväxling — cigaretter, som

hans landsmän icke gärna äro utan, blom-
mor, som de älska med passion och som
vid samfärdseln dem emellan äro hjärtlig-
hetens och välviljans outhärliga språk, lu-
kumi eller konfektyrer — ty grekerna, unga i
allt, ha barnens hela kärlek till sötsaker kvar.

Efter en tid fick jag bref från fröken R.

Pandeli såg med undran och förnöjelse på
myntet, som hon räckte honom; kanske hade
han aldrig haft guld i sin ägo. Men så såg
han upp på henne och bad henne gömma
det åt honom — hvad han skulle använda
det till, det kunde han alldeles inte tänka ut.

Tiden gick, öfversköterskan kom på sitt
dagliga besök. »Nå, Pandeli,» sade hon,
»hvad skola vi göra med pengarne?»

Men han skakade på hufvudet. Hans
fantasi räckte icke till att skapa en önskan
för dessa tio francs. Han hade det ju bra,
hade allt hvad han kunde begära: en tryg-
gad tillvaro, människors vänlighet och den
blå himlen lysande in genom rutorna.

Han var ju en son af det folk, hos hvilket
tidens sociala oro aldrig vunnit insteg —
emedan, säger man där, hvar och en som
vill arbeta kan också finna sin bärning.
Grekerna äro nöjda, nöjda med sitt syrliga bröd och
då och då ett glas af sitt hartsade vin, och
hans förnöjsamhet ger åt hans tillbakadragna
väsen en grundton af fritt och stolt oberöende.
Pandeli har många olyckskamrater, unga
män som med träben och kryckor släpa sig
fram på Athéns gator och sitta på bänkarne
i promenaderna i pepparträdens genomskin-
liga skugga. Lyckligare än han kunna de
fröjda sina ögon åt solskenet rikedom och
den ovanskliga fågningen i dagarnes spel
öfver slätten och bergen, men de hafva icke
som han funnit ett hem på Evangelismós.

Bland dem finner man då och då en tiggare
— så godt som de enda i Grekland.

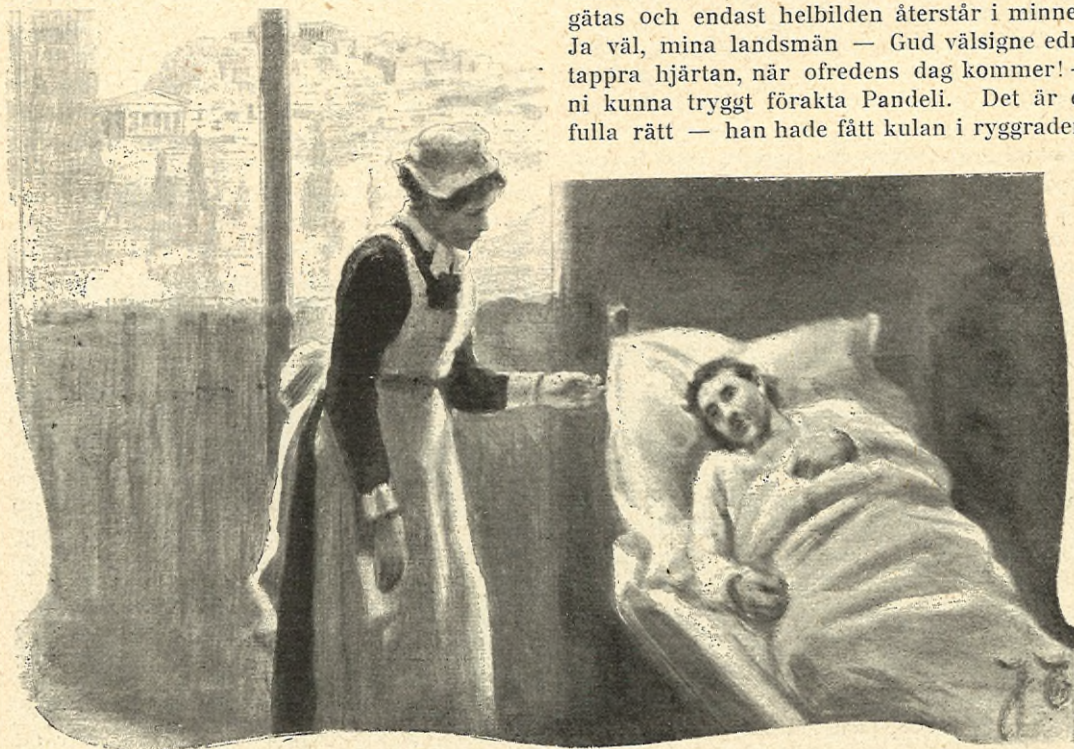
En dag, då öfversköterskan åter kom in i
Pandelis rum, glödde hans ansikte af ifver
och hans ögon skimrade.

»Mademoiselle, mademoiselle!» ropade han
emot henne, »ack gif mig pengarne, alla
pengarne, min mor är sjuk och lider och
jag vill skicka dem till henne!»

Och pengarne skickades och Pandeli låg
nöjd och glad och tänkte på det fattiga hem-
met i den sköna nejden, som han aldrig
skulle återse, och på förvåningen öfver att
han, stackars lame gosse, haft något att gifva.

Ja, så är hela historien slut och jag vet
intet mera om Pandeli. Men hans lefnads-
saga har nog inga skiftningar. Han ser icke
oliverna pryda sig med doftande gulgröna
hängen och vinstocken sätta frukt; han är
icke med när vinet skördas. Solen går upp
bakom det lergrå Lykabetos och ned bakom
bergen vid Korinthos; vår blir sommar och
sommar blir höst och han ligger där på sin
järnsäng och ser trädskronorna vaja utanför
sitt fönster. Med samma ljusa tålmod,
samma anspråklösa undergifvenhet blickar
han alltjämt sitt lifslånga martyrium till mötes.

När någon nämner Greklands olycksår
1897, då tänker jag på Pandeli. Han har
för mig blifvit representanten för denna thes-
saliska armé, som man plägar karaktärisera
med orden: »de kastade gevären och sprungo
så snart de sågo en turk,» eller andra dy-
lika ord. Dock hade en till antalet vida
öfverlägsen fiende under fem dagar förgäfves
sökt forcera gränsen och måst sända bestän-
digt nytt folk i elden, innan dessa oöfvade
trupper, utmattade och uthungrade, råkade
i upplösning och flykt. Men det ligger i
sakens natur, att sådana detaljer snart för-
gätas och endast helbilden återstår i minnet.
Ja väl, mina landsmän — Gud välsigne edra
tappra hjärtan, när ofredens dag kommer! —
ni kunna tryggt förakta Pandeli. Det är er
fulla rätt — han hade fått kulan i ryggraden.

Pandeli såg med undran och förnöjelse på myntet som hon räckte honom.

VÅRT HJÄRTAS FRU,
NOTRE DAME.

VÅRT hjärtas fru, Notre Dame,
som visar oss rätt, och som visar oss fram
och ger mod åt de veka och skygga,
vi många, som minnas, hvad godt hon oss gaf,
om smek eller tuktan det spirade af,
ett tempel, vid Gud, ett tempel åt henne vi bygga.

Vårt hjärtas fru, Notre Dame,
som lockar vår blidaste tanke fram
med en blick, som värmer och smeker, —
som fostrar åt lifvet solskensbarn
och leder dem alla vid osedda garn
och behärskar, vid Gud, en värld med en lock
som leker.

D. LUNDAHL.

Vårt hjärtas fru, Notre Dame,
 som tvingar vår själ i dagsljuset fram
 med ett grepp, som ger märke för lifvet,
 ett hårdhänt grepp om vårt innersta själf,
 så det stiger och växer, en frigjord älf,
 ett källsprång, med våld ur sprängda hälle-
 berg drifvet!

Ett tempet åt dig, Notre Dame,
 ur vår själ, ur vårt verk vi bygga det fram,
 vi bygga med smärtan och fröjden,
 vår käraste tanke forma vi in,
 vi spänna vår kraft, och vi lägga oss vinn,
 och vårt helgons tempel stiger och växer i
 höjden.

Vårt hjärtas fru, Notre Dame,
 vid Gud, vi ha dragit i världen fram
 i andra tecken än hennes
 och stormat redutter och murat oss torn
 och förgätit gitarren för trummor och horn
 och förgätit, vid Gud, hur fläkten af kvinno-
 ord kännes.

Med knotig och trotsig gotik,
 i småtorn och pelare går som musik,
 som orgelmusik hennes minne, —
 till onådda rymder växer det ut
 och växer och växer, dess växt ser blott slut
 med vårt lif — hennes själ är den byggande
 kraften därinne.

Vid rodret på ödets skepp
 vi glömde för snart hennes väckande grepp,
 och vi leto till egna styrkan.
 Vår hud blef hård vid att nötas mot hårdt,
 vårt löje blef hvasst, och vår mun glömde bort
 de smeksamma orden för ord, som ej nyttjas
 i kyrkan.

Vårt hjärtas fru, Notre Dame,
 du vet icke om, hvad du tvingade fram,
 du var kanske ett barn utan aning,
 att en läpp, som bar hån, och en blick, som
 var hård,
 skulle helgonet bli i en tempelvärd
 och en stormsignal och en evigt eggande maning.

När skutan i lugnväder sam
 vid kusten förbi och kvinnoglam
 och smekord förbi oss ströko,
 vi fingo en känning af stiltje och kvalm,
 det var som en krigssång, som bryts af en psalm,
 vi trådde, vid Gud, till kultje och sjöar som
 röko.

Vårt hjärtas fru, Notre Dame,
 vår egen själ har mejslat dig fram
 ur de menlösa marmorblocken, —
 det var icke **du**, som skapat en älf,
 det enda du ägde i sanning själf,
 var ditt tanklösa ord och den barnsligt vif
 tande locken.

Det kämpar, det tränger sig fram
 en bild af vårt hjärtas fru, Notre Dame,
 af henne, som gaf oss vår stämpel,
 en bild af henne, som stålat vår själ,
 som väckt oss till lif, när hon slog oss ihjäl,
 åt sorgens och kraftens Vår Fru vi resa vårt
 tempel.

Hvad gör det oss, hvad eller hvem,
 som jagat vår ströfvande själ till sitt hem
 och tvang oss att söka oss själfva?
 Mig synes, det höfves oss tacksamhet dock
 för ett marmorblock och en viftande lock
 och ett tanklöst ord, som låtit oss hvalfbågar
 hvälfva.

Vårt hjärtas fru, Notre Dame,
 vi hälsa dig, där vi till kampen gå fram,
 dina färger i fanan vi bära,
 ditt namn är taket öfver vårt hus,
 din själ melodien i lifssångens brus,
 och vår kamp, vid Gud, är en brinnande kamp
 till din ära.

K. G. OSSIAN-NILSSON.

EN HÄLSNING.

BERÄTTELSE AF HENNING BERGER.

EN Kungsholmslinjens spårvagn stannade och konduktören öppnade dörren och stack in hufvudet.

— Pilgatan, sade han till passageraren i vänstra hörnet, — här är det herrn skall af.

En lång, mager man med glasögon, kortklippt, brun mustasch och skarpa anletsdrag reste sig och steg ur.

Han stannade obeslutsam på Fleminggatan och blickade efter den långsamt försvinnande vagnen. Det plötsligt rådvilla i hållning och rörelser kontrasterade märkbart mot mannens utseende, och det tycktes som vore han själf medveten om detta och kände sig brydd däröfver. Det låg något främmande i hans

sätt och klädsel, till och med gången syntes utländsk. Ett vant öga såg, att hatt, dräkt och skodon voro af modernt, engelskt snitt. Han tände en cigarr och började långsamt gå Pilgatan fram.

Han genomgick åter i tankarna den rekreationsfärd, han företagit från sitt verksamhetsfält i Amerika. De stora städer, han besökt och besett, de angenäma och nyttiga bekantskaper, han gjort under sin resa, de affärsförbindelser, han lyckats knyta. Ja, alltsammans hade gått ganska väl efter en klokt uppgjord plan och tack vare en riklig reskassa. Men nu återstod ett par saker, som voro dumma, emedan de voio öfverflödiga, och absolut ej hade någon fördel för honom och strängt taget icke heller för någon annan. Nå ja, den ena kunde nu så vara — han hade tänkt att besöka sin gamla sköterska, som han visste vara uppflyttad till Stockholm och gift, bra gift till och med. Det behöfde ej blifva ett så obehagligt besök, han hade i New York köpt ett damur med dubbelboett och en liten infattad briljant, det skulle smickra henne och på samma gång visa hvad för en karl den forne pojken blifvit. Han hade etuiet i fickan — det kunde för resten vara nöjsamt nog få sig en pratstund om gamla barndomsminnen, hon var den enda kvarlevande, som han kände från gosstiden, och nu var det tjugufem år, sedan han sett henne. Men först skulle han då upp här till vildt främmande människor med en hälsning.

Den hälsningen ja — det var det dumma och obehagliga. Han afskydde all sentimentalitet, lifvet hade länge tagit i honom med hårda händer och han hade vant sig att betala med samma mynt. Inför något vekt och oförnuftigt blef han osäker på sig själf, kunde knappt uttrycka sig och handlade öofverlagdt. Det måste också i sanning ha varit i en bra svag stund han åtagit sig detta. Komma med en hälsning från en död — och från en som dött i sådant elände som stackars förfallne och försupne Georg. Redan när han kom dit ut var han omöjlig, och den uppryckning, de förmodligen hoppats på här hemma, den blef aldrig af. Hur var det nu igen, han skulle ju blifva läkare, och fadern, som var vaktmästare eller något dylikt, fick inte ens nöjet se honom blifva veterinär — det ändrade han nämligen sin bana till. Men han förmådde icke arbeta sig fram till det heller — gud vet hvad för historier han hade för sig här, omöjlig i Sverige blef han emellertid och så skrapade de ihop det sista och sände honom till Amerika förstås. Jojo men, det lyckas inte, när det är för långt gånget.

Hjälpt kräket där ute hade både han och andra gjort. Så till exempel då Georg kom till den affär, i hvilken han var intressent, hade han utverkat, att Georg fick sköta hästarna, vara en sorts intendent för hela transportafdelningen. Det var otacksamt — första aflöningsdagen försvann han helt enkelt, gick full i två veckor. Och sedan var han då dagdrifvars-lusk hela tiden — sopade krogarna för ett par supar och fick på vintern ligga bakom skänkrummets kamin om nätterna. Stod och skroderade för de utvandrade bönderna, pratade latin, skrålade gluntar och blef bjuden af sällskapet mot att de fingo kalla honom du och bror. Stackars Georg — ty i grund och botten var han dock en snäll, godhjärtad, men så förfärligt svag slarf — så blef han sjuk till sist. Och då, när han kände slutet komma, hade han från lasarettet sändt bud på honom. Han hade hört att han skulle resa hem?

— Joo, det kunde inte förnekas.

— Så gör mig då den tjänsten att gå upp till far och mor — här hade han satt sig upp i sängen — och hälsa dem, lofva mig det, hälsa att när jag dog, tänkte jag i mitt sista på dem. Ja, hälsa särskildt mor, hon har lidit för mig — ack hvilket svin jag har varit! Inte en enda gång har jag ens skrivit hem på de fem år jag varit här ute — håhå, hvad skulle jag skriva! Så lofvar du då att hälsa mor — —

Och så hade han börjat snyfta och fått ett förskräckligt hostanfall och på natten hade Georg dött. Men själf hade han lofvat gå upp till föräldrarna och fått adressen — och nu gick han här utanför deras port.

Främlingen gick fram och tillbaka blossande på sin cigarr. Kall och beslutsam

som han lärt sig blifva där ute i framgångsjakten, kände han sig nu i denna tama miljö bragt ur fattningen. Detta uppdrag plågade honom på samma gång som han ej ville undandraga sig det. Om Georg åtminstone lefvat — nå, han måste nu helt enkelt i alla fall utföra hvad han lofvat, i morgon skulle han ju resa. Han kastade cigarren och gick hastigt in i porten.

Tre trappor var det: en trappa — två — han gick mycket långsamt. Vid ett farstufönster stannade han: en asfaltgård, en mängd små barn, fattigt klädda, som sprungo och lekte under några klädstretch, fullhängda med lappade plagg.

Tre trappor, där var dörren — E. Olson, vaktmästare. Han ringde.

En ung flicka, blek och mager, öppnade. Han tyckte hon såg ut, som om hon ej sofvit på länge.

— Jag kommer från Amerika...

Flickan slog ihop händerna och sprang in. Han hörde henne ropa:

— Pappa, en herre från Amerika, han har hälsningar från Göran!

Den resande steg in och stängde dörren. Det var alldeles mörkt i tamburen och han märkte en obehaglig lukt som af sjukhus eller medikamenter. Han kände sig illa till mods och önskade att allt vore utträttadt samt att han åter finge gå. Bäst att säga dem det helt kort, tänkte han, men i hvilka ordalag, Georg skref ju aldrig...

En dörr öppnades längst bort och en liten skallig man i nattrock blef synlig. Han närmade sig under upprepade bugningar och små leenden, halft välvillig, halft underdånig, drog af besökarens rock, trots protester, samt hängde såväl rock som hatt vant och om-

När han kände slutet komma, sände han bud på honom från lazarettet.

»Var så god, herr Pierson, var så god...»

sorgsfullt på en krok, under det han pratade, halfhögt, som hade han varit rädd för lyssnare:

— För all del, för all del, ursäkta att jag är klädd så här, så stig då in för all del, ja så Göran låter äntligen höra af sig, ja herre gud, var så god, var så god, min hustru är sjuk, illa sjuk, det är ett elände, det är snart slut, här ser ut så, var god och ursäkta, flickan stackare får göra allt, jag har verket att passa och så teatern om kvällarna, var så god för all del...

Den främmande kände sig mer och mer förvirrad. Han uppfattade egentligen af ordströmmen, att hustrun, modern, var döende — hur skulle han nu komma fram med sitt budskap. — Jag får säga det försiktigt, förberedande, så småningom, resonnerade han. Beredd att få se någon gripande sjukbädds-scen, kanske ett dödsläger, följde han den talande in i rummet.

Till sin stora tillfredsställelse fann han emellertid, att den sjuka måtte ligga i ett inre rum, dit dörrarna voro väl förstängda. Det rum, han blef ombedd att sitta ned i, var en blandning af sal och förmak och väl möbleradt, det innehöll till och med för mycket möbler.

Vaktmästaren visste tydligen ej riktigt, hur han skulle börja sina frågor, kanske väntade han otrefliga meddelanden. Han gick fram till en gammal chiffonjé och öppnade ett schatull.

— Får jag lof att bjuda på en konjak, sade han, alltjämt leende — det är fin vara skall jag säga — han blinkade småslugt — jag har fått den af en bekant — Johanson vid hofvet.

Rädd att förolämpa genom ett nekande och nu tacksam för hvarje underlättnande uppskof, lät den resande sin värd fylla två glas. Den unga flickan öppnade i detsamma sängkammardörren och smög sig in på tå Vaktmästaren fortsatte:

— Var så god herr, herr —

— Pierson, ifyllde främlingen.

— Var så god herr Pierson, var så god — ta fram sockerskålen Maria — herr Pierson är kanske också doktor, min pojke studerade till doktor han, ja ha, håhå ja ja. Hur är det med mamma, Maja?

— Hon sover, svarade dottern, som oaf-lätligt betraktade den främmande med stora, tindrande ögon.

— Tänk så glad hon skall bli, när hon vaknar, sade fadern, det är märkvärdigt ändå,

gumman min har alltid trott, ända sen hon blef tagen sjuk, att vi skulle få bref från pojken. Var så säker, Emil, brukade hon säga, Göran reder sig till sist och då skriver han till mig. Ja, ja — en konjak till herr Pierson. Och nu får hon den glädjen, innan hon dör.

Flickan började snyfta. Herr Pierson betraktade med spänd uppmärksamhet den gamla chiffonjén. Han önskade han vore på växelbörsen vid Wall street eller någon annan öronbedöfvande plats, hvar som helst, men icke där han var. — Jag får ljuga alltsammans, sade han inom sig, och sedan skriva från Amerika. Han försökte le och svarade:

— Å, vi skola väl hoppas det bästa. Nej, jag är icke läkare — jag är handlande, affärsman. Se Georg — han sade namnet med engelskt uttal — har varit sjuk en längre tid. Nej, blif inte förskräckt, miss Olson, han — han är bättre nu. Ja han är verkligen utom all fara, ja det är han. Se han hade det svårt de första åren, ja det hade han, och därför ville han ej skriva, nej därför ville han förstås inte skriva. Men nu har han det utmärkt, verkligen riktigt utmärkt, han är — han är veterinär. Ja för all del, förtjänar riktigt bra och — och skall snart skriva — när han blir litet starkare. Han bad mig hälsa er alla så mycket, ja det gjorde han, och i synnerhet fru Olson förstås...

Herr Pierson vände ansiktet från chiffonjén. Han såg faderns lyckliga, nästan stolta uttryck, systemens ömma, strålande. — Må gud förlåta mig hvad jag gör, mumlade han ofrivilligt för sig själf, i det han steg upp och stack handen i fickan. Han tog upp etuiet med klockan och lade det på bordet.

— Här är en present, fortsatte han brådsande — från Georg. Han sade att — att ni skulle ha den, miss Olson — och —

Den gamle vaktmästaren hade med darrande händer öppnat locket. Nu såg herr Pierson att han grät. Han tordes ej se på den unga

flickan, men drog sig sakta baklänges mot dörren.

— Nej, men ni tänker väl inte gå, utropade gubben, som plötsligt märkte besökarens afsikt. — För all del ursäkta en gammal tokig far, en sådan pojke, för all del — ni måste stanna till kvällen, herr Pierson. Maja, skynda dig ned och köp —

Förvissad om att ett förtroeligare umgänge skulle medföra mer ingående frågor skyndade sig herr Pierson att svara.

— Omöjligt, omöjligt, bästa herr Olson! Jag — jag skall resa om ett par timmar. Joo, alldeles omöjligt — ja visst skall jag hälsa Georg. Nej, ingen mer konjak — tack, tack miss Olson...

De följde honom ut i tamburen och herr Olson hjälpte med rocken:

— Det är mitt göra det — en sådan pojke! Tänk när mamma vaknar, Maja du! Men att vi inte kunde få bjuda på en bit mat —

Ett för de öfriga oförnimbart ljud från den sjukas rum kom dottern att spritta till. Hon skyndade in och herr Pierson såg, hur hon i salen hastigt ryckte till sig etuiet från bordet och tog det med in i sängkammaren. Han kände liksom en yrsel i hufvudet — det måste vara konjaken, tänkte han. — Men jag skall skriva genast jag kommer hem, litet pengar kunde också skickas, det blir kanske trovärdigare då...

Herr Olson tryckte hans händer och han hörde otydligt en massa tacksägelse, hälsningar — Göran — lycklig resa — pojken — Amerika — skriva — för all del —

Så stod han ändtligen åter i farstun och började gå ned för trapporna. Genom ett fönster såg han de små smutsiga barnen fortfarande leka på gården och han betraktade dem förvånad — var det fem minuter eller fem timmar han varit där inne? En känsla, oroande och ny, fyllde och tryckte honom. Han var glad, men också beklämd. Hade han ej för länge, länge sedan lagt bort det, skulle han helst hafva velat gråta. Som det nu var fick han nöja sig med att hvissla lågt mellan tänderna.

HELIGARE KONUNGAR

EN ÖSTERLÄNSK LEGEND AF ANNA KNUTSON.

”**D**EN store förlossaren är kommen, vi vilja tro det, vi måste tro det, ty utan denna tro är vår färd, liksom för öfrigt hela vårt jordeliv, utan mening och mål.»

Så tänkte för nära två tusen år sedan trenne österländska konungar, hvilka färdades genom öknen för att nå ett efterlängtadt mål. De hette Belthasar, Melchior och Gaspar och voro alla högt begåfvade och upplyste män.

Belthasar var redan snöhvít af ålder och hans uppgift var att lära människorna att vårda sina själar. Han talade om den store ljusguden, han, som tände elden, solen och tanken, han talade om utvecklingen såsom jordelivets enda verkliga mål. En hvar, som sökt närma sig fullkomligheten, skulle, enligt hans åsikt, evigt lefva tillsammans med den store guden i hans ljusrike. Och hans trosvishet var medryckande, hans anlete sken stundom som förklaradt.

Melchior var i sin kraftiga medelålder och hans uppgift var att lära människorna att vårda sina kroppar. Han förstod att koka läkedycker och bereda balsam, förstod att bota sjukdomar och lindra dödsqual och hans blick var genomträngande, men mild, ty hans förbarmande var dock större än hans vetande.

Gaspar var ännu i sin blommande ungdom och hans uppgift var att lära människorna att taga vara på skönhetssinnet och ej förgäta, att den Evige målat påfågelsfjädern för andra ändamål än att släpas i gruset och väft rosenkruden ej därför att den skall bladas i stoft. Och på den ljusa klangen i hans röst märkte man, att han talade ur sitt innersta, då han sade: »Guds väsen är skönhet, och lifsglädjen består i att skåda honom i hans verk.»

Men dessa trenne furstar ägde, trots olikheten i sina skaplynnen, dock alla en gemensam kunskapsskatt. De kunde nämligen läsa i stjärnorna lika tydligt som i en bok.

Och nu hade en ny stjärna visat sig, och det var ett glänsande löfte om, att en stor ande skulle sänka sig i stoft och utveckla sig till den af många bojor tryckte mänsklighetens förlossare. I urgammal skrift hade man letat sig till, att förlossarens vagga skulle stå i Judéen, och därför foro nu dessa visa österlänningar genom öknen, ej aktande mödor och faror, men uppfyllda af helig fröjd öfver att få bringa det ljufliga budskapet till löftets land.

De reste, såsom det anstod deras rang, med stor prakt och talrikt följe. Då de närmade sig ökengränsen, där vilddjuren hade sina stråkvägar, började Gaspar eldigt sia om kommande tiders fröjd och frid. Han talade om, huru lejonet skulle blifva lika ädelt till sin natur som till sin uppsyn, och hur leopardens sinnelag skulle blifva lika lent som hans skinn, talade om, hur den grymma, i mörkret jagande hyenan skulle, midt i dagens sken, närma sig vandraren och äta ur hans hand. »Det måste ljusna,» slöt han, »det måste blifva bättre: förlossaren nalkas, vi hafva sett hans stjärna i Österlandet!»

Och det var, som kunde han göra sig förstådd af markens djur. Det sandgula lejonet kröp tamt som en hund fram till karavanen, och den randige röfvaren från snären strök sig mjukt som en katt intill människan. Hyenan lade sig med halfslutna ögon på en mantellik.

Den åldrige Belthasar, han som förstod sig på att forska i själslivets dolda djup, välsignade djuren, hvilka han ansåg som likar af lägre art, hvilkas själar, äfven de, må-

hända skulle få del af ett högre lif. Han sade sig ej kunna tro, att något, som utgått ur den Eviges hand, skulle varda spårlöst förkastadt.

Melchior, han som förstod att bota sjukdomar och lindra dödsqual, drog taggar ur lejonfoten, skötte om revvor, som sönderslitt leopardens granna fäll, och beströk hyenans röda, ljusskygga ögon med salfva. Och vildjuren slickade med stum erkänsla den hjälpande handen.

Karavanen genomgick lyckligt ökenvandringens långa eldsprof, och så tågade man in i trakter, där städer och landtgårdar i hvit prakt lyste fram mellan vinberg och lundar. Men fläckar af synd och sorg fördystrade ofta den leende taflan. En gång möttes resenärerna af väpnade rättstjänare och kedjetyngda fångar, och bland dessa senare fanns där en slaf, som för någon ringa förseelse, utan dom och rannsakan, fördes till neslig död.

Då gaf Belthasar karavanen tecken att stanna. Och han steg af kamelen, närmade

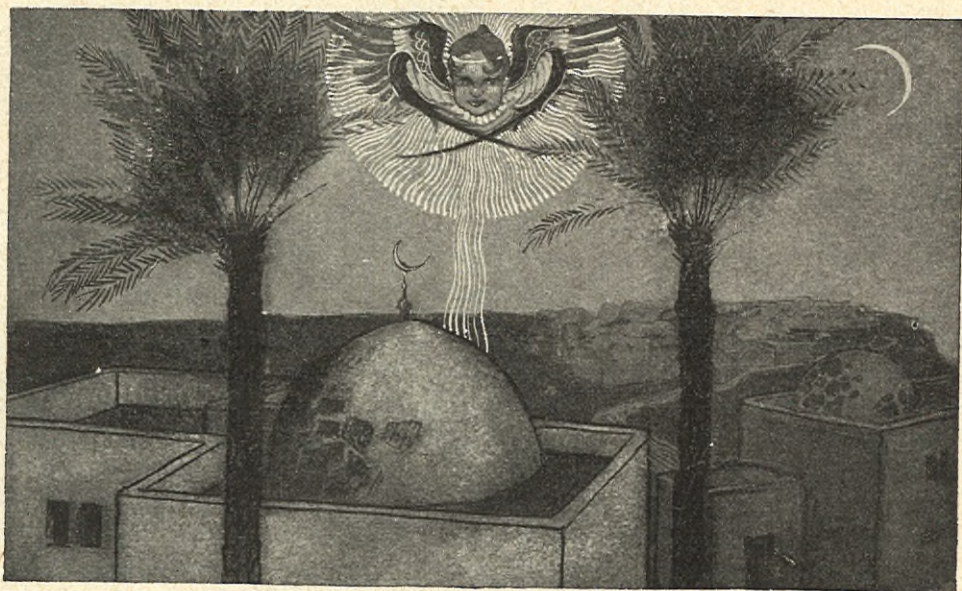
sig fången och sade med högtidligt allvar: »Broder, jag kan ej bryta dina bojor, ej ändra ditt öde, men jag kan trösta med, att rättvisa skall dig vederfaras i en högre tillvaro. Jag kan sia om att bättre dagar randas för dina olycksbröder på jorden. Tiderna måste ljusna, bojorna måste falla, ty förlossaren nalkas. Vi hafva sett hans stjärna i Österlandet!»

Då slafven hörde dessa ord, fick hans slöa, bleka anlete uttryck och färg. En inre röst sade honom, att denne vördnadsbjudande, konungslige man var trovärdig, och fastän han ju ej själf kunde undgå sitt öde, kände han sig genomströmmas af sällsam kraft inför dessa framtidsutsikter. Hoppet om en ny lycklig tillvaro bortom grafven kom äfven som en plötslig stråle, förjagande all mörk dödsfruktan.

Karavanen for så vidare och nalkades ödsliga bergstrakter, i hvilkas klyftor spetälske män bodde, utstötte af lagen såsom orena och på sitt sätt dödsdömda varelser. Då Melchior på afstånd varnade en af dessa

Han smorde hans värkande hufvud med balsam.

olyckliga, gaf han karavanen tecken att stanna, steg af kamelen och vinkade till sig den sjuke.

Han smorde hans värkande hufvud med balsam, han sade kärleksfullt: »Haf tröst min broder, ty dagar komma, då den ena människan skall bära den andras bördor och taga del i hennes lidanden. Det måste ljusna, förlossaren nalkas, vi hafva sett hans stjärna i Österlandet!»

Och den arme, utstötte mannen grät glädjetårar, ty han måste tro på denne milde, konungslige man, och då karavanen likt en himmelsk syn svann ur hans åsyn, hastade han ått kungöra den glada nyheten för sina olycksbröder.

Karavanen for så vidare och nalkades en tempelruin. Bland brutna pelare stod där en yngling, ifrigt gräfvande i gruset, och vid hans fötter låg en sönderstyckad bildstod. Det var spillra vid spillra: en fin hand, en smidig fot, ett halft ymnighetshorn, ett härligt, riklockigt hufvud, krönt med lager.

Då gjorde Gaspar tecken till karavanen att stanna, och han steg af kamelen och gick bort till ruinen, spörjande den unge efter hvad det var som så ifrigt sysselsatte honom.

Ynglingen blickade dystert upp från gruset och sade: »Jag har velat skänka människorna det bästa, det skönaste, men ingen har förstått mig. Fåfängt hafva gudarne gifvit mig gnistan, fåfängt har jag sträfvat i flammande skaparfröjd. Med egen hand vill jag nu krossa mitt verk och gömma spillrorna bland ruiner...» Och så hackade han med spaden på ymnighetshornets rosor och drufvor, men på det lagerkrönta hufvudet satte han sin häl.

Då lade Gaspar handen på hans axel och sade: »Icke så broder! Få äro de, som fatta

skönhetens väsen, och de flesta, som undfått gudagnistan, hatas och förtrampas af den dumma, afundsamma hopen. Men den Evige skall låta dagar randas, då skönheten kommer till sin rätt, och då konstens verk skola uppskattas icke af ett fåtal, utan af de flesta. Fatta därför mod och hoppas, att det skall bevaras en spillra af din skönhetstanke. Från den ljusa höjden af en rikare tillvaro skall du törhända se ditt verk delvis erkändt äfven på jorden. Det måste ljusna, förlossaren nalkas, vi hafva ju sett hans stjärna i Österlandet!»

Och ynglingen trodde den sköne, konungslige mannen och hans ande reste sig liksom efter en storm. Då karavanen försvann, satt han ej heller försjunken i dådlöst grubbel, utan begynte å nyo ifrigt gräfva. Och då gropen blifvit tillräckligt djup, nedlade han däri, varsam, ömt, spillra vid spillra: den fina handen, den smidiga foten, det halfva ymnighetshornet med rosor och drufvor, det härliga, riklockiga hufvudet, krönt af lager.

Då han jämnat mull öfver grift, sade han till sig själf: »Måhända dessa spillror en gång skola grävas upp och falla i rätta händer, måhända skall man vid åsynen af dessa brutna strålar ana glansen af min skönhetstanke?»

Glad i hoppet vandrade han sedan framåt till nya strider och mödor, men karavanen for vidare och närmade sig mer och mer det efterlängtrade målet. Och i dess spår gick välsignelsen lik en skön, hvit jungfru, som strödde ut rosor och frukter.

Det måste så vara: de trodde ju på förlossaren och skulle bringa budskapet om hans ankomst. De hade sett hans stjärna i Österland!

INFÖR DET STÖRRE.

BERÄTTELSE AF ANNA WAHLENBERG.

TUNGT och trött gick den gamla frun uppför trapporna, stödd på sin dotters arm. Aldrig förr hade de välkända, kritade stegen varit så mödosamma. Man kunde nästan ha trott att de ökat sig, så långsamt gick det att komma uppåt. Men under hela den dryga tiden sade ingen af de båda kvinnorna ett ord.

Stum var äfven den hälsning de utbytte med tjänarinnan, då de slutligen ringt och blifvit insläppta, och flickans ansikte fick en allt oroligare min, under det hon hjälpte sin matmor af med ytterkläderna. Till sist kunde hon inte låta bli att framställa den fråga, som låg henne på läpparna:

— Hur står det till, frun? Det var väl ingenting farligt?

— Ja, det är nog inte så riktigt bra. Men vi ska inte tala om det, nu — sade den gamla frun hastigt.

Och med påskyndad gång som för att komma ifrån alla vidare frågor gick hon med nervösa små steg in i salen.

Där stod middagsbordet redan dukadt med doftande, fräscht duktyg, ett par sorters vinglas framför hvar och ett af de tre kuverten och en bukett rosor vid ett af dem. Det blanka silfret och kristallkarafferna gnistrade, och ofvanför strålade taklampan med alla sina omgifvande ljus nyss tända. Det såg

Länge stodo de, hårdt slutna intill hvarandra.

snarare ut, som ämnade man fira en liten familjefest än äta en vanlig, enkel hvardagsmiddag.

— Är herr Alfred kommen — frågade fröken, som också hunnit in och skyndat fram till sin mors sida liksom till reds att stöda henne.

— Nej, inte ännu — svarade jungfrun, där hon stod i dörren.

Och hon stod kvar och såg efter de bägge damerna, ända tills de försvunnit in i den gamla fruns sängkammare.

Då dessa väl befunno sig ensamma i det halfmörka rummet, där ännu ingen lampa var tänd, och kände sig i skydd för alla främmande blickar föllo de i hvarandras armar. Och länge stodo de så, hårdt slutna intill hvarandra, utan att yttra ett ord. Men till sist sjönk den gamla frun kraftlös ner på en stol, och hennes dotter satte sig på en pall bredvid henne med ansiktet begravet i hennes sköte och hela kroppen skakande af snyftningar.

— Gråt inte så, Eufrosyne — sade modern och for med en matt hand öfver hennes hufvud. — Tänk på Alfred, om han får se dig med förgråtna ögon. Vi få inte låta det komma öfver honom för häftigt.

— Han frågar väl i alla fall med det samma. Han visste ju, att vi skulle gå.

Den gamla frun suckade.

— Ja, hvarför skulle vi också gå i dag, sade hon. — Hvarför skulle det komma mitt i hans glädje?

— Men, mamma, vi hade ju redan uppskjutit det alltför länge för att inte störa honom i hans arbete. Och nu var ju premiären öfver och han hade lyckats. Då måste vi väl tänka på dig. Och jag hade så säkert hoppats få glädja honom i dag med att vi oroat oss in onödan. Åh, hvad vi då skulle ha varit lyckliga allesamman, så glada och lyckliga...

Och hon snyftade högre än förut, där hon låg med hufvudet i sin kära, gamla mors knä. Och det blef åter tyst så när som på dessa otröstliga snyftningar.

Då ljud plötsligt en skarp ringning.

— Seså — sade modern med en tvär rörelse, vi måste vara lugna. Det går inte an, att han får veta det utan förberedelse. Vi kan ju kalla det för någonting hvad som helst så länge. Åtminstone tills middagen är öfver. Han skulle kanske inte ha lust att äta något, min stackars gosse, kanske inte få någon mat på hela dagen. Och det tål han inte vid, så ömtålig som han är.

Hennes oroliga, smala fingrar voro i ifrig verksamhet medan hon talade. De sökte brådslande efter näsduken för att torka svetten ur pannan. De slätade till det grå-

»Kan en mänsklig varelse stå ut med något sådant?» utbrast han.

sprängda, tunna håret vid tinningarna och skakade noga ut kjolen. Inga spår fingo finnas för att förråda, att något ovanligt var på färde.

Men Eufrosyne baddade sina ögon med vatten och skyndade sig att tända lampan. Det kunde ju ha skrämt honom, om han funnit dem i mörkret.

Och hon hann knappt få den i ordning, förrän den väntade trädde in i rummet.

Han var en medelålders man, lång, spenslig och med ett markeradt, själfullt ansikte, som likväl för tillfället fördystrades af ett ytterligt förpinadt uttryck.

Efter att ha kysst sin mor och tryckt sin systems hand blef han ett ögonblick stående, nervöst vridande sina hvita händer om hvarandra och kämpande med en sinnesrörelse, som med sprängande våldsamhet ville gifva sig luft. Ord voro dock för litet sägande. Han skulle velat tala med hvarje nerv och fiber i sin kropp. Men eftersom detta icke lät sig göra vände han tvärt om och gick ett slag öfver golvet för att dämpa sina stormande känslor.

Eufrosyne och hennes mor utbytte en blick.

Kunde han redan ha varit hos läkaren, i den tron att denne kanske icke vågat meddela dem hela sanningen? Och visste han nu allt? Ja, så måste det väl vara.

Nu stannade han plötsligt framför dem.

— Kan en mänsklig varelse stå ut med något sådant? utbrast han, lyftande de sammanknäppa händerna i jämnhöjd med ansiktet.

— Alfred, Alfred, min käre gosse, sade den gamla modern sakta med ett försök att lugna honom, men på samma gång själf så förvirrad och upprörd, att rösten stockade sig.

Hon visste icke, hur hon skulle förhålla sig inför denna vilda smärta, som hade en sådan oväntad och främmande klang. Hvarför kom han icke helt enkelt och föll henne om halsen liksom Eufrosyne? Hvarför lutade han icke under tystnad sitt kära hufvud mot hennes bröst? Var icke detta det bästa, det enda sättet för dem att tillsammans taga emot ödets hårda slag?

— Hvad säger ni, fortsatte han, är det inte som en hetsjakt? Är det inte ett aflifvande lika så godt som med rep eller bila?

— Hur så?

Moderns fråga lät osäker. Nu började hon äntligen förstå, att det rörde sig om något helt annat än hon trott.

— Har ni inte läst »Kvällsposten»?

— Nej, inte ännu.

— Jaså. Jag trodde ni hade så mycket intresse för mig, att ni hade köpt aftontidningarna.

Modern och systemen tego skuldmedvetna och förskräkta öfver denna sin försumlighet. De påminde sig först nu, att de till följd af sin brådska på morgonen icke läst några andra recensioner än den i deras egen morgontidning, »Folkbladet», hvilken var så fördelaktig, att den tillika med premiärpublikens hyllning gjort dem säkra på hans succés.

Och Alfred, sårad öfver denna ofattliga okunnighet om hvad som rörde honom så nära, ehuru han ännu icke visste, hur stor den var, lät äfvenledes några ögonblick förflyta under djup tystnad. Men så drog han ut en tidning ur bakfickan, vek om den, slog otåligt på den för att få den i de lämpliga vecken och började föreläsa midt i en recension öfver gårdagens premiär, öfverhoppande allt hvad som stod om själfva pjäsen och innehafvarinnan af den kvinnliga hufvudrollen.

»Om herr Lindegren, som utförde den manliga hufvudrollen,» började han, »kunna vi blott säga, att han var sig lik. Samma förtjänster och samma fel som alltid. Med den innerlighetens pathos han förfogar öfver kom han många känslösamma damer att fukta sina näsdukar, men det kan nog hända, att han vid samma tillfällen råkade framkalla ett och annat småleende på en del ansikten.»

— Är det inte infamt? — utbrast han.

— Men det är ju inte slut ännu — sade Eufrosyne, som stått lutad öfver hans axel och följt med i tidningen.

»För öfrigt må det erkännas» — fortsatte hon läsningen — »att skådespelaren äfven gaf flere scener med äkta och varm känsla,

och att hans karaktäristik ofta var fin, sann och slående.

— Slutet var ju ändå godt, sade hon småleende med ett försök att mildra hans förbittring.

Men det var alldeles misslyckadt. Han kramade ihop tidningen, kastade den på bordet och rynkade ögonbrynen ännu tätare tillsammans.

— Slutet! Så, du menar att den här hartasmekningen skulle suddas ut beskyllningen för att spela så, att alla gamla mamseller gråter och folk med smak och intelligens drar på munnen! Tror du man låter sig nöja med sur gröt, för att man får socker på? Nå, har ni läst »Eftermiddagen» då?

Ett skyggt nej hviskades fram från de tvänne tillfrågade.

— Naturligtvis! Man kan då inte beskylla er för nyfikenhet angående andras angelägenheter. Nå, här ska ni få höra.

Och han vecklade ut ett nytt tidningsblad, vek det och läste:

»Herr Lindegren skördade som Stefan Mill åskor af bifall och en mångfald af inropningar. Och hans tolkning af hufvudrollen var äfven på det hela taget lyckad. Men vi kunde dock icke värja oss för intrycket, att den med alla sina förtjänster likväl var något schablonartadt hållen...

— Schablonartadt hållen — upprepade han. Och jag som i månader lefvat och gått upp i denna karaktär. Jag har tänkt, resonnerat, andats som denne Stefan Mill. Jag har bytt själ med honom. Jag har tackat Gud för denna roll, för att han unnat mig att skapa liksom han, att ge kött och blod åt en dikt, en ande, som sväfvade okroppslig omkring oss. — Och så skulle mitt verk bara vara schablon, en kopia, någonting utan eget lif och egna pulsar!

— Kära Alfred, du vet ju, hur svårt människorna ha att förstå hvarann, sade systemen. Också de finaste människorna missförstå ju grymt till och med dem som stå dem närmast. Man får vara glad, om man bara blir förstådd till en del.

Han började vandra fram och tillbaka på golvet.

— Du har rätt, sade han. Men om de inte kan se, så är det därför att så mycket ställer sig i vägen för deras syn. Först och främst missunnsamheten, om inte för egen del, så för andras. Alltid har man någon favorit, som man hellre unnar framgång. Och så är man så ohyggligt rädd för att säga för mycket. För tänk, om en värderad kollega skulle komma att slå en på fingrarna och visa, att man låtit narra sig till en oförsiktig beundran! Nej, då är det mindre riskabelt att underkänna. Och vill man vara en fin konstännare, så beundrar man för resten aldrig hvad som slår an på den stora publiken. Den stora publiken är hjorden, fårskokken, och den är som man vet alltid dum. Därför är det ju omöjligt för en intelligent person att ha samma smak som den. Men nu har jag den lyckan att vara en smula

populär. Och ve den, som råkat ut för en sådan lycka!

Och han klappade sig på bröstet med en gest och ett uttryck, fulla af en bitter ironi, som dock blandades med stoltheten hos den, som vet sig både älskad och afskydd och i alla händelser har den trösten att vara buren på hvar och ens tunga.

Den gamla modern satt emellertid hop-sjunken i sin stol, tillintetgjord af hvad som händt henne denna dag. Framtidens förlåt hade ju blifvit dragen åt sidan inför henne, och hon visste sig stå tätt vid en gapande, svart afgrund, fylld af skräck, mörker och okända fasor. Slaget hade nästan förlamat henne. Hennes lemmar voro som domnade. Hon hade svårt att tänka en redig tanke. Men hennes ögon följde oafbrutet sonen, där han häftigt gick af och an i rummet.

Han hade själf plågor att bära, det förstod hon, ehuru hon icke fattade allt hvad han sade. Men hvarför kom han då inte och lade sitt hufvud mot hennes bröst, så att hon fick trösta honom, som när han var barn? Och för egen del längtade hon efter samma tröst från honom. Hvad kunde väl kännas mera lindrande för den som var olycklig än att sluta sig tillsammans med sina käraste? Hvarför rifva i sina sår? Ack, om han bara ville komma till henne, så att hon fick luta sin kind mot hans lena, mjuka hår och känna hans varma andedräkt. Hon skulle smeka hans panna och kyssa den gång på gång. »Ligg här, gossen min,» skulle hon säga. »Ligg här, så får du se att det snart blir bättre. Det går nog öfver. Det går nog öfver...»

Men hon vågade icke be annat än med ögonen.

— Alfred lilla, sade hon till sist med sin tunna spröda röst — bry dig du inte om de där elaka, stygga människorna. Tänk hellre på alla de goda och snälla, som tycker om dig.

— Hjorden? Fåren?

Han var icke vid lynne att rätt uppskatta den stackars lilla gummans välmenande uppmaning. Den bara retade honom.

— Men morgontidningarna voro ju i alla fall så vänliga — sade Eufrosyne afledande.

— Den enda som var tämligen nådig var »Folkbladet». Eller kommer du kanske inte ihåg hvad »Morgonvåkten» sade?

— Hvad... hvilket menar du...?

Det var en diplomatisk fråga. Hon ville gärna veta hvad det var han syftade på, men utan att röja sin okunnighet.

— Ja, det är inte underligt att du frågar. Det finns åtskilliga älskvärdheter att fästa sig vid i den recensionen, men annars tänkte jag på de där orden om att »hufvudrollens innehafvare, herr Lindegren, belönades med åtskilliga applådsalfvor, men så hade han också en hel del personliga bekanta i salongen».

— En sådan oförskämdhet, skrek Eufrosyne. Men det är inte möjligt, att någon kan tillåta sig att skriva så. Du måste ha läst orätt.

Han hade stannat framför henne och

mätte henne från hufvud till fot med en blick, som genast kom henne att förstå att hon förrådt sig.

— Nej, det står verkligen så, sade han kallt, fastän du inte tycks ha läst det, heller. Ert deltagande för mitt väl och ve är således inte ens så stort, att ni näns kasta ut några fattiga kopparslantar för att få kännedom om mitt öde! Och det är ni som stå mig närmast i världen! Nå, hvad skall man då begära af de likgiltiga? När allt kommer omkring, är det alls inte underligt, att man jagas som ett vildt djur!

Det knackade på dörren och omedelbart därpå stack jungfrun in hufvudet.

— Serveradt, sade hon och försvann.

Eufrosyne gick bort för att hjälpa modern upp ur stolen. Men Alfred knäppte hastigt igen rocken öfver bröstet.

— Adjö, sade han kort.

— Går du? Vill du inte äta med oss?

— Nej tack, mamma. Jag har ingen aptit.

Den gamla frun hade misslyckats i sitt första försök att komma upp ur stolen. Hon hade sjunkit tillbaka igen, men satt fortfarande med händerna på armstöden i den erforderliga ställningen för att kunna resa sig. Häpenheten öfver det otroliga, att han ville gå ifrån henne på detta sätt, hade betagit henne krafterna.

— Alfred lilla, inte får du gå, sade hon bevekande. Vi ha så god middag, vet du, ärtskockspuré och helgefundra, och... Hvad var det mer, Eufrosyne?

— Tack, men jag försäkrar dig, jag kan inte stanna...

Han nickade åt dem och gick mot dörren.

— Och vin, Alfred. Den där bourgognen du tyckte så mycket om... Alfred lilla...!

Men han var redan ute. Med brådskande, hårdt isatta steg gick han öfver salsgolvet och ut i tamburen och sträckte upp handen för att taga ner sin rock.

Då märkte han emellertid, att någon skyndat efter honom. Eufrosyne stod där vid dörrposten.

— Alfred, sade hon med en stämma så tonlös och låg, att han måste vända på hufvudet.

— Jag får lof att påminna dig om en sak, som du tycks ha glömt, fortsatte hon. Du vet att mamma skulle gå till doktorn, fastän vi uppsköt det för att inte störa dig i ditt arbete, ifall han skulle haft någonting oroande att meddela. Vi ha varit hos honom i dag.

— I dag! Men hvarför säger ni ingenting? Nå...? Hvad...?

Han hade icke mod att fråga vidare. Den blick, som träffade honom ur systemens ögon gaf honom som en stöt för bröstet, och hennes ansikte var så stelt, att dess åsyn isade honom. Det föreföll honom, som förlorade han fotfästet och sväfvade fritt i luften. Han måste gripa efter dörrvredet för att få stöd.

— Det längsta vi kan få behålla henne, sade Eufrosyne, är ett år. Men det kan också bara bli ett halfår, kanske inte mer än ett par månader.

Han stod endast och stirrade framför sig.

Detta var ju något halft anadt, och ändå föll det öfver honom med tyngden af ett berg. Han stod och tänkte på sin lilla mor, som satt därinne i stolen med döden i hjärtat.

Till henne hade han kommit med sin jämmer öfver några lumpna småbekymmer, han mindes knappast hvilka. Och henne, hvilkens första tanke han alltid varit, henne som kanske offrat sin hälsa och år af sitt lif för att icke störa honom i hans arbete, henne, som var i lifsfara och som han glömt bort för sina egna små hvardagssorger, henne hade han anklagat för likgiltighet och köld. Henne, på hvilken döden lagt sin hand, hade han misshandlat och skymfat. Och hon hade bara svarat honom med ömma ord och förgäfvets ropat honom till sig med sina långtande ögon.

— Gud förlåte mig, gick det i en svag hviskning öfver hans läppar.

Han skulle velat falla systemen om halsen, men kände sig icke värd att röra henne, och med händerna för ansiktet lutade han pannan mot väggen.

Hur länge han stått där, om det varit en evighet eller endast några sekunder, visste han icke, men plötsligt for han till vid förmimelsen af att en liten, mild, lätt hand försökte smeka hans kind, ehuru den icke riktigt räckte fram. Och då han såg upp, stod hon där, hans lilla mor med döden i hjärtat, men det ömma vackra leendet öfver sitt ansikte.

— Så snäll du var som inte gick, sade hon.

Han störtade på knä framför henne och svepte in sitt hufvud i hennes kjol.

Han visste icke, hur han skulle kunna lyfta upp det igen.

Han störtade på knä framför henne.

BERÄTTELSE AF

MATHILDA MALLING.

HON satt på fönsterkarmen midt i månskenet, halft dold af den tunna trädgardinen och med bågge händerna hopknäppta i knät. Ett ögonblick vände hon sig bort och såg ut genom rutan — på den breda hvita sandgången nedanför fönstret, på de mörka granarna och de små låga trävillorna, i hvilka kurgästerna bodde. Allting var redan tyst: intet ljud hördes utom svallvägorna från hafvet och — långt borta — skallet af en ensam hund. Ett par sekunder satt hon och tittade ut — därpå, utan att vända på hufvudet, började hon åter tala, lägre och liksom tvekande.

»... Det begynte aldeles omärkbart, och i det hela var det väl egentligen aldrig något att fästa sig vid — för förnuftiga människor, men jag var ju icke förnuftig. Han aftjänade sin värneplikt i Marburg, medan jag var i pension där. Det började så banalt som möjligt med att jag brukade möta honom på gatan och att jag tyckte, att han var stilig. Och det var han. Mörk som natten, åskmolnsaktig, med svart tättklippt hår och ett par väldiga ögonbryn. Därtill var han

lång och brun och mager. Jag har sett porträtter af Wallenstein, hvilka ha tycke med honom. Gud i himmelen, hvad mitt hjärta slog, när han bara värdigades att se på mig...»

För resten var jag redan rätt damaktig och så pass vuxen, att jag nog förstod att dölja min hjärtklappning. Jag var lång och mjuk — »som en svensk handske» — sade en gång någon, som ville vara kvick. Jag hade en smal hvit hals och ett par stora ögon, och jag förde mitt hufvud bra. Allt detta visste jag förstås mycket väl själf, och det var sannerligen icke min skuld, om inte andra också finga veta det. — Åh, Mia,» hon sträckte lik-

som vädjande ut ena handen och skrattade halft tvunget, »är det inte förödmjukande att komma ihåg, hur man i all oskuld har försökt att draga folks uppmärksamhet till sig?... Halft omedvetet, naturligtvis, men ändå...»

»Fortsätt, Eva,» sade Mia bara. Hon syntes inte alls, där hon satt i soffhörnet.

»Åh — jag har ju redan sagt dig det — saken var icke stort märkvärdigare än sådana saker bruka vara. Vi tittade förstas på hvarandra — först i smyg, sedan mera öppet — en och annan gång kommo vi till att småle. Det klädde oss bägge, kan jag tro. Därpå kom det en tid, då jag af alla krafter försökte att inte se åt den sidan där han gick, och han så mycket mera ihärdigt såg åt mig. En eftermiddag — i en järnvägskupé på vägen från Frankfurt — tog han mod till sig, hälsade och sade någonting. Ja, Gud vet hvad han sade, men jag fann i alla fall icke fel med det, och efter det hade vi tusen saker att tala om. Är det inte lustigt, att man alltid har så rysligt mycket att tala om, när man är sjutton år?...»

Hon tystnade åter och ett par minuter tego de bägge. Eva vände sig från fönstret inåt det tarfliga och bara hotellrummet, från hvars ena ljusa vägg månskenet skarpt kastades tillbaka. Hon hade sänkt hufvudet och sade nu plötsligt — långsamt, men högre och mera allvarligt, än hon förut talat:

»Tror du mig, när jag nu säger dig, Mia, att denne främling, denne utländing, att han... Fransmännen ha ett eget uttryck: *aimer d'amour* — jag säger dig, och jag är ju ändå gift, att han är den ende karl, som jag har tyckt om på det viset. Om det

berodde på min stora ungdom, min mottaglighet för stämningar, den traditionella romantiken i den gamla tyska småstaden — hur kan jag veta det? Jag vet bara, att jag helt simpelt var galen i honom. Och han — jag kände det på mig — han var precis lika tokig i mig som jag i honom. Åh, min Gud, hvad vi voro lyckliga och hvad vi nöjde oss med rörande litet!... Och en sådan betydelse, som hvart ord, hvar blick hade!... Hela nätter har jag legat med ett par kinder, som bort tända eld på kudden, och tänkt på hans röst och hans ögon och hvad han hade sagt... Och som jag har plågat honom, och som jag har triumferat öfver honom!... Ingen kvinna i världen hade upplefvat något liknande, tyckte jag. Och allt detta, medan vi spatserade i en viss bred kastanjeallé, där alla människor i hela Marburg spatserade, och vi — *nästan* — icke sade annat än hvad alla de där människorna kunde höra på...

... Folk säger alltid, att om det erbjödes dem, skulle de icke vilja lefva om sitt lif på nytt. Jag vet inte riktigt, hvad jag skall säga om den saken. Den där tiden i Marburg ville jag i alla fall gärna ha tillbaka — så gärna som jag vill lefva. För det att allt, som hänger ihop med den tiden — med honom — med det vi upplefde tillsammans... var så ungt, så ursprungligt ungt, att jag tror, att jag aldrig kan känna mig riktigt gammal bara för den skull... Förstår du, hvad jag menar, Mia? Jag tycker, att alla kvinnor skulle förstå det... Naturligtvis är det dumhet och öfverdrift af mig att tala så här, det vet jag nog, men bara det att jag *ännu* — aderton år efteråt! — kan öfverdrifva, när jag talar om honom och bli het i kinderna och önska... ja, önska...»

Hon teg tvärt, och den andra frågade långsamt:

»Nå — hur slutade det?»

»Det slutade inte alls — det var just det enastående härliga, förstår du. Medan han en gång var borta från Marburg, blef jag helt hastigt och oväntadt hemkallad, och jag har aldrig sett honom sedan. Mitt sista, allra sista minne af honom är från den septemberkväll, han sista gången följde mig hem från promenaden — hans vackra mörka ansikte under portlyktan i den gamla hvälfda, murgrönsklädda porten, hans röst, som i en sekund kunde säga mera än andra människor säga på tio år, och hans läppar snuddade mot

mina fingerspetsar. Han har aldrig kysst mig på annat sätt, men...»

Hon var tyst ett par ögonblick och sade därpå hastigt och lågt, mycket varmt:

»Det var alldeles nog.»

»Och du hörde aldrig något ifrån honom sedan?»

»Jo, till julen skickade han mig en väldig ask med rosor — som voro vissna, då de kommo till Sverige! — och ett visitkort. Bara ett visitkort. Jag tror inte, att han just dugde mycket till att skrifva — att han kanske hade försökt det och uppgifvit det... Nu är jag glad åt det — att han inte skref, menar jag — men *då* grät jag.»

»Och sedan?»

Eva svarade inte strax. Hon satt litet med sänkt hufvud — därpå sade hon lågt, liksom brådsakande:

»Året efteråt for han ned till Bulgarien — till furst Alexander af Battenberg, som var hans landsman.»

Och lägre, men utan synbar rörelse tillade hon:

»Han var en af dem, som föllo vid Slivnitza.»

Den, som hette Mia reste sig upp från sin plats i soffhörnet. Mycket sakta, tvekande och försiktigt frågade hon:

»Sörjde du mycket?»

»Jag vet inte... Jag fick inte veta det, förrän långt, långt efteråt... Nej — jag tror inte, att jag sörjde. Jag tyckte liksom, att det var bäst — det, som hade händt. Jag skulle inte tyckt om, om han blifvit gammal och hårdhärtad och förståndig och oromantisk. Och jag skulle icke tyckt om, om han hade gift sig — det hade han väl annars gjort, liksom jag — och glömt mig. Och vi skulle kanske ha träffat hvarandra senare — varit förlägna — eller likgiltiga — eller... Nej, jag skulle icke tyckt om det...»

Åter tego de båda en stund. Därpå frågade Mia — men nu i en helt annan ton:

»Har du någonsin berättat detta för din man, Eva?»

»Nej,» svarade Eva, också i en helt annan ton. »Hvad skulle jag egentligen berätta? Han skulle icke fästa

sig vid annat, än att någon hade kysst mig på handen, och det är ju ändå ingenting vidare att bry sig om. Eller tycker *du*, att det är någonting att bry sig om?»

»Det kommer an på,» sade Mia. »Allting kommer an på — en själf.»

☙ ☙ På en gammal kyrkogård ☙ ☙

Af

Ellen Lundberg

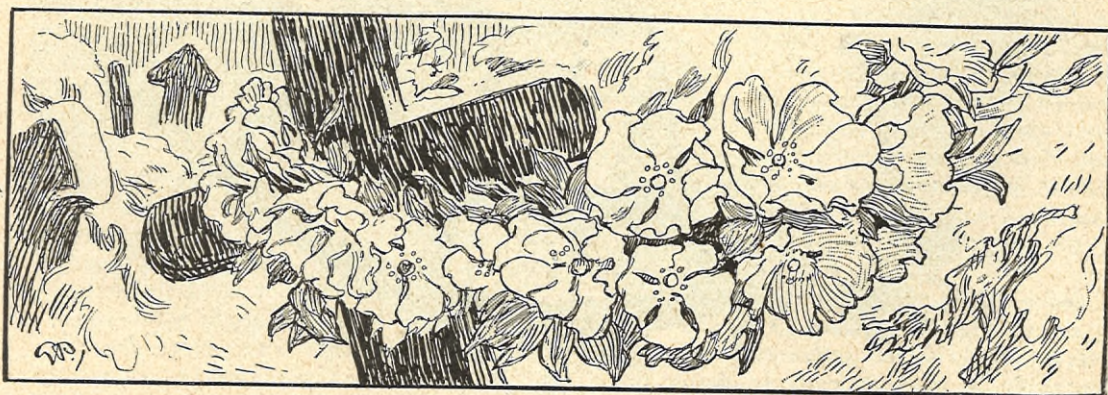
född Nyblom.

Du vandra så många älskande par
I skuggan af lindalléerna;
De sitta och hviska i almboskéerna,
Dolda under de långa grenarne,
Glömska af alla de döda,
Som sofva under de tunga stenarne.
Solen sjunker och skyarne glöda,
En kylig vind genom luften drar;
En flockas dånande röst förfunnar,
Att tiden flyr,
Och lifsom ängsligt ropande munnar
De andra flockorna svara den:
"Det har gått en timma af lifvet igen!"
Då ljuder det för mitt öra

En underlig hviskning, dof och lång,
 Jag tycker mig tydligt höra
 En halffväfd röst, en nynnande sång,
 Det är en af de döda, som talar:
 "Alltid det samma — alltid det samma!
 Vi känt den — vi lefvat i denna plåga!
 En liten gnista — en vacklande flamma,
 Som väyer sig stark, som blir till en låga,
 Som bränner — som sjunker — ett fladd-
 rande bloss,
 Som knappast mäktar att lysa oss,
 När lifvets soldag i dunkel skymmer.
 Vål den, som ännu, när lifvet rymmer,
 Och människans sitter och väntar på döden,
 Kan värma sin darrande hand vid glöden
 Af det, som en gång var hans lyckas brand!
 Alltid det samma — alltid det samma!
 Så länge det ännu finnes en hand,
 Som kan lyftas till smekning och skälfva af lycka,
 En mun att kyssa — ett hjärta, som slår,
 En blick, som kan bedja — en famn att trycka —
 Det samma, så länge jorden består!
 "Men lifvet är fort!" så hviskar en annan.
 "Vi veta det, vi! När häst man står
 Och vill fästa dess doftande frans fring pannan,
 Är måttet förrunnet och timman slår!"
 "Det gäller, det gäller", så hviskar en,
 "Tro mig, min vän,
 Det gäller, att göra sitt lif till en saga!
 Lifvet är fort!

Timmarne draga
 Som dömda fångar mot straffet bort —
 Tiden tar dem alla afdaga!
 Och människan står tyngd af befyrens snö
 Som de tysta träden där ute i skogen,
 Hon lefver ej helt och vill dock ej dö. —
 Hon står som i väntan — hon väntar be-
 ständig,
 Och man hör henne sucka och flaga,
 Att hennes lif är tungt och eländigt.
 Men mången, som står som ett snötyngdt träd
 Och stirrar ned emot markens stenar,
 Kunde skaka snön ifrån sina grenar
 Och ropa högt: "Se upp och dig gläd —
 Det är sol fring din hjässa och kraft i din saf!
 Sträck ut din längtan mot själens kraf!
 Ditt dyrbara lif är en saga,
 Som lefves en enda gång,
 Och ingen vet att förtälja,
 Om den blir fort eller lång! . . .
 Alltid det samma — och dock något nytt,
 Ty ingen själ är en annans spegel,
 Och lifvet ger åt en hvar sin prägel,
 Som ingen kan vårdslost fasta och taga!
 Vål den, som kan göra sitt flyende lif
 Till en rif, en underlig saga!"
 Så ljöd det i kvällen, och flockans slag
 Förde oss ännu ett steg mot de döda,
 Men jag drog ett befriande andetag
 Och kände mig lycklig åt lifvets möda!

EN DISSONANS.

BERÄTTELSE AF AMANDA KERFSTEDT.

FRUKOSTBORDET i den lilla matsalen stod dukadt, och den unge nygifte mannen kom in från sitt rum. Det syntes, att han hade brådtom. Han gick hastigt öfver salongen och gläntade på sängkammardörren.

»Är du där, Elsa?»

»Ja, Tore, jag kommer genast.»

Han gick tillbaka, slog sig ned vid bordet och väntade några minuter, men då ingen kom, började han äta.

»Här är jag nu,» sade en glad röst. »Jag måste sluta en spalt i tidningen om en eldsvåda, men nu har jag en kolossal aptit.»

»Förlåt mig att jag börjat, lilla Elsa, men du vet, att jag måste vara på slaget uppe på byrån.»

»Ja visst, det gjorde ingenting, ingenting alls. Inte behöfver du vara artig mot mig. Vi äro ju så goda kamrater. Men hvarför ser du på mig så. Är jag inte bra?»

»Jo-o», sade han litet långdraget, »men du är ju inte klädd?»

»Är jag inte klädd? Det var en underlig åsikt. Hemma tyckte de, att jag såg söt ut i morgonrock och tofflor, både bröderna och systrarna.»

»Ja», sade han småleende, »inte fattas det någonting i det fallet, men — —»

— — — »det är ju morgon ännu, kära du,» sade hon.

»Klockan är half tio.»

»Det räknar jag för morgon. Se inte trumpen ut nu, Tore, då kommer jag och sätter

Elsa gungade några häftiga tag i gungstolen, där hon satt och läste tidningen.

mig i ditt knä, och då kan du inte äta, och så kommer du för sent, och det blir ett rysligt spektakel bara för min stackars nattrock, min trofasta vän, som jag alls inte har lust att afskeda.»

»Men ser du — jag är van — mamma brukade alltid sitta så fin och prydlig . . .»

»Jag vill inte alls höra någonting om din mamma i den här saken, hon är söt och god och rar och förträfflig och ofelbar, och jag älskar henne af allt mitt hjärta, men hon är inte jag, nu vet du det,» och hon nickade skälmaktigt mot honom.

* * *

Följande morgon var strålande vacker. Vårsolen lyste in mellan de lätta gardinerna, hvilkas blomstermönster den tecknade af på mattan, luften, en smula kylig, men frisk och hög, silade in genom den öppna fönsterrutan. Det var ett lockande väder.

»Elsa», ropade Tore från sitt rum, »sätt på dig hatt och kappa, så gå vi ut ett slag. Det hinna vi godt före frukosten.»

»O, så förtjusande, men du får lof att vänta, till dess jag blir klädd. Jag skall skynda mig.»

»Hur lång tid tar det då?»

»Jag måste kamma mig och byta om skodon och klädning, men jag skall säkert vara färdig om tjugu minuter.»

»Då få vi slå promenaden ur hägen. Jag har inte mer än en halftimma att disponera.»

Han gick tillbaka in i sitt rum, och Elsa gungade några häftiga tag i gungstolen, där hon satt och läste tidningen.

»Om du hade sagt åt mig, när du gick upp, skulle jag nog ha varit färdig,» sade hon, litet buttert, när han kom in igen till frukosten.

»Ja, kära du, jag tänkte inte på det då, men det kanske blir vackert i morgon och då . . .» Men morgonen därpå regnade det och fortfor att regna oafbrutet. Elsa fann dagen lång. Så mycket mera förtjust var hon, då Tore kom hem.

»Nu ska vi ha riktigt treffligt,» sade hon. »Vi ha ju ännu inte varit ensamma en enda kväll, antingen borta eller främmande, men i det här vädret kommer nog ingen.»

Och kvällen blef en fest på tu man hand. De voro båda mycket musikaliska, och de njöto obeskrifligt af att gå igenom gamla och nya sånger och musikstycken.

»O!» sade Elsa, där hon satt vid flygeln, »kan något på jorden jämföras med musiken? Finns det något, som höjer sinnet såsom harmonien — den fullkomliga renheten och samklang. Vet du något, Tore?»

»Ja,» sade han, »den fullkomliga harmonien och samklang mellan två människohjärtan — äktenskapet med sin fulla förståelse . . .»

»Ja, det förstås,» sade hon och smög sig intill honom, »du och jag, Tore. Det är ju

det allra bästa — det kan man ju knappt tala om.»

Efter maten föreslog han att läsa högt för henne.

»Ja, det blir härligt, då tar jag på mig nattrocken och kryper upp i soffhörnet.»

»Åh nej, låt bli den i afton, Elsa.»

»Men det är så bekvämt. Säg mig åtminstone, hvarför du inte tycker om det där treffliga plagget?»

»Ja, Elsa, det skall jag göra. Det är kanske mera en principfråga än ett tycke. Jag kan inte neka till, att den pinar mig. Du vet, att jag har fått kämpa mig fram med mycket arbete, och att jag tidigt måste börja förtjäna mitt bröd. Jag har alltid tyckt, att morgontimmarna varit den bästa arbetstiden, då har man hvilat ut, och kraft och mod hafva blifvit upplifvade och stärkta. Sådant tänker man inte på, ser du Elsa, annat än när man nödvändigt behöfver bruka både krafter och mod för att skaffa det dagliga brödet.»

Elsa räckte honom sin hand öfver bordet.

»Ja, det gjorde ingenting,» sade han småleende. »Jag har älskat kampen, jag stammar från en kraftig, arbetsam släkt och var uppfostrad på det sättet. Äfven kvinnorna i min familj började dagen med arbete, de kände icke till detta dolce far niente, som jag fått för mig, att fruntimmersnattrocken med sitt släp, sina vida ärmor, sina remsor och grannlåter representerar. När min mor, prydlig och fin, intog sin plats vid frukostbordet, sedan hon redan tidigt ordnat hemmets sysslor, då såg man henne med vördnad, man visste, att hon var driftjädern för hela hushållets maskineri. Förlåt mig, Elsa, det är kanske en fördom, min motvilja, men jag tycker, att den där dräkten ger en prägel af själfsväld och hållningslöshet åt hela hemmet. När du blir trött och gammal, då skall jag aldrig klaga på den, älskling.»

»Men då blir jag ful i den.»

»För mig blir du aldrig ful.»

Elsa satt tyst några ögonblick. Hon förstod att nu gällde det. Det var en småsak, men den mynnade ut i frågan, hvem som skulle behålla segern.

»Vet du, Tore,» sade hon, »jag tror verkligen, att du är litet gammalmodig i bedömandet af den här saken. Du vet väl, att jag eljes gärna vill göra dig till viljes, men det här är orimligt och dumt. Arbetet är inte alldeles på samma sätt ordnad nu som förr. En matmor behöfver inte lägga hand vid sitt hushåll numera. Om jag trifs med att gå halfklädd om morgnarna, så får allt min herre och man lof att finna sig i det.»

»Ja visst — naturligtvis — saken rör ju närmast dig.»

Hon lutade sig smeksamt intill honom.

»Vi äro ju så lyckliga, Tore, vi passa ju så väl för hvarandra, vi ha så lika tycken i allt annat, vi älska ju båda litteratur och musik, inte ska vi låta en sådan här skräpsak inverka på vårt samlif. Du får inte vara småaktig. I det här fallet vill jag råda —

det är ju bara en enda liten sak, den kan väl inte störa den äktenskapliga harmonien,» sade hon skrattande.

Han kysste henne.

»Nu börja vi läsningen,» sade han. Men det var, som om det låg en viss förstämning öfver deras sinnen, som de icke lyckades att blåsa bort. De kunde icke få det att klarna. Själens strängar låta icke stämma om sig så hastigt äfven med den bästa vilja. De uttalade sina åsikter om det lästa, men det var ingen kraft i omdömena, det var ingen glädje i bifallet, ingen udd i anmärkningarna. Samtalets konturer ville icke framträda, allting kändes suddigt med en underström af ledsnad.

Några dagar gingo. Ehuru Elsa till sin förvåning märkte, att hon skämdes litet smått, satt hon fortfarande vid frukostbordet med sitt ovårdade uppvidna hår och sin ofullständig toalett, men Tore gjorde ingen anmärkning, han tycktes hafva glömt hela saken.

Men en dag kom han instörtande i salongen, flämtande och varm midt på förmiddagen. Elsa satt vid pianot och öfvade en etyd.

»Farbror Gösta är här,» ropade han. »Jag tog en timmas bondpermission för att åka hit med honom — han hade en liten stund mellan tågen, och han ville så gärna se dig, han kommer efter i trappan. Kom och tag emot honom.»

»Genast,» sade Elsa, »men håret — klädningen — skorna,» och hon ilade in i sängkammaren.

Det dröjde icke länge, förr än hon visade sig, det vore illa att säga, men så var bara hvarannan häkta knäppt på klädningslifvet, skorna voro oknäppa, broschen obefintlig, och att en länk af håret hängde utåt ryggen, märkte hon först, sedan hon kommit in, och värst af allt — hon var obränd!

Men farbror Gösta märkte nog ingenting, ty sedan det första lilla missnöjet öfver dröjsmålet gått öfver, var han idel solsken mot unga frun, som också gjorde sitt allra bästa. Farbror Gösta hade gifvit en så dyrbar lysningspresent, och dessutom var han en så snäll och treflig gubbe, och det senterade Elsa genast. Men mellan Tores ögonbryn låg ett veck. Nu hann man ej taga fram vin, och Elsa låtsades ej förstå Tores blinkningar. Hon kunde ju icke visa sig på ryggen, hon visste icke ens, om kjolen var fasthäftad vid lifvet, och som linningen var litet vid, skulle det i så fall finnas en lång hvit glipa i midjan. Och så for farbror Gösta.

När Tore kom hem på middagen, var han glad, att Elsa var utgången. Det satt en bitter känsla kvar i hans inre sedan förmiddagen. Att farbror Gösta, som så frikostigt hjälpt honom under studietiden, icke blifvit mottagen vid dörren, utan fått vänta på frun och därtill fått lämna hans hus vid sitt första besök utan den ringaste förplägning, det hade han svårt att smälta.

Han slog sig ned vid pianot, men han blef nästan mera irriterad af musiken.

»Hvem är felet, hennes eller mitt?» tänkte han, »kanske ingenderas, kanske bara en brist på förståelse af själfva hufvudsaken i den här striden, som inte kan hjälpas, och som skall växa med åren.»

Han satt tyst några ögonblick, allvarlig och begrundande. Men plötsligt reste han sig och lyfte locket på instrumentet. Han tog stämnyckeln och skrufvade sakta ned strängen till en ton midt på klaviaturen ett par millimeter, därefter lade han locket tillrätta igen, och i detsamma hördes Elsas glada röst i tamburen.

»Är du redan hemma,» ropade hon, »så roligt. Jag är hungrig som en varg. Sofi måtte väl ha maten i ordning. Jag vet verkligen knappt hvad vi få. God dag, älskade tjurhufvud. Inga veck i pannan. Så där, och så en kyss och så till bords.»

Så frisk och blomstrande, så glad och förtjusande hon var, och så god och snäll hon såg ut. Det blef inte en, utan många kyssar, både före och efter maten.

Vid sjutiden hördes en lätt och litet skygg knockning på Tores dörr.

»Har du inte slutat protokollerna än, älskade. Jag längtar så efter dig, och vi skulle ju försöka den nya duetten i kväll. Om vi ska sjunga den på fru Levertins soaré, så få vi lof att öfva den.»

Tore Berg var ingen feg man, men vid dessa ord kände han en liten kall kåre öfver ryggen.

»Jag kommer genast,» sade han.

Ljusen vid pianot voro tända, likaså lampen på bordet framför soffan, en tallrik med apelsiner stod framsatt, allting såg så hemtrefligt ut som möjligt.

»Kom, jag tror vi sjunga först,» sade Elsa och drog honom till pianot.

Stackars brottsling, som han nyss skrivit om i protokollet! En sådan känner sig inte glad, det förstod Tore nu med all önskvärd tydlighet.

»Du börjar, Tore, det är på e.»

Hon spelade preludiet, utan att märka något. Tore föll in och sjöng.

»Det var rysligt, hvad du skriker,» sade hon, »och så tror jag inte du sjöng alldeles rent.»

»Det gör ingenting, gå på du bara.»

»Snälla du, det skall ju vara pianissimo, och du sjunger fortissimo. Se så, nu börjar duetten.»

Men när han hörde hennes ljufva och skära röst, kunde han ej öfverrösta henne, han sjöng helt sakta.

»Hvad vill det här säga,» sade hon, »det låter ju alldeles falskt?»

»Det tror jag inte, spela på du.»

Hon fortsatte. »Så där ja, nu igen. Hör du inte det här ackordet. Det låter ju rysligt.»

»Åh ja, men det andra låter ju bra.»

»Gör det? Jag tycker, att missljudet kommer tillbaka oupphörligt. Man kan inte mera spela på instrumentet, och ändå stämde det genast vi flyttade in i vårt nya hem.»

»Det har du rätt i. Då var det fullt harmoniskt, men det kan väl inte alltid vara stämdt,» sade han mycket fogligt. »Det kan man väl inte begära.»

»Nu talar du mot din öfvertygelse. Harmonin måste vara fullkomlig, annars är det ingenting värdt med den. Nu skall jag taga reda på hvar felet ligger.»

Hon slog an med ett finger en och en ton midt på pianot.

»Här är det,» sade hon, »det är det här g'et, som har sjunkit alldeles förfärligt.»

Han stod bakom hennes stol och sade långsamt och med mycket allvar i sin vackra röst:

»Men det är ju bara en enda liten ton, Elsa.»

Hon såg hastigt upp. Hon blef först mycket röd och därpå mycket blek.

»Det är du, som har gjort det,» sade hon.

»Jag trodde inte det skulle skada det hela, efter hvad du sade här om aftonen. Bara en enda liten ton,» sade han.

Det var tyst några ögonblick, därefter reste Elsa sig. »Som en äkta kvinna borde jag nu sätta händerna för ansiktet och brista i gråt, men det gör jag inte, jag tar det för allvarsamt för det. Tack för din läxa, Tore. Jag har inte varit glad de här dagarna, skall jag säga dig, men nu skall jag bekänna allt-

sammans och inte låta någon dum stolthet hindra mig.»

»Elsa, Elsa — samla inga glödande kol på mitt hufvud.»

Men hon hörde inte på honom.

»Förlåt mig, hvad jag sade om din mor. Jag vill bli lik henne. Jag vill inte latas längre om morgnarna, då andra människor gå till sitt arbete. Jag vill, att du skall värda mig vid frukostbordet (med ett litet leende), jag vill inte, att mitt hem skall se slarfvigt och hållningslöst ut, jag vill gå ut och gå med dig, jag vill ta emot den käre farbror Gösta på middag eller till och med på frukost (äter ett litet leende), jag vill inte längre vara bortskämd och själfsvåldig och lat, men jag vill ha din kärlek utan någon enda falsk ton, kosta hvad det vill . . . » och när hon kastade sig i hans famn, kommo snyftningar och tårar i öfverflöd.

»Elsa, Elsa förlåt mig. Jag var kanske dum.»

»Skall du komma och förstöra, hvad du gjort nu, och skämma bort mig, som alla andra? Det där var det bästa du gjort i hela ditt lif, näst det, att du friade till mig. Kom nu, så ska vi smaka på apelsinerna!»

Hon såg hastigt upp, blef först mycket röd och därpå blek.

EN LITEN HISTORIA OM TVÅ NYGIFTA OCH EN BANJO.

AF MARI MIHI.

NÄR som Lill-Annie äntligen efter många svårigheter blifvit bevekt att taga godnatt och lockats i säng och somnat midt in i en saga med sin favoritdocka i famnen, kom hennes mamma in till Lennart och mig, där vi sulto och spunno öfver våra toddar, med förmålan att maten var i ordning. Nåja, vi gjorde oss ingen brådska — ingen människa gjorde sig någon brådska där på gården. Utan sedan vi talat till punkt, druckit glasen i botten och rökt ut piporna, sporde Lennart:

— Hur var det, Annie?

— Jo, hjärtandes, kräftorna äro längesedan utburna. Och jag är så rädd att de kallna.

Då hängde vi en sjal öfver hennes axlar, togo våra mössor och begåfvo oss ned i bersån, som ett par granna japanska papperslyktor förvandlat till ett litet sagslott.

Det var en stilla, kolmörk augustikväll. Lennart spådde, att det skulle blifva regn till natten, Annie påstod att det hade hon haft klart för sig hela dagen, och jag föreslog att Annie skulle sjunga ett litet tag efter maten, ifall Lennart hade kvar sin gamla banjo.

— Min banjo — ja, komme den bort, blefve vi då rent otröstliga. — Eller hur, Annie?

— Jo, den är allt ändå det bästa jag rår om, näst dig och Lill-Annie. —

Jag begrep aldrig ett dyft, utan förmodade att det hela var någon hemlighet dem emellan. Därför bytte jag om samtalsämne, som det heter. Men sedan vi ätit, gick värden in efter det besynnerliga instrumentet.

— Det här strängaspelet har Annie och jag dragit oss fram med i fem dagar, må du tro. Och sådana dagar det var sedan!

— Ja, det är du alldeles tvungen att berättas för Karl Edvard, utbrast den lilla frun med ett kort skratt och en af dessa blixtnabba sidoblickar, som så många, många gånger för så länge, länge sedan satt hjärtat i halsgropen på mig själf och andra med mig.

— Nej, du talar mycket bättre om det själf.

— Men jag måtte väl i all sin dar veta, att du har lättare för att uttrycka dig, än —

— Tvärtom, det är du, som —

— Det torde nog vara bäst, att Lennart får dra på, tillrådde jag. Ty det var nu deras vana att hålla på så där. De hade varit nygifta oafbrutet i fem år.

— Ja, då är det väl bäst att börja från början. — Ser du, det var på själfvaste bröllopsresan. Vi karlar ha ju för oss, att det är lika trassligt att resa i ett sällskap med en nygift fruntimmersflicka som med en ljuskrona af kristall eller någonting i den där stilen. Vi tro, att de immerbadd skola hålla på med att svimma och få attacker och allt det där. Och vi känna oss smått smickrade öfver det hela. Ty det framhåller ju, huru rasande kavata vi själfva äro. — Men du har inte en aning om, huru duktig Annie var. Alldeles som ett par kamrater, ser du, gamle gosse.

Jag hade nu ständigt tänkt mig saken som så, att min bröllopsresa skulle bukta sig alldeles lika själfsvåldigt som min ungdoms irrfärder i fjärran land. Därför tillverkade vi ingen resplan i förväg, som kunde klämbinda vårt godtycke. Utan bara vi hunnit utom Sverige, skulle vi styra kosan hvar helst hågen drog oss. Och vi genomförde detta till den grad samvetsgrant, att jag ibland inte ens var fullt säker på, hvar det skulle bära af ännu, då jag stod vid biljettluckan.

Tja, det är nu så, att kuskar man omkring någon tid på kontinenten, så bär det förr eller senare af till Italien. Det kan sällan undvikas. Alla vägar bära mer eller mindre direkt till Rom. Och vi sluppo ej heller undan. Ena morgonen åto vi Paradieswurst i Innsbruck och kvällen därpå drucko vi något dåligt Toscanavin med anspråksfull etikett på en osteria i blommornas stad.

Jag var ganska schackmatt, alldenstund jag stått i kö inemot en timme för att köpa ett par biljetter till en konsert dagen därpå. Just då jag fått biljetterna på fickan, vände sig en herre i ljusgrå regnrock till mig med förfrågan, om jag ville aflåta dem mot ett högre pris. Jag grymtade ett tvärt nej, gled förbi honom ut på gatan och skyndade mig till hotellet, där Annie väntade mig.

Så drefvo vi en stund på gatorna och hamnade som sagdt

på en osteria någonstans i närheten af Loggia dei Lanzi.

Plötsligt blir Annie alldeles krithvit och börjar stirra, inte på mig, förstår du, inte på mig, utan på min rock.

— Du är bestulen, flämtar hon.

Jag för handen mot innanfickan. Plånboken är försvunnen. På utsidan af rocken gapar en ojämn, kvartersbred lucka, synbarligen uppklippt med sax. Det var således den vägen plånboken gått. Jag känner efter i vänstra västfickan. Klockan är borta. Jag trefvar i den högra, där jag hade en näfve silfverslantar. De äro sin kos. Då tänker jag på mannen i kappan, som ville att jag skulle afstå biljetterna åt honom.

— Vi måste vända oss till polisen, fortsätter Annie.

— Ack, du lilla lamm, italienska polisen!!

— När väntar du nästa penningremiss?

— Om fem eller sex dagar.

— Men det är ju en evighet dit.

— Om vi skulle ta och vigma hos hotellmänniskan, du?

— Nej, det vore för obehagligt. Bättre då att telegrafera hem i morgon bittida efter en telegramväxel. Men Gud, hvad de skola bli ängsliga, suckade Annie. — Ty det var ju alltid hennes pappa och mamma som släppte till mässingen, förstår du.

— Ja, vi voro som sagdt ganska rådvilla, båda två. Vi voro som de två barnen i storskogen. Vi visste inte rätt hvar vi skulle taga vägen.

Men Annie tog fram sitt stackars lilla spektakel till portmonnä och började rada upp pänningarna framför sig på bordet. Där fanns — aldrig i lifvet glömmar jag de där slantarna — där fanns nio lire, fyra soldi, två centesimi, två halfva floriner, en tioöring och en af mina knappar, som Annie glömt att sy fast. Ja, det var nått och jämt så att vi kunde taga oss från osterian. Men sedan stodo vi *vis-à-vis de rien*.

Inte var det så farligt med hotellräkningen, ty den behöfde vi ju inte betala förrän vi reste, helst vi hade så stort bagage. Nej, det ledsamma var just detta att vara utstängd från den allra minsta lilla dårskap under fem långa dagar.

Nå, bäst jag satt där och grubblade öfver någon utväg, började Annie skratta — ja, du skrattade verkligen alldeles besatt. Detta gjorde mig om möjligt ännu oroligare. Jag fruktade för att det var början till en attack.

— Nu har jag det, nu har jag det, ropade Annie.

— Hvad är det du har, min lilla ängel?

— O, hvad jag ändå är kvick, du Lennart, och hvad du fått för en fiffig liten fru!

Men jag bara gapade.

— Vi ska konserterera, du! Och vi ska —

— Min egen vän, afbröt jag tvärt. Det här har visst tagit dig en smula för hårdt. Tror du inte det är lämpligast, att vi återvända till hotellet. Du är uppjagad och ansträngd, men bara du får sofva, blir det nog bättre.

— Men du lilla åsna, hör du då inte hvad jag säger. Vi ska kläda ut oss litet grand och sedan gå omkring på gator och gårdar och sjunga till din banjo.

För ser du, banjon hade jag tagit med mig. Och om kvällarna på Rhen hade vi sjungit *Alt Heidelberg, du feine* och *Ich weiss nicht was soll es bedeuten*, till den grad, att tyskarné nästan glömde slå igen locken på sejderna. Och då skall det gå bra långt, kan en veta.

Så att när jag fick förslaget i dess helhet klart för mig, kunde jag inte hålla mig, jag heller. Utan där sutto vi, stora gamla människorna i ett främmande land med så godt som utan en vittne på fickan och storskrattade och hade gudaroligt åt nästan alldeles ingenting. Sedan höllo vi krigsråd, och morgonen därpå hade vi vår plan klar för utförande. Och den gick ut på att vi för fem hela dagar skulle förvandla oss till gatumusikanter.

Reperloaren beredde oss inga bekymmer, ty den kunde näppeligen vara mera rikhaltig. Vi behärskade både Djupt i hafvet och Ritsch-ratsch-filibom och *Si vous n'avez rien à me dire* och *Yankee-doodle* och *Den tappre landssoldat* och *Let me dream again* och *Savolaxen* *Laulu* och *Les trois tambours* och allt det där.

Men det var ju inte möjligt att uppträda som vi gingo och stodo, utan jag tog på mig en gammal blanksliten rock, som jag brukade ha, när jag satt inne och skref, och ett par byxor, som blifvit totalt fördärfvade då vi klättrade uppför — eller rättare då vi klättrade nedför Taunus. Och Annie knöt en halsduk öfver hufvudet och en sjal öfver axlarna och prälade för resten i en sönderfransad sidenunderkjöl, som —

— Men Lennart då — inga närmare detaljer, kom det förskräckt och skrattande från den lilla frun, som sakta knäppte på banjon, medan hennes herre och man förde ordet.

Han nickade, tände en ny cigarr och fortsatte:

— Men hvad tror du portiern skall tänka, när han får se oss utspökade på det här sättet, undrade Annie. Och alla de andra hotellgästerna sedan! — —

— Han tänker ingenting alls, du oskyldiga lilla lamm. En kontinental portier vet inte hvad förvåning vill säga. Det har hunnit värka ur honom redan under hans utveckling från borstis till kypare. Han har säkerligen sett folk för nöjes skull krypa på knäna uppför Rigi Kulm eller spleenslagna engelsmän draga en skottkärta baklänges mellan Paris och Lyon. Tänker han öfver hufvud något, så tänker han att det gäller ett enkelt vad, som inte alls har något storhetsvanvett öfver sig.

Första dagen dristade vi oss inte riktigt ut i vimlet, utan höllo oss företrädesvis på mindre bemärkta platser. Men framgången gjorde oss genast morska. Och redan dagen därpå gingo vi alldeles hvar som helst. Ja, just framgången, ser du bror.

Hela förmiddagarne ströko vi omkring i skuggan af Giardino di Bobolis alléer.

Ty dessa florentinare hade ju visserligen hört alla Italiens otvättade gatumusikanter med deras tamburiner och positiv. Men blonda människor, nordbor, inglesi, hvilka spelte trubadurer, var något alldeles nytt för dem liksom våra melodier. De som intet annat hade att gifva — och de voro flertalet — skänkte oss sina applåder; de andra gåfvo oss både handklappningar och soldi.

Nåja, de följande dagarne blefvo vi som sagdt djärfvare. Vi läto höra oss på Piazza della signoria, vi vandrade sjungande förbi Piazzola Michelangelo, följande stadens stora snobbränna Viale dei Colli bort till San Miniato. Hela förmiddagarne ströko vi omkring i skuggan af Giardino di Bobolis alléer och alltjämt sjöngo vi och alltjämt knäppte Annie på banjon och neg och smålog.

Men när skymningen bröt in, återvände vi till hotellet, klädde om oss och räknade öfver dagens kassa. Inte tillät den oss ju några extravaganser i de frestande guldsmedsbutikerna vid Ponte vecchio, där Cellinis ättlingar forma sina smycken och infatta sina turkoser efter höga föredömen. Men rätt aktningsvärda belopp brukade vi i alla fall ha skrapat ihop, i synnerhet om vi ej frånräknade de många falska mynten — jag minnes hur det grämde oss, när vi en afton funno en tjugulire, där bladguldet var så illa påsmetadt, att det färgade fingrarna. —

Det är i alla fall besynnerligt med det där bohémelynnet! Det grep oss genast. Huru mycket vi höstat in, aldrig sparade vi en vitten till morgondagen. Och ändå visste vi, att ett oväder påföljande förmiddag skulle gjort oss tomhända.

— Inte blir det regn i morgon inte, det var hela vårt argument. Och det blef det inte heller.

Klockan sju gingo vi med det öfriga sällskapet till dinern i korrekt aftondräkt, åto nio rätter mat samt pratade en massa grannlåter om Campanilen och Bargello och alla de där gamla florentinska målarna, hvad de nu heta allt. Och sedan åkte vi till någon teater eller någon annan rolighet, där vi kånhända sutto sida vid sida med någon af den gångna dagens välvilliga musikälskare.

Nåja, en vacker dag, då vi kommo hem från vårt vanliga förmiddagsarbete, möter mig portiern i vestibulen med en avis om en assurerad försändelse.

— Tro mig, sade han i det han lämnade mig den med en bugning, som tillät oss att följa hans nackbena till slutet, tro mig, i morgon komma både madame och monsieur att anlägga en mycket mindre målerisk toalet, då de gå ut att beskåda stadens sevärdheter.

Vi voro således genomskådade. Visserligen var han alltför völdresserad att tillåta sig ett skratt eller ens ett småleende. Men han kunde dock ej neka sig nöjet att mäta oss från topp till tå med minen af en alldeles ovanligt erfaren skyddsängel.

Jag behöfver välk knappast tala om, att den där avisen inte gjorde oss någon vidare glädje. Nu voro vi ju med ens degraderade till ett par mycket vanliga små turister. Men Annie var långt ifrån trött på sina unga lagrar och hon höll styft på, att vi skulle fortsätta åtminstone ännu några dagar. Och jag ville ej motsäga henne, fast jag hade

min egen lilla tanke om saken. Och på följande morgon såg äfven hon frågan från dess enda synpunkt.

— Nej Lennart, sade hon, det blir inte detsamma i dag. Det blir aldrig mer detsamma. Man sjunger inte på samma sätt, då man har ett bankkreditiv på fickan, som då det gäller att knoga ihop tjugu lires till ett par teaterbiljetter. Det är meningslöst att hålla på längre.

Ja, så hade då banjon bokstafligen spelt ut sin roll och vårt korta bohémelif var till ända. Men det blef vårt bästa minne från detta besynnerliga land, som födt Savonarola och Luccheni, där fiskarens från Genesaret ställföreträdare disponerar öfver två och ett halft tusen miljoner lires, där statsskulden kunde beäckas endast med försäljningen af Rafaels gobelänger och där generationer förkrympa endast af brist på salt.

Och mötte jag honom ännu en gång, mannen i kappan som bestal mig den första aftonen i Florens, skulle jag trycka hans hand

och tacka honom för några af de oförgätligaste dagar lifvet gaf oss.

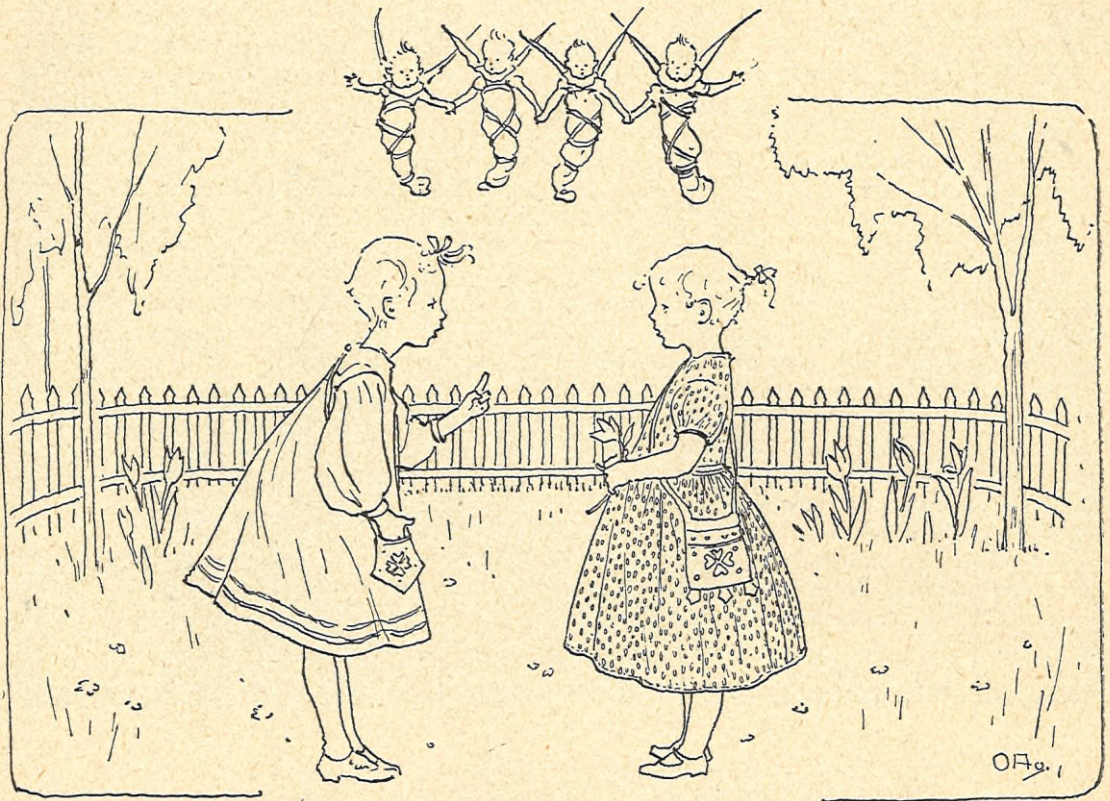
Så hade vi hållit ihop både i lust och nöd, Annie och jag. Och huru hjulet än vände sig, alltid var vägen lika lätt och lika rak. — Nu skall du sjunga en stump, Annie, innan vi gå in, ty regnet är genast öfver oss.

Och allt medan det ljumma augustiregnets första droppar fuktade den lilla syrenbersåns törstiga blad, lade hon banjon på sitt knä och sjöng med sin rena, mjuka sopran, hvilken nyss vyssjat Lill-Annie till sömns däruppe:

*Let me see her once again,
Let her bring her proud dark eyes
And her petulant quick replies;
Let her wave her slender hand,
With its gesture of command,
And throw back her raven hair
With the old imperial air;
Let her be as shee was then
The love'iest lady in all the land
I scullt of Ireland.*

Portiern mötte i vestibulen med en avis om en assurerad försändelse.

SMÅ FUNDERINGAR.

TVÅ DIKTER AF ANNA M. ROOS.

I.

»JA,» sade Lisa lill, »nu ha vi fått   Och jag vet ju, att han kommit
en bror,   från himlen, förståss!
och han ä fasligt liten, så inte ä   Och jag vet nog också, hvarför
han stor.   de ha skickat 'en till oss.

⤿

Och han skriker hela da-
gen mest och
natten också,
så nog gör han oss besvär
— det kan ni för-
stå!

⤿

⤿

De ville nog i himlen ej
ha honom kvar!
De tyckte nog däruppe,
att han för bråkig
var!»

⤿

II.

DET är afton. Lille Erik
uti sängen beder så:
»Gud, bevara alla människor!
Ja, och alla djur också!»

»Tänk, om Gud hör Eriks böner
och bevarar djur också —
hur ska då det gå med fisket?
Ej ett napp kan Erik få!»

∞

∞

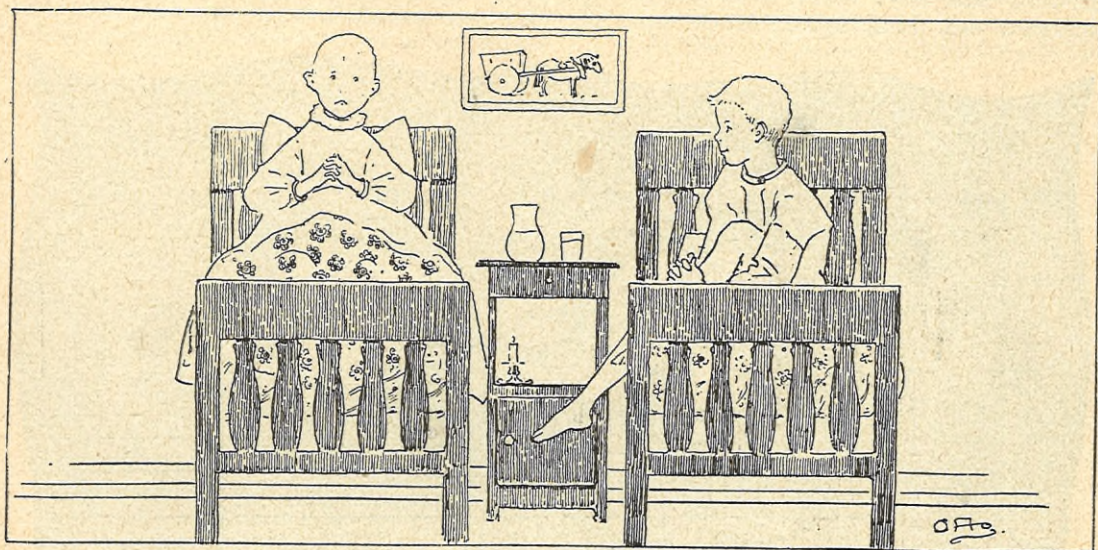
Broder Jon, re'n åttaårig,
öfverlägsen i logik,
höjer nu sin röst och yttrar
denna dräpande kritik:

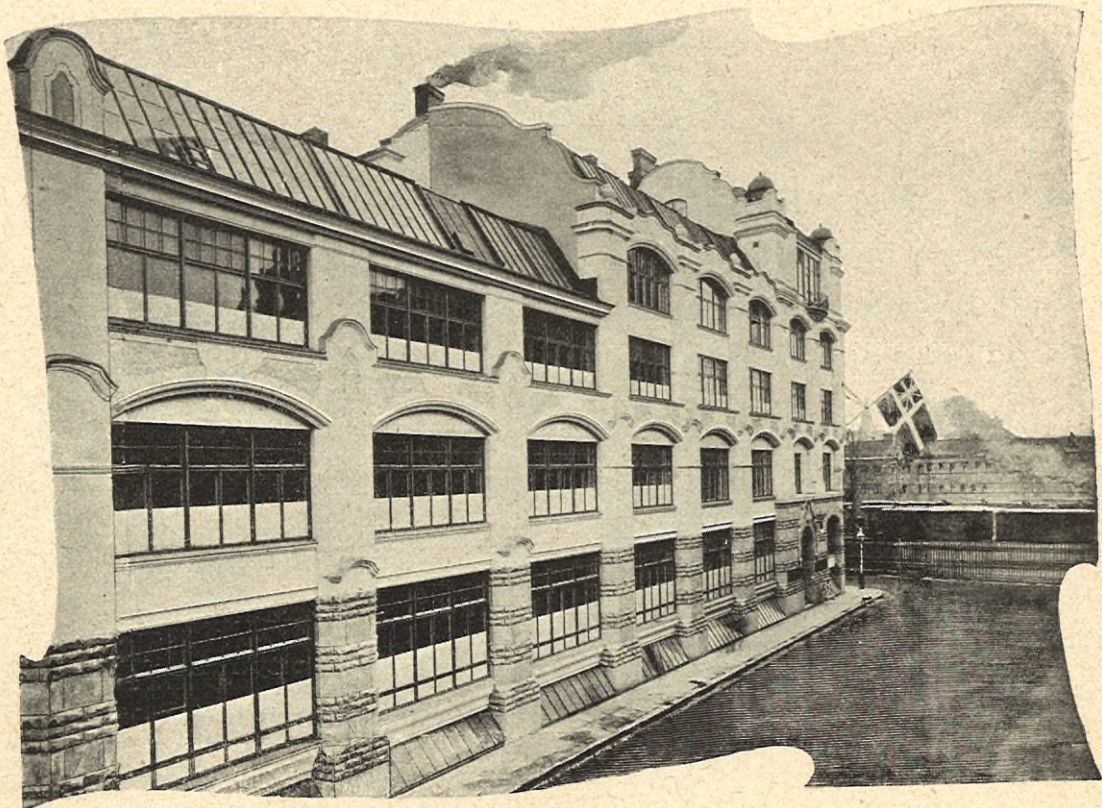
Erik, slagen af logiken,
i sin bädd förstummad låg.
Och mansågbekymmerhvälfvas
i den lille piltens håg.

∞

∞

Men när nästa afton kommer,
lite ändrad är hans bön:
»Gud, bevara alla djuren —
utom fiskarna i sjön!»

IDUNS NYA HUS BRYGGAREGATAN 17 I STOCKHOLM.

IDUNS NYA HEM.

IDUN har en gång förut haft glädjen att se hela sin stora publik »hemma hos sig». Det var i 1897 års julnummer, som dörrarna till tidningens litterära och tekniska verkstäder då öppnades för läsekretsen, och interiörerna visade redan vid det tillfället, hur tidningen från sin allra första blygsamma tillvaro i ett par smårum i ett privathus och med en personal, som bestod endast af utgifvaren och hans maka, efter ett tioårigt energiskt och framgångsrikt arbete vuxit sig

så stor, att den sysselsatte en hel liten stab af människor och kräfde ett stort tryckeris komplicerade mekanism för att framställas.

Men våra dagars lifskraftiga företag äga ibland den rullande snöbollens egenskaper att snabbt förstoras, och tidningen Iduns utveckling, sedan det första tioårsmärket passerats, har till fullo bekräftat detta.

Därför blef det än en gång för trångt i den myllrande kupan, då Idun 1899 hissade sitt nya fälttecken med signalementet »illu-

KASSAKONTORET OCH EXPEDITIONEN.

ETT STYRELSESAMMANTRÄDE I DIREKTIONSNUMMET.

strerad tidning» i lysande skrift och inom den vidgade ramen så att säga började ge »det nu levande släktet, som är samtidens kropp, ett troget aftryck af dess gestalt».

Det var då Iduns grundläggare och styresman beslöt att skapa ett nytt hem åt tidningen samt åt tryckeriet med dess olika afdelningar, och det är denna stolta tanke, som nu förverkligad i sten och järn reser sina hvitskimrande murar vid Bryggaregatan, tätt intill järnvägen — allt efter ritning af arkitekten G. R. Ringström.

Det var en dag på senhösten, som jag sammanträffade med en af Iduns många vänner, då denne kom Vasagatan framåt och med en blick, som förrådde existensen af ett manu-

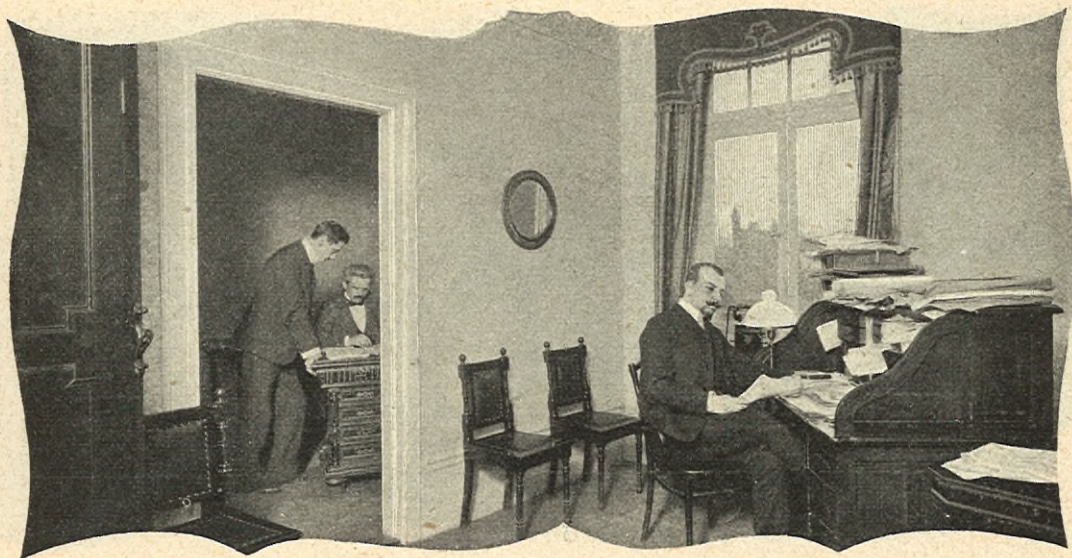
skript i ytterrockens bröstficka, gick och letade efter gudinnans nya tempel.

— Se, det var bra jag träffade dig. Hvar bo ni egentligen? Jag har just en liten uppsats, som jag tror skulle pass...!

— Hvar vi bo, afklippte jag tvärt, tog honom under armen och svängde in på Bryggaregatan, där jag inte lät honom hämta andan, förrän vi stodo i Iduns vackra, af stuck och marmor glänsande vestibul; jo här, min vän, ser du entrén.

— Åh, bevars så fint! Det är annat, det, än portgången vid Klara södra kyrkogata, där man riskerade att få pappersbalar på tårna, bara man tittade in.

— Ja, här föres papperet direkt från trotto-

REDAKTIONEN.

SÄTTERISALEN I GÅRDSFLYGELN.

aren ner i pappersmagasinet, hvilket ligger under gatans nivå, så du behöfver aldrig befara att komma till kroppslig skada vid dina besök. Men torka dig nu snällt om fötterna, öppna ögon, öron och alla sinnen och följ mig, så skall jag visa dig Europas vackraste och mest fulländade tryckerietablisement på denna sidan Berlin. Ja, det sista låter verkligen en smula anspråksfullt, men det är fackmän, som ha sagt det!

Jag öppnade den med mattslipadt glas försedda dörren till höger, hvarefter vi stego in i kassakontoret och expeditionen. Vår Idunsvän lät sin blick granskande öfverfara det stora rummet med sina pulpeter, där personalen var i full fart med de löpande göromålen, medan telefonerna ringde, människor skyndade in och ut och packor af tidningar expedierades åt olika håll.

— Säg mig, har den här lokalen inte heller sitt motstycke norr om Berlin, hviskade min följeslagare och såg klipsk ut.

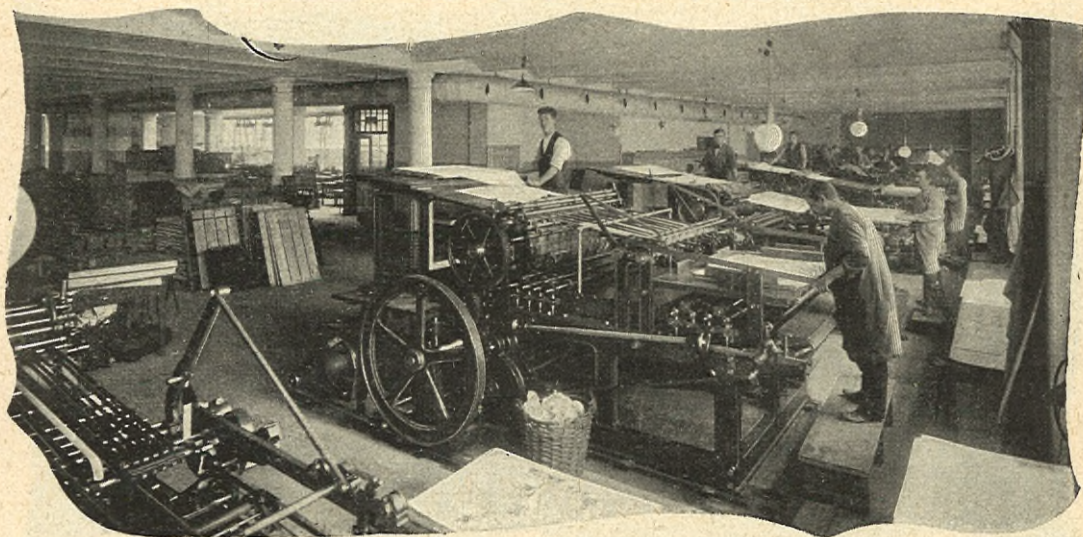
— Knappast... Och i ett afseende är den särskildt märkvärdig, ty vid den där pulpeten, där du ser den unga damen, som aftecknar sig mot fonden af ett kassaskåp, utbetalas

alla Iduns honorar, och det är minsann inte småsmulor, må du tro.

— Åh, åpropos honorar, skulle du vilja titta på den här uppsa...

Innan han hunnit tala ut, hade vi tagit marmortrappan till första våningen i fem steg, kommit in i den i grönt och hvitt hållna redaktionskorridoren, hvarifrån vi gläntade på dörren till direktionsrummet, där direktionen just var samlad till öfverläggning. Vår Idunsvän uttalade sakta sitt stora välbehag öfver hvad han såg: den smakfulla och solida valnötsmöbelen, det amerikanska skrifbordet, men framför allt den sittande direktionen, som han antog vara läsekommittén, sysselsatt med att fälla domen öfver inlämnade manuskript...

Häriifrån styrde vi kosan till själva redaktionen, fyra ljusa, glada rum, liggande i fil och befolkade af en redaktionsstab, hvars människovänliga åtsida ej synes äga det minsta sammanhang med giftigheten i Iduns breflåda. Min följeslagare blef synbarligen rörd öfver friden i redaktionssekreterarens anlete, där han satt med ett manuskript i handen och smekte det, som om det varit ett litet menlöst barn, hvilket kanske också var för-

EN DEL AF STORA TRYCKERISALEN.

SÄTTERISALEN ÅT BRYGGAREGATAN.

hållandet. Men trädde man närmare, fann man, att satiren gnistrade under den godmodiga ytan, ty på bordet bredvid låg ett påbörjadt breflådsmanuskript, hvars första rad ännu ej hunnit torka, och som lydde så här:

Lola. Ställ undan skrifmaskinen och köp en stickmaskin!

Min vän kände sig obehagligt berörd af denna blick bakom redaktionskulisserna, fick hjärtklappning och anhöll i taktfulla ordalag att få byta om vistelseort, hvilket beviljades.

Vi stego nu upp till den en trappa högre liggande sätterisalen, därvid passerande tryckeriföreståndarens rum och tryckerikontoret, hvarest tryckeriets alla kunder aflevera sina beställningar.

Den stora sätterisalen med breda fönster åt alla fyra väderstrecken och plats för bortåt 120 sättare gör ett på samma gång ståtligt, ljust och luftigt intryck. Det är här »den tjänande brodern fäster skaldens kolonner af tankar på papperets snö», här som den flitige sättaren medels typ ställd vid typ i vinkel-

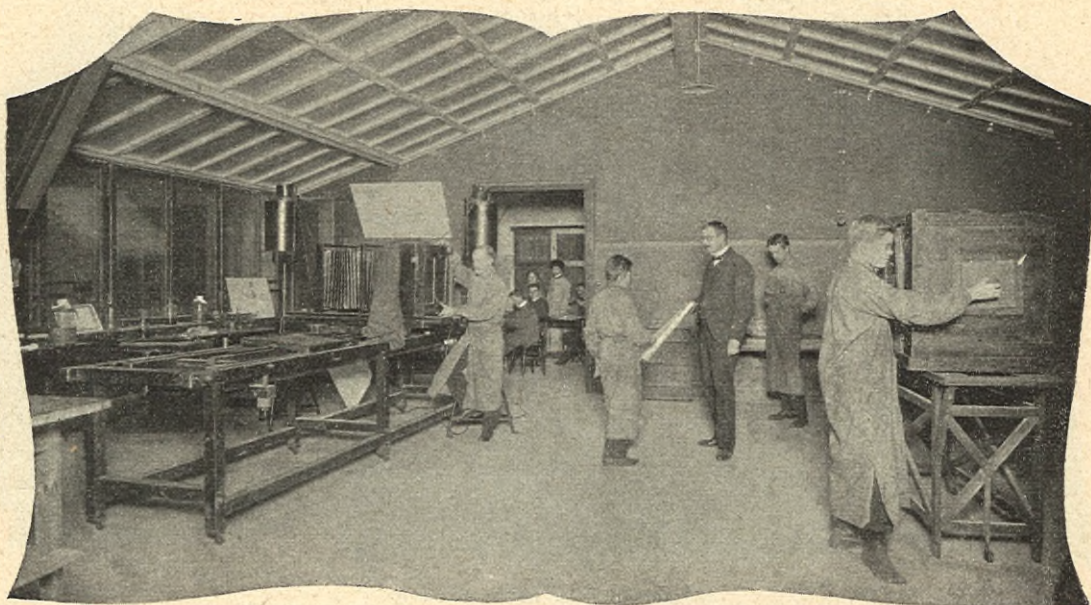
haken låter tänkarens idévärld bli till volymer att läsas och njutas af människorna.

Från sätteriet begåfvo vi oss ned i boktryckeriet, hvilket är fördeladt i två våningar, nämligen i bottenvåningen och källarvåningen. Bottenvåningens tryckerisal har en golftyta af 875 kv.-meter, är rikligt belyst med ofvanljus från en ljusgård samt af ofantliga fönster. Den inrymmer ej mindre än 19 snällpressar och 6 accidenspressar. Källarvåningens tryckerisal inrymmer rotationspress och fyra snällpressar; vidare finnas därnere lokaler för stereotypgjuteri och valsgjuteri, stenlager, stensliperi och — ej att förgäta — Iduns papperskorg, ett särskildt rum för pappersaffall, i hvilket mynnar en trumma, förbunden med alla arbetslokalerna. Min följeslagare stod några ögonblick som fastnaglad af detta författarnes Hades, ty en ström af papper gled just ut ur öppningen och fyllde det ofantliga rummet.

Men plötsligt slet han sig lös från den fascinerande taflan, och det var med en lättadens suck han inträdde i den grafiska anstaltens atelier, där hans tankar på författarskapets många vanskligheter skingrades

LITOGRAFISKA ATELIERN.

KEMIGRAFISKA ANSTALTEN.

inför det intressanta skådespelet af, hur Iduns tusentals illustrationer tillkomma efter en mängd invecklade procedurer.

Han såg, hur syrorna utförde sitt viktiga frättningsarbete, hur etsnålarne gräfdes sig in i metallen, han tittade in i de olika mörkrummen, bländades af de elektriska strålkastarne och hörde en mängd underliga tekniska facktermer, som han inte begrep så synnerligen mycket af, men som han i alla fall fann utomordentligt själsodlande.

Därefter ställdes stegen till litografiska anstalten, hvarifrån utgått sådana litografiska mästerverk som reproduktionen af Carl Larssons »Titt-ut», framställd i 17 färger och så troget smygande sig efter urbilden, att konstnären själf ej kunnat skilja originalet från efterbildningen. Här finnas 5 snällpressar och 5 handpressar.

Men vi ha glömt att bese en sak och en af de märkligaste, som ej minst bidrager att göra Idun till den trycktekniska mönsteranstalt den i närvarande stund är, nämligen Iduns gas- och elektricitetsverk. Alltså måste vi ännu en gång ned i underjorden!

Det dånar och mullrar därnere och en intensiv hetta kommer oss nästan att tappa andan. Jag demonstrerar i larmet för min följeslagare: Gasen destilleras ur antracitkol af ett Dowson-gasverk, ledes därefter till en gasklocka på gården samt därifrån till två 50 hkr:s gasmotorer i källaren, drifvande två elektromotorer, som i sin ordning tillfredsställa behovet af elektricitet för ljus och kraft; genom kablar i cementgolfven ledes den till de olika pressarne, som ha hvar sin motor. Äfven finnes eget vattenverk, som med automatiskt verkande elektrisk pump förser etablissemantets alla lokaler med vatten.

Min vän tar sig förbryllad om hufvudet, han är oförmögen att så hastigt smälta alla intryck, som utan uppehåll klamra sig fast i hans hjärnvindlingar, och han ber med

en af trötthet och öfverraskning mycket försvagad stämning om en liten vrå, skyddad för maskiner, falluckor och elektriska urladdningar, såväl mekaniska som redaktionella — de sistnämnda är han mest rädd för, säger han — där han kan få sitta litet och hämta sig.

Jag hissar honom upp i femte våningen till hoffotografen Blomberg, i hvars med gul sidenmöbel monterade väntrum han finner den frid han söker. Den med stor konstnärlig smak inredda ateliern, från hvars fönster Stockholms stora fabrikscentrum Kungsholmen med sin rök, sina tusen eldslågor i höstkvällen helt kan öfverskådas, tilltalar honom i hög grad, liksom allt hvad han sett af Iduns nya ståtliga hem.

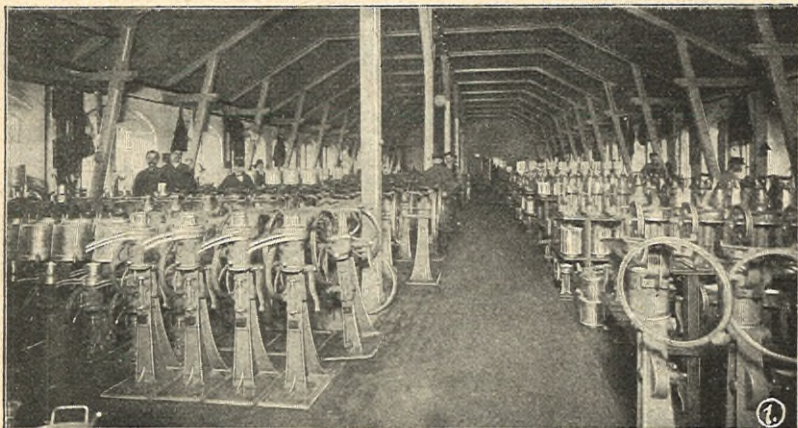
Och då jag följt honom utför trapporna, sedan han hvilat sig, och vi ånyo stå ute på gatan, som badar i ljus från Idun-etablissemantets många fönster, vänder han sig om och ser upp mot huset, som hägnas af den eviga ungdomens gudinna. Han synes helt och hållet ha förgåtit sitt ursprungliga ärende.

— Det är verkligen vackert, säger han, alla de där upplysta fönsterraderna, maskinsurret från salarne, där tryckpressarne i svindlande fart ge ifrån sig de tryckta arken, som ska bli böcker och tidningar. Det ligger något symboliskt i det där, och när jag tänker på, att hvarje vecka i tusentals nordiska hem när och fjärran Idun väntas som en kär och intressant vän, får byggnaden öfver sig något imponerande, något af ett ljustempel, dit allas tankar gå.

Vi skildes. Men de sist sagda orden ringde ännu i mina öron. »Huset, dit allas tankar gå.» Ja, det skall nu mera än någonsin blifva Iduns uppgift, att från sitt nya hem verka med ordets och bildernas makt i sådan riktning, att sympatibandet mellan publiken och tidningen blir allt fastare och tidningens sträfvanen allt bättre förstådda.

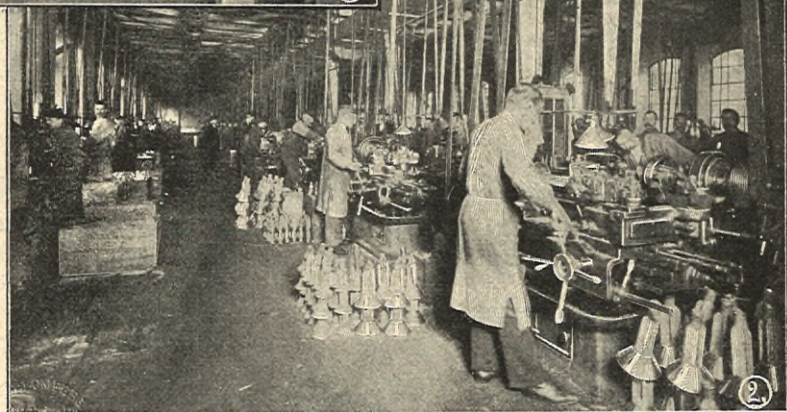
Ernst Högman.

Observera de intressanta nyheterna i Iduns anmälan å detta nummers båda sista sidor!

1. Hopsättningsverkstaden.
2. En af arbetssalarne.

FRÅN . . .
**AKTIEBOLAGET
 SEPARATORS
 VERKSTÄDER**
 FLEMINGGATAN 14
 STOCKHOLM

ALFA-LAVAL-Separatorerna hafva spridts i öfver 350.000 exemplar öfver hela världen, hvilket vida öfverstiger alla konkurrenters sammanlagda försäljningssumma.

ALFA-LAVAL-Separatorerna ha erhållit öfver 560 första pris.

Dessa siffror bevisa bättre än ord **ALFA-LAVAL**-Separatorernas öfverlägsenhet öfver hvarje annan mjölkskumningsmaskin.

Under 1901 tillverkades och försålades 48,150 **ALFA-LAVAL**-Separatorer, hvilket med 300 arbetsdagar å 10 timmar gör 160 st. pr dag och 16 **ALFA-LAVAL**-Separatorer i timmen.

DET NYA NÄRINGSMEDLET

• PROTON •

ALFA-LAVAL

Proton är ett snöhvitt, hållbart lättlösligt pulver framställt af mjölk.

Proton utgöres af koncentrerad ägghvita, särdeles lämplig för näringsändamål.

Proton 1 kg. här af motsvarar hvad ägghvitehalten beträffar 25 liter mjölk, 135 st. ägg, 4 å 5 kg. kött.

Proton tillsatt till andra födoämnen, såsom bröd, mjölk, gröt, choklad o. s. v. ökar i hög grad deras näringsvärde.

Proton tillgodogöres fullständigt af den mänskliga organismen.

Proton är af ovärderlig nytta för barn, konvalescenter och gamla personer.

Proton rekommenderas af läkare vid sockersjuka, nervfeber, lungtuberkulos, njur- och maglidanden m. fl. sjukdomar.

Proton är alldeles förträffligt vid proviantering för sjöresor, för armén, turister, sportsmän, sjukhus o. s. v.

Proton bör icke saknas i något hem.

Proton säljes i $\frac{1}{4}$ kg. påsar å 1 kr. st. af apotekare och alla välsorterade specerihandlande.

Proton-bröd tillverkas och försäljes af C. W. Schumacher, Norrlandsgatan 17, Stockholm.

AKTIEBOLAGET SEPARATOR
 STOCKHOLM

LÄMPLIGA
JULPRESENTER . . .

FLORAS

EAU DE COLOGNE o. PARFYMER

Fin odeur och stark parfym.

FLORAS

TOILETTETVÅLAR

öfverfettade, beredda efter fransk metod
med stark parfym. Därbland framhålles
särskildt

LILJEMJÖLK-TVÅL, VIOL-TVÅL, LANO-
LINECRÈME-TVÅL, BARN-TVÅL o. INDIAN
HAY-TVÅL

Fabrikaten äro af finaste ingredienser och
beredda med största omsorg samt prisbelönta
med många guld- och silfvermedaljer och
Grand Prix i Europa och Amerika.

TEKNISKA AKTIEBOLAGET FLORA
GEFLE—STOCKHOLM

AFTONBLADET

Nyheter för 1903:

Tidningens **samtliga** prenumeranter såväl i Stockholm som landsorten erhålla i vår såsom **gratisbilaga** ett prydligt *Porträtt- och Biografialbum öfver Statsrådets och Riksdagens Andra kammars ledamöter* med 240 porträtt.

Prenumeranterna i landsorten erhålla *gratis* det synnerligen värdefulla **LANDTMÄNNABLADET**, *Aftonbladets bilaga för odling och näringsflit*, hvilket utkommer med **40 nummer årligen** och i hvars redaktion medverka framstående förmågor inom landbrukets område. Bland dem som lofvat att regelbundet lämna bidrag till **Landtmännabladet** må främst nämnas Landbruksakademins sekreterare professor *H. J. Juhlin-Dannfelt*.

Aftonbladets prenumerationspriser blifva för 1903 oförändrade:

Dagliga hufvudupplagan:

i Stockholm, helt år **Kr. 14: —**, kvartal **kr. 4: —**,
vid postprenumeration, helt år **kr. 12: —**, kvartal **kr. 3: 50**.

Dagliga landsortsupplagan:

helt år **kr. 6: —**, kvartal **kr. 1: 75**.

Halfveckoupplagan:

helt år **kr. 1: 30**, kvartal **kr. 0: 50**.

Aftonbladet utgår nu i **160.000 exemplar**, däraf *dagliga upplagorna* 25.000 exemplar, *Halfveckoupplagan* (endast fasta prenumeranter) 135.000 exemplar.

Göteborgs Aftonblad

**G A
Ö F
T T
E O
B N
O B
R L
G A
S D**

Sveriges mest spridda dagliga högertidning.

Innehållsrik, folklig, lättfattlig.

Rikhaltigt, omväxlande
innehåll, allmänintressant
för hela landet.

Svensksinnad, själfständig,
vaken, orädd,
med fosterlandets framtid ständigt i sikte.

Snabbaste utrikes afdelning genom särskilda privattelegram och framstående korrespondenser fr. Köpenhamn, Helsingfors, Rom, London, Petersburg, Hamburg, Berlin o. s. v.

Utförlig litteraturafdelning, tusentals politiska artiklar.

Ypperlig annonstidning.

Upplaga 24- à 25,000 ex.

Blott Sex (6) kr. pr år kostar
å hvarje postanstalt

Göteborgs Aftonblad

GÖTEBORGS HANDELS- OCH SJÖFARTS-TIDNING

är Västra Sveriges ojämförligt
största och mest spridda dagblad.

Göteborgs- Handels och Sjöfarts-Tidnings

postupplaga är större än någon annan
daglig Göteborgs-tidnings. Äfven upp-
lagan i dess helhet är större än någon
annan Göteborgstidnings.

Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidnings

dagliga upplaga är omkr. 16,000 ex. stark.

Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidnings

lördagsupplaga utgår i öfver 31,000 ex.

Postprenumerationspris endast **kr. 9: —** pr år
kr. 2: 75 pr kvartal.

Handelstidningens Veckoblad

som sprides utom Göteborg (2 ggr i veckan), har f. n. en postupplaga af öfver
14,000 ex.

Annonser, som införas i både lördagsupplagan och Veckobladet, spridas sålunda i öfver **45,000 ex.**

HANDELSTIDNINGENS VECKOBLAD kr. 1: 20 pr år.

En billig tidning

för

intelligent folk!

Omdömen om

STOCKHOLMS-BLADET

En af hufvudstadens förnämsta politiska skriftställare kref i bref till större landsortsblad:

»Den genom sina korta, slående, själfständiga och långfulla artiklar *bäst redigerade* af hufvudstadens konservativa tidningar är Stockholms-Bladet».

Omdöme af en prenumerant:

»Det är den *piggaste, korrektaste och mest välskötta konservativa tidning, som någonsin utgifvits i vårt land*».

A. S.
kyrkoherde.

Omdöme af en publicist:

»Ännu har jag, som i egenskap af litteratör följt med ressen i öfver 20 år, *aldrig sett en så frisk högertidning som Stockholms-Bladet, aldrig en så klar och osminlad hållning i dagens frågor*».

STOCKHOLMS-BLADET

kostar för helt år:

Landsortsupplagan ..... Kr. 3: 60
Stockholmsupplagan ..... » 5: —

Svenska & Morgonbladet

Frisinnad. Själfständig. Sveriges enda
dagliga helnykterhetstidning.

Utkommer 1903 med sin 13:de årgång.

Morgonupplagan — för Stockholm — med sju nummer i veckan, kostar för helt år **kr. 6: —**, kvartal **kr. 1: 60**.

Dagupplagan — för landsorten — med sju nummer i veckan, kostar för helt år **kr. 4: —**, kvartal **kr. 1: 25**.

Hvarannandagsupplagan — för landsorten — med ett nummer hvarje **tisdag, fredag och söndag** — söndagsnumret ett uppbyggelseblad — kostar för helt år **kr. 2: —**, kvartal **65 öre**. Allt postbefordrings- och hembäringsafgiften inberäknad.

Alla prenumeranter å någon af Svenska Morgonbladets upplagor erhålla i början af januari **gratis** ett extra fint

Nyårsalbum

om 48 stora sidor, innehållande bl. a. mer än ett **300-tal** porträtt och ett rikhaltigt textinnehåll.

All prenumeration för landsorten sker å närmaste postanstalt.

Prenumerera i god tid!

Stockholm i November 1902.

REDAKTIONEN.

Svenska Dagbladet

STOCKHOLM

är den största, populäraste och därför ock **mest spridda** af Stockholms större dagliga morgontidningar.

Ingen annonsör, som söker den **burgna** och alltså **köpstarka** publiken, bör försumma annonsera i

Svenska Dagbladet

som är ett enastående fördelaktigt annonsorgan.

Svenska Dagbladet

STOCKHOLM

Öfver ett halftjog

Wacra Smålandswisor
och 1 **Wals**
med **Text-**
ningar och
Musik

af

Albert Engström
Nalle Halldén

Pris Kr. 2: 50.

finnes i hvarje bok- och musikhandel.

För
Annonsering
 i
Gefle och Gefleborgs län
 är
Gefle-Posten
 lämpligaste tidning

GÖTEBORGS-TIDNINGEN
MORGON-POSTEN

"De moderates" tidning
 "Börscenterns" tidning
 Själfständig — Vaken
 ✻ Underhållande ✻
 Många medarbetarinnor
 "Damernas tidning".

Sigurd

Enda tidning i Sverige, hvari *SIGURD* medarbetar — med minst 2 artiklar i veckan, däraf 1 Kaleidoskop — är

Smålandsposten

Prenumerationspris 3 kr. pr år.
 Bästa annonsorgan!

Örebro Dagblad

Hufvudredaktör: D:r E. N. SÖDERBERG.

Utkommer hvarje helgfri dag.

Lättläst och omväxlande.
 Talrika porträtt och bilder från Närrike och Bergslagen.
 Effektiv annonstidning.

Årspris (inberäknadt postarvode):
5 kronor.

H VAD ÄR HELSINGBORGS DAGBLAD ?

HELSEINGBORGS DAGBLAD
 — är norra Skånes, södra Smålands och Hallands **enda Morgontidning.**
 — är ock **enda** ortstidning, som utkommer äfven **SÖNDAGAR.**
 — är **enda** tidning i södra Sverige med **KABELTELEGRAM MED HANDELSNOTERINGAR** från Amerika samt enda tidning med daglig **KOPPARNOTERING** fr. London.
 — är erkändt södra Sveriges **förnämsta SJÖFARTS-TIDNING** (Obs.! Daglig *Öresundslista!*) och därjämte en utmärkt **LANDBRUKSTIDNING.**
 — är den **förnämsta nyhets- och annonstidningen.**
 Största spridning hos den **köpstarka** publiken.
 — lämnar ett eleg. **JULNUMMER** m. orig.-bidr. **gratis.**
 Pris för helt år 6: —, kvartal 1: 80, postarv. inräknadt.
HELSEINGBORGS DAGBLAD är spridt öfver hela södra Sverige samt i norra Sveriges kuststäder, dessutom i Tyskland, England m. fl. länder.
 Annonsera i Helsingborgs Dagblad.

PUCK är Sveriges roligaste skämttidning. PUCK är Sveriges finaste skämttidning. PUCK är Sveriges mest omväxlande skämttidning. PUCK har större litterär och artistisk stab än någon annan skämttidning. PUCKS text hujder på verklig satir och humor. PUCKS illustrationer äro artistiskt utförda konstverk. PUCK är en outtömlig glädjekälla hela året om. PUCK får ej saknas i något hem. — PUCKS helårsprenumeranter få vårt extrafina julnummer för 1903 gratis.

P PUCK kostar för helt år 4: 75.
P RENUMERERA PUCK kostar för halft år 2: 50.
P Å PUCK kostar för kvarts år 1: 25.
P PUCK!

Prenumerera på PUCK för 1903 å närmaste postanstalt.

Stockholms Dagblad

— Hufvudredaktör: W. WALLDÉN —

Innehåller utom
Ledande artiklar i politiska ämnen och dagens frågor
Snabb och tillförlitlig nyhetsafdelning.
Rikhaltiga afdelningar för litterära och kulturella ämnen.
Talrika korrespondenser från utlandet.
Värdefulla och underhållande söndagsnummer.
Är stort annonsorgan.

Östergötlands Dagblad,

daglig morgontidning för **NORRÖPING** och **LINÖPING** med hela Östergötland, samt en stor del af Småland och Södermanland, erbjuder på grund af sitt ur utgifningssynpunkt särdeles lyckliga läge de snabbaste nyheter. Själfständig, omväxlande och innehållsrik har tidningen också nått en **mycket stor spridning**, som gör den till **ett af landets allra bästa annonsorgan.** Ingen annan Östgötatidning med publik ur alla samhällslager, erbjuder samma möjlighet för annonsörer att få sina meddelanden jämt spridda inom hela länet, så i stad som på land. Andra östgötatidningar läsas på landet, men icke i Norrköping, eller i Norrköping, men icke på landet, eller i Linköping, men icke i Norrköping, eller i Norrköping, men icke i Linköping. Östergötlands Dagblad däremot läses öfverallt.

— **Upplaga 6-7,000.** —

Nyttiga Julklappar

för

Barnen.

Barnkläder

i största urval.

M. BENDIX

16 Regeringsgat. 5 Sturegat.

Slakteriaktiebolaget NORRMALM

rekommenderar till Julen:

Goda sockersaltade Skinkor,

Extra Julkorf m. m.

Försäljningslokaler:

Kungsgatan 10, Kungstensgatan 25,
Karlavägen 22, St. Badstugatan 68,
Karlbergsvägen 62.

P. G. BJURSTRÖM

51 Drottningg. STOCKHOLM. Drottningg. 51

Största lager af

LAMPOR, Glas, Porslin, Nickel,
Nysilfver, Galanteriartiklar &c

Allt till lägsta priser.

Aktiebolaget Stockholms Fotografiska Magasin

Drottninggatan 32, Stockholm

rekommenderar sitt välsorterade lager af

Fotografiapparater

äfvensom alla till fotografien hörande artiklar för såväl
amatörer som yrkesfotografer.

Obs! Stort lager af de så allmänt omtyckta *Mer-*
kurkamerorna i nya modeller fr. kr. 9 — till högre pris.

Priskuranter gratis, men ej franco (porto 0.15).

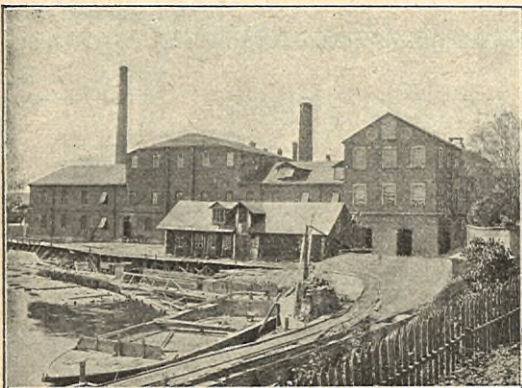
Allm. tel. Rikstel. Telegrafadress: "CORMÉRY'S".

Sveas Choklad!

Högsta utmärkelse:

Guldmedalj i Stockholm 1897.

Linoleumfabriken,

Forshaga.

Den enda

i sitt slag i Sverige.

Barngarderoben

denna alla mödrars ovärderliga skatt och hjälpre-
da, utgifves äfven under nästa efter samma bepröf-
vade plan som hittills. Med sitt en gång i månaden
utkommande 8-sidiga nummer, innehållande bortåt ett
hundredal illustrationer öfver allt, som hör till våra
barns dräkt från de spädaste åren till vuxen ålder, och
åtföljdt af en stor dubbelsidig mönsterbilaga, ersätter
tidningen mångfaldt den ringa prenumerationsafgiften
af 3 kronor pr år genom den nytta och den besparing,
dess praktiska vinkar och råd bereda hvarje hem.

Hvarje husmoder, som själf ombestyr sina barn-
kläders förfärdigande i hemmet, bör ej försumma att
prenumerera på

Barngarderoben

NYA DAGLIGT ALLEHANDA

daglig Stockholmstidning

utgifves under år 1903 under samma ledning som hittills och intager följaktligen en oförändrad ståndpunkt i dagens sociala och politiska frågor. Tidningen har ett rikhaltigt och omväxlande innehåll, intressanta följertonger.

Nya Dagligt Allehandas bilaga

illustrerade veckobladet ALLEHANDA

är afsedt att hufvudsakligast innehålla förströelseläsning för familjekretsen, såsom smärre noveller, skisser, schackafdelning och mera dylikt, samt porträtt och illustrationer till dagens krönika. Veckobladet tryckes med två färger, olika för hvar nummer, och stor omsorg nedlägges på att dess illustrationer alltid skola vara förstklassiga. Veckobladet innehåller i regel 2 å 3 porträtt eller andra illustrationer i hvar nummer.

Prenumerationspriset

är (inberäknadt postarvodet):

STORA UPPLAGAN

(för hufvudstaden och landsorten)

hvarmed gratis följer veckobladet ALLEHANDA:

Helt år	12: — kr.
Halft år	6: 50 »
Kvartal	3: 50 »
Månad	1: 25 »

NATIONALUPPLAGAN

(endast för landsorten)

med veckobladet utan veckobladet

ALLEHANDA: ALLEHANDA:

Helt år	5: — kr.	4: — kr.
Halft år	3: — »	2: 50 »
Kvartal	1: 50 »	1: 25 »
Månad	0: 60 »	0: 50 »

• VARIA •

Sveriges främsta månadsskrift.

(Utgifvare: Torvald Nyström; redaktion: T. Nyström och Henning Berger.)

VARIA är ovedersägligen den *enda* tidskrift i Skandinavien, som genom sitt på samma gång populära och underhållande som värdefulla och rikt illustrerade innehåll är njutbar för alla bildningsgrader, alla klasser.

VARIA innehåller alltid, förutom de stående illustrerade krönikorna „Personer och Händelser“, „Scenen“, „Musik“ och „Litteratur“, såväl det bästa af modärn svensk skönlitteratur i form af kortare noveller och dikter som också blandade, vanligen illustrerade uppsatser och artiklar i aktuella ämnen och frågor.

VARIA räknar bland sina medarbetare så godt som samtliga Sveriges yppersta författare och konstnärer.

VARIA är slutligen den *enda motsvarighet* i Skandinavien till de utomlands numera så gouterade „Magazines“ och har efter fyra års tillvaro nått den för svenska förhållanden enastående spridningen af öfver 9,000 ex.

VARIA är således af ofvan anförda orsaker den *enda Svenska tidskrift, som ej bör saknas i något svenskt hem.*

VARIA som utkommer med tolf gedigna, rikt illustrerade månadshäften om året, kostar i prenumeration (genom postverket eller bokhandeln) *endast Kr. 7: 50 för år* (fritt hemsänd), *lösa häften 75 öre.*

SALUBRIN af Fil. Dr P. Håkanssons,

Eslöf, tillverkning, patenteradt giftfritt antisepticum,

räknas såsom **oumbärligt** i hvarje hem där man försökt det.

Bästa medel mot **hudsjukdomar, hårsjukdomar, yttre skador**, såsom **frost- och brännskador, sårnader**, äfven då de äro af **tuberkulös art, snufva, hosta** m. m. m. m.

Beskrifning om Salubrins användning åtföljer hvarje flaska Salubrin. Se dessutom meddelandena i Eira af de mest **framstående läkare** m. fl. Allmänheten varnas mot efterapningar af fabrikatet.

Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. Partilager hos **GEIJER & Co, Stockholm.**

HALDA SKRIFMASKINER

Yppersta beskaffenhet. — Svensk tillverkning. — Full garanti. Prislista från ombuden eller från

HALDA FICKUR-FABRIK, Svängsta. Grundlagd år 1887.

Helt år
Kr 2: 20

Halft år
Kr. 1: 20

Elegantare och smakfullare

än någonsin, i **helt ny utstyrsel**, utkommer Iduns Modetidning år 1903 med två nummer i månaden, hvar och ett med dagens nyaste moder från Paris, London, Wien och Newyork, tryckta på tjockt och fint illustrationspapper. Dessutom en serie afbildningar af våra vackra svenska folkdräkter.

IDUNS MODETIDNING

Då den därtill erhålles till det otroligt billiga priset af *kr. 2: 20 för helt år* eller *kr. 1: 20 för halft år* å närmaste postanstalt genom prenumeration, eller 10 öre pr nummer hos alla våra kommissionärer samt tillhandahåller tillklippta, fullt korrekta mönster till ett mycket billigt pris, finnes det helt visst ingen praktisk husmor, än mindre någon sömmerska, som underlåter att på prof prenumerera på

Halft år
Kr. 1: 20

IDUNS MODETIDNING för år 1903.

Helt år
Kr. 2: 20

IDUN 1903

FÄNRIK STÅLS SÄGNER

JOHAN LUDVIG RONEBERG — ALBERT EDELFELT

”HERR ARNES PENGAR”

SELMA LAGERLÖFS NYA BOK

MERA FRÄJDADDE NAMN än ofvanstående kunna väl ej läsas i samband med Idun.

Ingen skald är så läst och värderad i Sverige och Finland som **Johan Ludvig Runeberg**, och intet af hans arbeten öfvergår Fänrik Ståls Sagner. Fattig och rik, ung och gammal — alla älska de varmt dessa fosterländska bilder.

Och ingen torde hafva varit bättre skickad att illustrera Runebergs sänger än skaldens egen landsman **Albert Edelfelt**, en af nordens störste nu levande konstnärer. Det har han ock bevisat genom den praktupplaga af Fänrik Ståls Sagner, som för ett par år sedan utkom i Helsingfors, och som i sitt hemland mottagits med jubel. På grund af dess höga pris — 27 kr. 50 öre pr häftadt exemplar — hafva emellertid endast några hundra exemplar af detta praktverk sålts i Sverige. Att det dock äfven här, till ett måttligt pris, skulle hafva alla utsikter att vardas i bästa mening populärt, det framgår bland annat däraf, att då Edelfelts originalteckningar till Fänrik Ståls Sagner i början af detta år voro utställda i Nationalmuseum härstädes, ej mindre än 16,000 personer inom loppet af några dagar togo dem i beskådande. Det var med ett ord en enastående utställningssuccés.

I hvad samband står nu detta med **Idun 1903**? Jo, utgifvaren af Idun har lyckats förvärfa förlagsrätten till en ny upplaga af Runebergs Fänrik Ståls Sagner med just dessa konstnärliga illustrationer af Edelfelt. Och Iduns Redaktion är i tillfälle att erbjuda sina prenumeranter detta fosterländska praktverk till det oerhördt billiga priset af **endast 8 kronor, eller mindre än tredjedelen af originalupplagans pris.**

Utstyrsel och omfång vardas i det närmaste lika med originalupplagans. Formatet blir nästan som Iduns, och arbetet tryckes på tjockt och fint, glättadt papper.

Praktverket kommer i sin helhet att omfatta ej mindre än **280 stora Idunsidor** med omkring **140 illustrationer**, däraf **minst ett 50-tal, uppbyggande hel sida.**

Och liksom Fänrik Ståls Sagner som bekant äro delade i tvänne lika stora afdelningar, så kommer utgifvandet af verket i dess helhet att utsträckas under de tvänne närmaste åren 1903 och 1904 med ett 8-sidigt ark hvar tredje vecka, så att det hela föreligger fullt färdigt under sistnämnda år eller **jämmt hundra år efter skaldens födelse.**

För endast 4 kr. om året

under dessa båda år erhåller alltså hvarje prenumerant på Idun **det förnämsta och mest fosterländska skalde- och praktverk, som någonsin utkommit i Sverige.**

Priset blir för dem, som ej äro prenumeranter på Idun, inemot dubbelt så högt.

Det är alltså en betydande förmån, som härigenom beredes Iduns läsekrets.

Men Idun har äfven andra stora förmåner att erbjuda sina läsare. Utom det att vi naturligtvis likasom hittills komma att i ord som bild följa dagshändelserna samt meddela porträtt af märkligare män och kvinnor, som på något sätt stå i förbindelse med dagskrönikan, skola vi ägna en

alldeles särskild omsorg åt textafdelningen, så att den fortfarande som hittills beträffande både omfattning och värde kommer att stå vida öfver, hvad andra veckotidningar ha att erbjuda. Särskildt vilja vi påpeka de **alldeles ovanligt intressanta** arbeten, som föreligga till införande i den nya årgången af **Iduns Romanbibliotek**. Utom **Gustaf af Geijerstams** ypperliga novellsamling »Kampen om kärlek», som kommer att avslutas under första kvartalet, ligga redan färdiga hos redaktionen en längre novell »Diamantkorset» af **Daniel Fallström**, en synnerligen spännande historisk roman från det döende Polen, kallad »Mot undergången», briljant berättad af **Ulla Linder** (debut), samt en underhållande följetongsroman, »Lifvets röster», af **Elisabeth Kuylenstierna**. Därjämte vänta vi på det nya året en längre novell **”HERR ARNES PENGAR”** af

SELMA LAGERLÖF.

Den nu världsberömda författarinnan har ej, såsom hon tänkt, redan i år kunnat avsluta detta arbete, enär hennes »Jerusalem» tagit längre tid, än beräknadt var. Hon anser sig nu emellertid kunna utlofva det färdigt under loppet af instundande vår. Och att det, när det kommer, skall mottagas med det lifligaste intresse, därom äro vi förvissade. —

För öfrigt skola vi söka att i alla afseenden häfda vår rangplats som **landets erkänt främsta illustrerade tidning.**

Utom årets 52 ordinarie nummer erhåller hvarje prenumerant hädanefter som hittills det eleganta och rikhaltiga julnumret, hvilket som gratispresent står **utan motstycke i Skandinavien.** Dess lösnnummerpris är 1 krona.

Iduns prenumeranter, såväl nytillträdande som förutvarande, hafva därjämte allt fortfarande rätt att, så långt upplagan räcker, för **det ytterst låga priset af 3 kronor** erhålla den i 17 färger utförda reproduktionen af **Carl Larssons för-tjusande akvarell ”Titt-ut”**, en reproduktion så utmärkt, att den knappt kan skiljas från originalet.

Med allt detta blir dock Iduns pris för det kommande året oförändradt eller **6 kronor för den vanliga upplagan** samt **8 kronor för praktupplagan**, som skiljer sig från den förra endast genom sitt tjockare och finare papper, hvarpå illustrationerna bättre framtråda. Hårtill kommer nu för år 1903 den s. k. **Fänrik Stål-upplagan**, med ett pris af **10 kronor**, omfattande Iduns vanliga upplaga med Romanbibliotek och Hjälpreda samt första delen af Fänrik Ståls Sagner med Edelfelts illustrationer. För att undvika för många kombinationer torde prenumeranter å Iduns praktupplaga, hvilka önska erhålla Fänrik Ståls Sagner, insända afgiften härför 4 kronor till Iduns Expedition, som då direkt tillsänder dem praktverket i fråga.

De fullständiga prenumerationsafgifterna för Iduns olika upplagor under år 1903 ställa sig sålunda:

	$\frac{1}{1}$ år	$\frac{3}{4}$ år	$\frac{1}{2}$ år	$\frac{1}{4}$ år
IDUN, vanliga upplagan kr.	6:—	4:50	3:—	1:75
» praktupplagan ... »	8:—	—	4:—	—
» Fänrik Stål-uppl. »	10:—	7:50	5:—	2:75

Stockholm i dec. 1902.

FRITHIOF HELLBERG

utgifvare.

Hälsan framför allt!

Om Ni ej är vid god hälsa så dröj ej med att skaffa Eder bot i tid. Vid behandling af de flesta kroniska och nervösa lidanden har galvanisk elektricitet visat sig vara det förnämsta, säkraste och naturliggaste botemedlet.

Dr. Sandens Elektriska Herculex Batteri

gifver en jämn och stärkande ström af galvanisk elektricitet och har i tusentals fall visat sig vara ett utomordentligt medel för botandet af *Rheumatism, Nervsvaghet, Sömlöshet, Svag rygg, Dyspepsin, Njur- och Lefverlidanden* etc. Det är ett säkert och varaktigt botemedel för alla de lidanden och krämpor, som äro säregna för kvinnokönet, alla s. k. »Fruktimmersjukdomar».

»Vägen till hälsa» är en rikt illustrerad bok som beskriver detta kroppsbatteri och de sjukdomar, som botas genom detsamma. Den sändes **alldeles gratis** och **portofritt** till hvar och en, som tillskrifver oss.

SANDEN ELCTRIC COMPANY, Emil Linder, Generalagent.
26 MALMSKILNADSGATAN, STOCKHOLM.

Allm. Tel. 70 94
Rikstel. 21 50

Kaffe

Alla sorter + Bästa urval

Omsorgsfullt rostadt Hushålls-
kaffe från kr. 1: 50 pr kg.

GRAFSTRÖM & C:o

Regeringsgatan 31.

Storkyrkobrinken 8.

Försäkrings-Aktiebolaget

Tre Kronor

Vasagatan 10, Stockholm.

lämnar garanti för redbar redovisning af kassörer och förvaltare. Tjänstökande erhålla löfte om garanti att bifogas ansökan.

Julpresenter

i största urval.

Aktiebolaget
Brising & Fagerström
24 Regeringsgatan 24.

Johan Ericsson & Co.
Koppar- & Bleckslageri
44 Malmskilnadsgatan 44
Stockholm
63 77 Allm. Tel. Rikstel. 25 46

HERM. MEETHS
Sybehör
Modevaror och
Gärningarartiklar.
Hv. Broderier & Spetsar.
Färdiga Linneutstyrslar
på beställning.
Order
från landsorten
exp. mot efterkräf.

Postadress: Herm. Meeths, Stockholm.

Nordens största
Orgel- o. Pianofabrik.
(Årlig tillv. 1,400 instrument)
ÖSTLIND & ALMQUIST, Arvika.
Stockholm | Göteborg | Malmö
Vasagat. 50 | V:a Hamng. 18 | Baltzarg. 10

Nordqvist, Sjögren, Stenhammar, Zetterquist m.fl.

PORTER
FRÅN
AKTIEBOLAGET
D. CARNEGIE & CO
KORKSTÄMPEL
GÖTEBORG
VARUMÄRKE

Rekommenderas.

LACAVEYCA
• CADIZ •
VIN-NEDERLAG
STOCKHOLM.

Kommissionslager af Champagne, Bordeaux,
Bourgogne och Rhenska viner.

Allm. telefon.

Rikstelefon.

Prenumerera på
den dagliga stockholmstidningen

Trefligast! + Billigast!

Som verksamt lösande, välsmakande medel vid hosta, heshet och katarrer rekommenderas Florents franska lakrits-pastiller.

Pâte Vanillée (lätt vaniljsmak och finaste bröstgummi) ..... 40 öre

Pâte à la violette (finaste lakrits, aromatisk smak) ..... 35 »

Pâte à l'anis } Anis är särdeles lösande } 35 »
                  } och välgörande }
                  } de vid katarrer }
Pastilles à l'anis }
Pastilles à la menthe (pepparmynt, allmännast omtäckta) ..... 30 »
hos alla välförädda handl o apotekare

Ensam agent S. J. NORMAN, Stockholm.
Endast äkta med märke:
Régisse Florent.

IDA DONKER
Engelbrektsgatan 3, Stockholm

Språklektioner
Konversationscirklar

C. A. Lindgren & C:o

utmärkta
Arraks Punsch Medaille d'or
Rekommenderas.

LONDON

HAMBURG

WIEN

STOCKH.

CARLSTENS
PORTER

Aktiebolaget
Svensk Konstslöjdställning
S. Giöbel

Ektions-   Stor samling textilarbeten • •   Ektions-
kurser   Enklare och dyrbarare möbler   kurser
                 Eleganta småsaker för julen

Hufvudaffär: Norrmalmstorg 3 • Filial: Hamngatan 12

Eskilstuna-Magasinet

1 MALMTORGGSGATAN 1.

Största lager af etsade stålarbeten. Skrifbords-
garnityr. Pennknifvar. Saxar. Bordsknifvar. Kaffe-
serviser af nickel m. m. Allt till fabrikspris.

OUMBÄRLIG I HVARJE HEM

— till tvätt af —

YLLE. LINNE. SIDEN. GARDINER
OCH SPETSAR SAMT KULÖRTA
SAKER M. M. ☉ ÄFVEN SOM TILL
DISKNING. SKURNING OCH ÖFRIG
RENGÖRING ☉ ☉ ☉ ☉ ☉ ☉ ☉ ☉

VARNAS FÖR UNDER-
HALTIGA EFTER-
APNINGAR . . .

SAMTIDIGT
ANGENÄM OCH
SPARSAM HANDTVÅL.

NUTIDENS
FÖRNÄMSTA ANTISEPTISKA TOALETTMEDEL

STOMATOL

Vetenskapligt bevisadt det enda existerande verkligt tillförlitliga medlet för tändernas och munnens vård.

Undersökt och vitsordadt af In- och utlandets förnämsta bakteriologer. Rekommenderas af Herrar Läkare och Tandläkare. Tillverkas under kontroll af Dr: EDV. SELANDER, Docent i Bakteriologi vid Kongl. Karolinska Institutet i Stockholm.

STOMATOL-TAND-CRÈME . . . .
STOMATOL-TANDPULVER . . .
STOMATOL-TANDPASTA
STOMATOL-TVÅL . . .

De bästa medel för tändernas, munnens och hudens rationella vård.

Till salu å alla apotek i riket samt hos
Hr: PARFYM- o. SPECERIHÄNDLARE

STOMATOL-
FABRIKEN.
STOCKHOLM.

Hans Maj: Konungens
Hofleverantör.

Göteborg den 1. 2. 1902.

H. HERR AXEL LENNSTRAND,
GEFLE.

Härjämte sändes fotografi af min lille gosse, Knud Erik, som var 2 år gammal, när detta togs. — I betraktning af hans ålder, är han ovanligt kry och duktig, och våra vänner fråga ofta: "Men hvad gifver Ni honom, eftersom han är så kraftig?" Vårt lakoniska svar är endast: "Mellins Food!" Jag anser Mellins Food vara öfverträffadt och det bästa näringsmedel för barn och sjuka, och när det vidrör barnens hälsa och trefnad, då kan det bästa icke vara för godt!"

Med utmärkt högaktning
Anna Lyngby.

Prof af MELLINS FOOD sändes gratis och franko på begäran från AXEL LENNSTRAND, Gefle. MELLINS FOOD finnes på apoteken samt hos alla väl fournerade specerihandlare.

PELLERINS
MARGARINFABRIK
• GÖTEBORG •

har på grund af sina öfverlägsna
kvaliteter blifvit Skandinaviens
största affär inom sin bransch!